

T.C.
UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜŐÜ
HALKLA İLİŞKİLER VE REKLAMCILIK ANABİLİM DALI

Arif YAVUZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEREL MEDYANIN ÖZELLİKLERİ VE SORUNLARI:
AFYONKARAHİSAR ÖRNEĞİ

Tez Yöneticisi
Doç. Dr. Murat SEZĐİN

UŞAK – 2017

ÖZET**YAVUZ, Arif., Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Uşak, 2017.**

Fonksiyonları itibariyle sosyalleşmeye ve demokratikleşmeye katkı sağlayan yerel medya, toplumun her katmanında ve bilimsel çevrelerde önemi giderek artan şekilde değerlendirmelere ve incelemelere konu olmaktadır. Ancak yerel medya var olduğu günden bu yana her zaman büyük sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Demokrasinin vazgeçilmezlerinden olan medya, özellikle yerel düzeyde yerel unsurları ve sorunları ortaya koyan, gerçekleştirdiği haber ve yorumlarla yerel yönetimlerin dikkatini çeken, yöre halkı ile yerel yöneticiler arasında köprü işlevi gören, katılımcı demokrasinin gelişmesinde önemli katkı sağlayan bir misyona sahiptir.

Doğal olarak yerel medyanın sorunlarının tespiti ve çözüm önerilerinin geliştirilmesi önem ve gereklilik arz etmektedir. Bu çalışmanın konusu yerel medya kavramı ve Türkiye'deki yerel medya üzerinden hareketle Afyonkarahisar'da yerel medyanın gelişimi, özellikleri ve sorunlarıyla personellerin bu sorunlara yaklaşımlarının incelenmesi esas alınmıştır. Türkiye'de genel olarak yerel medya kavramı ve sorunları üzerine yapılan araştırmalar artsa da, yerel medya kuruluşlarının buldukları bölge veya ildeki özel durumları ve sorunları hakkında yeterli araştırma bulunmamaktadır.

Bu çalışmada Afyonkarahisar ilinde görev yapan medya çalışanlarının sosyo-demografik profili tespit edilerek, çalışanların mesleklerine ve meslekteki sorunlara yaklaşımları ortaya konulmuş ve medya kuruluşlarının özellikleri ve yaşadıkları sorunlar tespit edilmiştir. Çalışmada, medya sektöründe aktif olarak çalışanlara araştırmacı tarafından yapılandırılmış anket tekniği uygulanmış, sonuçlar frekans analiziyle tartışılmış, SPSS İstatistik Paket Programı ile analiz edilmiştir. Bunun dışında Afyonkarahisar'daki yerel medyanın bölümlerini temsil eden gazete, radyo, televizyon ve internet medyasının son durumu değerlendirilmiştir. Karahisar TV'de sektörün sorunları hakkında açık oturum programı yapılarak tez içeriği zenginleştirilmiştir. Yine Afyonkarahisar'da mesleğin ilklerinden olan gazetecilerle özel röportajlar yapılarak, sektörün sorunları incelenmiş ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Basın, Yerel Medya, Medyanın Özellikleri, Medyanın Sorunları, Medya Çalışanları, Afyonkarahisar.

ABSTRACT

YAVUZ, Arif., The Characteristics and Problems of Local Media: Afyonkarahisar Example, Master Thesis, Usak, 2017.

Local media contributing to socialization and democratization by their functions are increasingly subject to considerations and assessments at every level of society and in scientific circles. But since the day when there is local media there have always been great problems. The media, one of democracy's indispensable ones, has a mission that makes a significant contribution to the development of participatory democracy, which brings local elements and problems at local level, news and commentary realized, attention of local governments and serves as a bridge between local people and local administrators.

Naturally, it is important and necessary to identify local media problems and to develop proposals for solutions. The subject of this study is based on the concept of local media and the local media in Turkey. It is based on the development of the local media in Afyonkarahisar and the examination of their approach to these problems with their characteristics and problems. Although research on the concept and problems of local media in Turkey is increasing in general, there is not enough research about the special situations and problems of the local media organizations in the region.

In this study, the socio-demographic profile of the media workers working in Afyonkarahisar province was determined and the approaches of the employees to their professions and the problems in the profession were revealed and the problems of the media institutions and the problems they experienced were identified. In the study, a researcher structured questionnaire was applied to the active workers in the media sector and the results were analyzed by frequency analysis and analyzed by SPSS Statistical Package Program. Apart from this, newspapers, radio, television and internet media, which represent the sections of the local media in Afyonkarahisar, have been evaluated. In Karahisar TV, the thesis content was enriched by making a public session program about the problems of the sector. In Afyonkarahisar, special interviews with journalists from the beginning of the profession were made and the problems of the sector were examined and solution proposals were presented.

Key Words: *Press, Local Media, Features of the Media, Questions of the Media, Media Employees, Afyonkarahisar.*

JURİ VE ENSTİTÜ ONAY SAYFASI

ÖNSÖZ

Bu araştırma için Afyonkarahisar alanında “Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları” konusu belirlendiğinde hem çok kültürlülük olgusu hem de medya çalışanlarının kamusal alana pek yansımayan sorunları akla gelmektedir. Her bir yerel medya kuruluşu bulunduğu yörenin kültürünü yansıtan önemli bir olgudur ve bu alanda çalışanların da söyleyecek sözleri olmalıdır. Çünkü bir yöredeki kültürü bilerek veya bilmeyerek yansıtan, geleceğe ve başka mekânlara taşıyan medya mensuplarının bunu yaparken nelerle karşılaştıkları, ne yaşadıkları, ne hissettikleri önem taşımaktadır.

Farklı kültürlerin birer yansıması olan yerel medya kuruluşları literatür taraması yapıldığında, Türkiye’de yıllardır, temelde ekonomik olmak üzere hep birçok sorunla baş etmek zorunda kaldıkları görülmektedir. Demokrasi kültürünün vazgeçilmezlerinden olan medyanın sadece “ulusal” olanı kabul görmüş, yerel medya, etkisinin mahallî olmasından, teknolojik ve içerik yetersizliklerinden, zayıf sermaye yapısından dolayı olsa gerek pek önemsenmemiştir.

Araştırmalar ve gözlemler dikkate alındığında Türkiye’de genel olarak yerel medya olgusu ve sorunları üzerine yapılan araştırmalar giderek artsa da, literatürde yerel medya kuruluşlarının buldukları yöreye özgü özel durumları ve sorunları çerçevesinde yeterli bilgi ve araştırmaların bulunmadığı görülmüştür. Ayrıca bu sorunlar kapsamında bütünün ve çözümün önemli bir parçası olan sektör çalışanlarının sorunlara nasıl yaklaştığı, tespit edilen genel sorunlarla kendilerinin bu konuları ne ölçüde sorun olarak gördüklerinin, medya çalışanlarına göre medyanın sorunlarının neler olduğuna dair bir araştırma da göze çarpmamıştır.

Oysa insanın duygu, düşünce ve özlemleri olduğunun dikkate alınması gerektiği, mutlu olmadığında veriminin düşeceği, morali ne kadar yüksekse, çalıştığı örgüte ne kadar bağlılık duygusu taşıyorsa o oranda istekli çalışacağı artık günümüzde insan kaynakları alanında sıkça dile getirilmekte olan söylemlerdir. Bu nedenle çalışanların medya sorunlarına bakışı, yaklaşımı, yerel medyada yaşanan sorunların çözümü açısından önem taşımaktadır.

Yerel medyanın sorunları kapsamında medya çalışanlarının zor şartlar altında çalıştığını araştırmalar söylemektedir. Sendikasızlık, sigortasız çalışma, belirgin bir mesai kavramının olmayışı, meslek içi eğitimlerin olmaması, düşük ücretler, ek gelir

arayışları, ücret dengesizlikleri gibi sorunlar dikkat çekmektedir. Kamu görevi yapan ve kamu haklarının savunucusu konumundaki medya organlarının, çalışanlarının çıkarlarını koruyacak ve savunacak durumda olmaması düşündürücüdür.

Sonuç olarak yerel medya çalışanlarıyla, kamu kurumundaki görevim gereği sıkça iletişim içinde olduğum için yerel gazetelerin ve özellikle çalışanların sorunlarını önemsiyorum. Hem bu sorunları hem de çalışanların sorunlara yaklaşımlarını araştırmaya ve alana bir katkı sağlayacağı düşünülerek bu konuda çalışılmaya karar verilmiştir.

Bu çerçevede gerek konunun hazırlık aşamasında, gerekse tez çalışmalarım süresince çalışmamı zenginleştiren tez danışmanım Doç. Dr. Murat SEZGİN'e, desteğini hiçbir zaman esirgemeyen Yrd. Doç. Dr. Polat CAN'a, Yrd. Doç. Dr. Önder DENİZ'e, savunmamdan emeği geçen Yrd. Doç. Dr. Özlem DUĞAN ile Ege Üniversitesi Öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Eda ER'e katkılarından dolayı teşekkür ediyorum. Ayrıca tez çalışmalarım boyunca bana çalışma ortamı hazırlayan eşim Kübra YAVUZ'A bir süre ilgimden mahrum kalan oğullarım Berkay Öztürk ve Burak'a sabırları için kucak dolusu sevgilerimi sunarım.

ÖZGEÇMİŞ**Kişisel Bilgiler** :

Adı Soyadı : Arif YAVUZ
Doğum Yeri ve Tarihi : Afyonkarahisar – 01.10.1985
Lisans Öğretimi : Gazetecilik - Bakü Devlet Üniversitesi (Azerbaycan)
Yüksek Lisans Öğretimi : Halkla İlişkiler ve Reklamcılık - Uşak Üniversitesi
Bildiği Yabancı Diller : İngilizce, Rusça, Azerice
Bilimsel Faaliyetleri :

İş Denevimi :

Çalıştığı Kurumlar : Afyon Yenigün Gazetesi, Afyon Anahaber Gazetesi,
Karahisar TV, TRT Afyonkarahisar İl Temsilciliği, Anadolu Ajansı (AA)

Projeler :**İletişim** :

e-posta adresi : trtarifyavuz@hotmail.com

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT.....	II
JURİ VE ENSTİTÜ ONAYI.....	III
ÖNSÖZ	IV
ÖZGEÇMİŞ.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR.....	X
TABLolar DİZİNİ.....	XII
FOTOĞRAFLAR DİZİNİ.....	XV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**YEREL MEDYA KAVRAMI VE TÜRKİYE'DE YEREL MEDYA**

1.1. YEREL MEDYA KAVRAMI	6
1.1.1. Yerel Medyanın Önemi.....	10
1.1.2. Yerel Medyanın Fonksiyonları ve Özellikleri	12
1.2. TÜRKİYE'DE YEREL MEDYANIN TARİHİ VE GELİŞİMİ.....	20
1.2.1. Osmanlı'da Yerel Basın	21
1.2.2. Milli Mücadele Dönemi Yerel Basın	27
1.2.3. Cumhuriyet Dönemi Yerel Basın	29
1.2.4. 1960'dan Günümüze Yerel ve Görsel Basın.....	32

1.3. TÜRKİYE’DE YEREL MEDYANIN SORUNLARI.....	39
1.3.1. Yerel Gazeteciliğin Sorunları.....	39
1.3.2.Yerel Televizyonculuğun Sorunları.....	40
1.3.3. Yerel Radyoculuğun Sorunları.....	40
1.3.4. Yerel İnternet Medyasının Sorunları	41

İKİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR’DA YEREL MEDYANIN TARİHİ VE GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

2.1. AFYONKARAHİSAR’DA YEREL MEDYANIN TARİHİ	43
2.1.1. 1912’den Milli Mücadele Dönemine.....	43
2.1.2. Milli Mücadele Dönemi Afyonkarahisar.....	47
2.1.3. Cumhuriyet ve Tek Partili Dönem Afyonkarahisar.....	49
2.1.4. Çok Partili Dönem Afyonkarahisar (1945-1960)	54
2.1.5. 27 Mayıs’tan 12 Eylül’e Afyonkarahisar (1960-1980)	59
2.1.6. 12 Eylül 1980’den Günümüze Afyonkarahisar (1980-2017)	62
2.2. AFYONKARAHİSAR YEREL MEDYASININ GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU	
2.2.1. Afyonkarahisar’daki Yerel Gazeteler	72
2.2.2. Afyonkarahisar’daki Yerel Televizyonlar	80
2.2.3. Afyonkarahisar’daki Yerel Radyolar	82
2.2.4. Afyonkarahisar’daki Yerel İnternet Medyası	87

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.AFYONKARAHİSAR’DAKİ YEREL MEDYANIN SORUNLARI

3.1.ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ.....	91
3.2.BULGULAR	96

3.2.1. Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri.....	96
3.3. AFYONKARAHİSAR YEREL MEDYA ÇALIŞANLARINA GÖRE SEKTÖRÜN SORUNLARI.....	102
3.3. 1.Mesleğin Sürdürebilirliği.....	103
3.3. 2.İletişim Fakültelerinin İşe Alınma Süreçleri.....	104
3.3. 3.İletişim Fakültelerinin İmajı.....	105
3.3. 4.Kurum İçi Eğitim Çalışmaları.....	105
3.3.5.Meslek Seçme Süreçleri.....	106
3.3.6.İş Güvencesine Yönelik Uygulamalar.....	107
3.3.7.Yerel Medyanın Saygınlığı.....	108
3.3.8.İş Yeri ve Haber Üretim Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar.....	109
3.3.9.Meslek Örgütünün İşlevselliği.....	111
3.3.10.Yerel Medyadaki Rekabet.....	112
3.3.11.Yerel Medyanın Ekonomik Sorunları.....	112
3.3.12.Yerel Medyadaki Siyaset Sorunu.....	113
3.3.13.Yerel Medyadaki Teknolojik Gelişmeler.....	114
3.3.14.Yerel Medyadaki İçerik Sorunu.....	114
3.3.15.Afyonkarahisar Yerel Medyasına Göre En Önemli Üç Sorun.....	116
3.4. AFYONKARAHİSAR'DAKİ YEREL MEDYANIN SORUNLARI HAKKINDA AÇIK OTURUM PROGRAMI (Karahisar TV-2016).....	117
3.5.SPSS PAKET PROGRAMINDA FAKTÖR ANALİZİ.....	126
SONUÇ VE ÖNERİLER	135
KAYNAKÇA.....	140
EKLER.....	145
EK-1 Anket Soru Yönergesi.....	145

KISALTMALAR

akt :	Aktaran
AGD:	Afyonkarahisar Gazetecileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
AK PARTİ:	Adalet ve Kalkınma Partisi
AKÜ:	Afyon Kocatepe Üniversitesi
ART :	Ana Radyo Televizyon
BAP:	Bilimsel Araştırma Projesi
BBR :	Bakırköy Belediye Radyosu
BİK :	Basın İlan Kurumu
BRT:	Türkiye'nin İlk Yerel Televizyonu
BYEGM:	Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü
CHP :	Cumhuriyet Halk Partisi
DJ :	Disk Jokey (İng) müzik akışını kontrol eden kişi
DP :	Demokrat Parti
FETÖ:	Fetullahçı Terör Örgütü
FM:	Frekans Modülasyonu
İTÜ:	İstanbul Teknik Üniversitesi
KHK:	Kanun Hükmüne Kararname
KTV:	Karahisar Televizyonu
MEB:	Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP:	Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi
MHP:	Milliyetçi Hareket Partisi
MESAM:	Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği
MSG :	Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği
MÜYORBİR :	Müzik Yorumcuları Meslek Birliği

MÜYAP :	Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği
OHAL:	Olağanüstü Hal
PTT:	Posta ve Telgraf Teşkilatı Genel Müdürlüğü
RTÜK :	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
SPSS:	Statistical Package for the Social Sciences
TBMM :	Türkiye Büyük Millet Meclisi
THM :	Türk Halk Müziği
TRT :	Türkiye Radyo Televizyon Kurumu
TSM :	Türk Sanat Müziği
TTAŞ :	Telsiz Telefon Türk Anonim Şirketi
TÜRKSAT:	Türksat Uydu Haberleşme Kablo TV ve İşletme A.Ş
UHF:	Ultra Yüksek Frekans

TABLolar DİZİNİ**Tablo 1: Osmanlı Dönemindeki Vilayet Gazeteleri**

Tablo 2. 1912'den Milli Mücadele Dönemi Afyonkarahisar Yerel Basını

Tablo 3. Cumhuriyet ve Tek Partili Döneminde Afyonkarahisar Yerel Basını

Tablo 4. Çok Partili Dönemde Afyonkarahisar Yerel Basını

Tablo 5. 27 Mayıs'tan 12 Eylül'e Afyonkarahisar Yerel Basını

Tablo 6: Cinsiyet Frekansı**Tablo 7: Medeni Hal Frekansı****Tablo 8: Yaş İstatistikleri Frekansı****Tablo 9: Eğitim Durumu Frekansı****Tablo 10: Maaş Durumu Frekansı****Tablo 11: İletişim Fakültesi Frekansı****Tablo 12: Mesleki Eğitim Frekansı****Tablo 13: Medya Sahibi Frekansı****Tablo 14: Medya Sektörü Frekansı****Tablo 15: Sendika Frekansı****Tablo 16: Medya Sektöründeki Görev Süresi Frekansı****Tablo 17: En Çok Takip Edilen Kitle İletişim Aracı Frekansı****Tablo 18: Medya Kurumundaki Görev Frekansı****Tablo 19: Meslekteki Tatmin Ölçüsü Frekansı****Tablo 20: Mesleğin Sürdürebilirliği Frekansı****Tablo 21: İletişim Fakültelerinin İşe Alınma Süreçleri**

Tablo 22: İletişim Fakültelerinin İmajı

Tablo 23: Kurum İçi Eğitim Çalışmaları

Tablo 24: Meslek Seçme Süreçleri

Tablo 25: İş Güvencesine Yönelik Uygulamalar

Tablo 26: Yerel Medyanın Saygınlığı

Tablo 27: İşyeri ve Haber Üretimini Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar

Tablo 28. Meslek Örgütünün İşlevselliği

Tablo 29: Yerel Medyadaki Rekabet

Tablo 30. Yerel Medyanın Ekonomik sorunları

Tablo 31: Yerel Medyadaki Siyaset Sorunu

Tablo 32: Yerel Medyadaki Teknolojik Gelişmeler

Tablo 33: Yerel Medyadaki İçerik Sorunu

Tablo 34: Afyonkarahisar Yerel Medyasındaki Üç Önemli Sorun

Tablo 35: Faktör Analiz Grupları

Tablo 36: Faktör 1 (F1) Analiz Grupları

Tablo 37: F1'in Anova Testi

Tablo 38: Faktör 2 (F2) Analiz Grupları Testi

Tablo 39: F2'in Anova Testi

Tablo 40: Faktör 3 (F3) Analiz Grupları Testi

Tablo 41: F3'ün Anova Testi

Tablo 42: Faktör 4 (F4) Analiz Grupları Testi

Tablo 43: F4'ün Anova Testi

Tablo 44: Faktör 5 (F5) Analiz Grupları Testi

Tablo 45: F5'in Anova Testi

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

- Fotoğraf 1. Görüntü Gazetesi
- Fotoğraf 2. Yenigün Gazetesi
- Fotoğraf 3. Denge Gazetesi
- Fotoğraf 4. Öncü Gazetesi
- Fotoğraf 5. Afyon Türkeli Gazetesi
- Fotoğraf 6. Kocatepe Gazetesi
- Fotoğraf 7. Odak Gazetesi
- Fotoğraf 8. Hisar Gazetesi
- Fotoğraf 9. Kadınana Gazetesi
- Fotoğraf 10. Anahaber Gazetesi
- Fotoğraf 11. Gazete 3
- Fotoğraf 12. Kurtuluş Gazetesi
- Fotoğraf 13. Lider Gazetesi
- Fotoğraf 14. Afyon Şehir Gazetesi
- Fotoğraf 15. Odak Panorama
- Fotoğraf 16. Karahisar TV Logo
- Fotoğraf 17. Kanal 3 Logo
- Fotoğraf 18. Afyon Gün FM Logo
- Fotoğraf 19. Afyon Kolaylı Radyo Logo
- Fotoğraf 20. Afyon Armoni FM Logo
- Fotoğraf 21. Afyon Radyo 03 Logo
- Fotoğraf 22. Afyon Radyo Lojik Logo
- Fotoğraf 23. Afyon Radyo Tek Logo
- Fotoğraf 24. Afyon Radyo Hisar Logo
- Fotoğraf 25. AfyonHaber İnternet Haber Sitesi Logo
- Fotoğraf 26. 03 Haber İnternet Sitesi Logo

Fotoğraf 27. Afyon Time İnternet Haber Sitesi Logo

Fotoğraf 28. Afyon Zafer İnternet Haber Sitesi Logo

Fotoğraf 29. MedyaAfyon İnternet Haber Sitesi Logo

GİRİŞ

Türkiye’de yıllardır maddi ve manevi birçok olumsuzluklarla mücadele ederek yayın hayatını sürdürmeye çalışan yerel medya, aslında işlevleriyle demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan önemli kuruluşlardır. Yerel medya, bölgenin ekonomik, kültürel ve sosyal gelişmelerini yöre halkına aktaran, yöre toplumunun ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasal özelliklerini yansıtan bir ayna gibidir. Doğal olarak yerel medya demokrasinin temeli, halkın sesi ve bilgi kaynağıdır (Gezgin, 2007, s.177). Ülkemizde, kültürün yerleşmesinde ve yaygınlaştırılmasında, sağlıklı işleyişinde medya önemli bir görev üstlenmiştir. Türkiye’de farklı fikir ve düşüncelerin, “öteki” kültürlerin birer ifadesi olan yerel medya, toplumsal barışın, huzurun ve kalkınmanın yerleşip kökleşmesinde, çok partili parlamenter rejimin ve katılımcı demokrasinin tabana yayılmasında (Girgin, 2001, s.173), önemli ve vazgeçilemez bir yapı taşdır.

Bununla birlikte Türkiye’de yerel medya öteden beri kendisinden beklenen işlevleri yerine getirmekte zorlanmaktadır (Nalcioğlu, 2007, s.197-198). Sayıca çok fazla yerel gazete çıkmasına, çok fazla yerel radyo ve televizyon kurulmasına rağmen yerel medyadan beklenen işlevsellik tam olarak gerçekleştirilememiştir.

Türkiye’de yetersiz, niteliksiz ve güçsüz, bu nedenle yerel gündemi ve kamuoyunu oluşturmada etkili olamayan bir yerel basın vardır. Bir diğer deyişle, sahip olduğu misyonu, işlev ve önemi yerine getiremeyen, getirmesi durumunda ise ülke demokrasisi, ülke kamuoyu ve basını için son derece olumlu gelişmelerin kaydedileceği bir yerel basının varlığının söz konusu olduğudur (Vural, 1999, s.11). Girgin, bu sorunun temelinde Anadolu’da iki tür yerel gazete bulunmasının yattığını ileri sürmektedir. Bunlardan bir bölümü “her türlü koşulda gazetecilik yapmaya çalışan idealistler”, diğer bölümü de “resmi ilân gelirlerinden yararlanmak isteyen çevrelerdir (Girgin, 2001:205). Bununla birlikte teknolojinin yarattığı internet medyasıyla sayıları artan yayın kuruluşları ‘günübirlik siyasi ve bürokratik iş takibi yapan’ internet gazetecilerini doğurmuştur. Afyonkarahisar’da öncesinde değişik yerel basın kurumlarında çalışan gazeteciler, kendilerine uygun iş bulamayınca internet haber sitesi kurarak, internet gazetecisi olarak, öncesinde oluşturdukları siyasi ve bürokratik çevrelerle farklı iş kollarındaki insanların iş takibi yapmaktadır. Bunun dışında internet medyasıyla uğraşan gazetecilerin tek geçim kaynağı özel reklamlardır. Afyonkarahisar özelinde de bu pay çok düşüktür.

Burada haklı olarak, sırf resmi ilan gelirinden pay almak için gazete çıkaranların, gerçekten gazetecilik yapmak isteyenlerin iş ve ürün kalitelerini olumsuz etkilediği açıktır. Bunun yanında bazı yerel sermaye çevrelerinin ticari veya siyasi amaçlar için medya sektörüne el atarak sahip olduğu kitle iletişim aracını bu yönde kullandığı görüşü de yerel medyanın işlevi açısından önemli bir sorun olarak görülmektedir. Oysa her türlü bilgi ve fikrin tartışıldığı, yorumlandığı bir platform olan, yol gösterici, rehberlik edici ve talimatlar veren bir kurum olan medya, sosyal yapı içerisinde son derece önem arz etmektedir (Güz, 2005, s. 10). Aynı zamanda yerel medya, küreselleşen dünyada bireyin duyabileceği yalnızlık, yakın çevresinden soyutlanma ve yabancılaşma duyguları ve bunun sonucu olarak da yerel kültüre ve çevreye ilişkin bilgilere duyulan ihtiyacın karşılanmasında kilit rol oynamaktadır (Arslan, 1999, s. 82). Dolayısıyla sosyal hayat için bu denli önem arz eden medyanın kendisinden beklenen işlevleri sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için öncelikle yaşadığı sorunların tespit edilmesi ve çözümlenmesi gerekmektedir.

Nalcioğlu, yerel medyanın sorunları kapsamında sektörde çalışanlara da dikkat çekmekte, ekonomik yönden kısıtlı imkânlar içinde hayatta kalma mücadelesi veren pek çok yerel medya kuruluşunda, ihtiyacın altında eleman istihdam edildiğini, mevcut elemanın da kalifiye olmadığını ve yoğun çalışma temposuna rağmen düşük ücretlerle çalıştırıldıklarını ortaya koymaktadır (Nalcioğlu, 2007, s. 199-201). Bu açıdan yerel medya etkili ve gerekli araçlar olarak görülürken medya çalışanlarının da bu bütünün ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira iletişim, arz eden ve talep eden itibarıyla insanî bir eylemdir. Doğal olarak mesajı arz eden medya çalışanları ne kadar ekonomik açıdan rahat, iyi eğitilmiş ve mesleğin gerektirdiği donanımlar ile teknolojik beceriye, sendikal örgütlenmeye, mesleki ve sosyal güvenceye sahip olursa, o kadar mesleğine bağlılık içinde çalışacak ve sağlıklı bir üretim gerçekleştirebilecektir. Bu nedenle medya sorunları çerçevesinde medya çalışanları son derece önemlidir ve onların medya sorunlarına yaklaşımı, bunu nasıl değerlendirdikleri dikkate alınmalıdır. Bu alanda yapılan çalışmalarda ortaya konacak raporlar, yerel medyada yaşanan sorunların çözümü yolunda büyük bir adım olacaktır.

Türkiye'deki yerel medya üzerinden hareketle, Afyonkarahisar'daki yerel medya kuruluşlarının genel özelliklerinin ve temel sorunlarının saptanması, medya çalışanların bakış açılarının incelenmesi araştırmanın ana temasıdır.

Yerel medyaya ilişkin gündeme getirilmesi gereken başka başlıklar da varken, bu konunun tercih edilmesinde; kamu görevi yapan medya çalışanlarının kamudaki pek çok kesimin haklarını, eylemlerini, sorunlarını gündeme taşıırken, kendi sorunlarını anlatacak bir mecra bulamamaları etkili olmuştur. Çalışanların da medyanın sorunlarına bakış açılarının saptanması sorunun çözümü açısından gereklidir. Ayrıca yerel basının bunca önemli ve vazgeçilemez işlevleri dile getirilirken, bunca sorun yumağı içinde bu görevini nasıl sağlıklı bir şekilde yerine getirebileceği sorgulaması da bu konunun tercih sebebi olmuştur.

Kitle iletişim araçlarının merkezinde muhabirler yer alırken, haberin üretiminden tüketimine kadar olan süreçte medyanın diğer çalışanları da görev almaktadır. Gazetede ki grafik tasarımcıdan editöre, televizyon kanalındaki kameramandan spikere, radyodaki dj'den sorumlu müdüre kadar tüm çalışanlar yerel medyanın içindedir ve onların yerel medya sorunlarına yaklaşımları önemlidir ve dikkate alınmalıdır. Dolayısıyla medyanın kendisinden beklenen işlevleri yerine getirmesinde en temel ve belki de en önemli unsurlardan biri, bu sektörde çalışanlardır.

Bu araştırmada, Afyonkarahisar alanında yerel medyanın sorunları irdelenmekte ve yerel medya çalışanlarının bu sorunlara yaklaşımları ortaya konmaktadır. Araştırma kapsamına Afyonkarahisar il merkezinde yayın yapan günlük gazeteler, yerel televizyon ve yerel radyolar ile bu kurumlarda fiilen çalışanlar alınmıştır. Afyonkarahisar yerel medyasının çalışanları gazete, radyo, televizyon ayırımına girmeden bir bütün olarak haber üretim süreçlerinde görev alan “yerel medya çalışanı” olarak ele alınmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak medya kuruluşlarındaki çalışanlara yönelik, araştırmacı tarafından hazırlanan ölçek uygulanmıştır.

Bu çalışmada temel amaç, yerel medyanın sorunlarını ortaya koymak, medyada haber üretim süreçlerinde görev alan sektör çalışanlarının medya sorunlarına bakış açılarını, yaklaşımlarını saptamaktır. Bu amaçla, yerel medya çalışanlarının, mesleklerine bakış açıları, iletişim fakültelerine ve mezunlarına yönelik düşünceleri, meslek öncesi ve meslek içi eğitim çalışmaları, iş güvencelerine yönelik uygulamaları, yerel medyanın siyaset ve sermayeyle olan ilişkileri gibi konular sorgulanmıştır.

Afyonkarahisar örneği kapsamında yerel medyanın sorunlarına, bu medya kuruluşlarında çalışanların nasıl bir yaklaşım sergilediğinin bilimsel literatürde hiç ele

alınmadığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmayla alanda görülen boşluk doldurulmaya çalışılmış, elde edilen bulguların ve sonuçların literatüre katkı sağlaması beklenmektedir. Afyonkarahisar yerel medya kuruluşlarının yapısı ve çalışanlarının sorunlarını inceleme konusu yapan bu çalışma bundan sonra yapılacak akademik çalışmalara da kaynaklık edecek ve somut veriler içerecektir. Literatürde Afyonkarahisar’da yerel medya odaklı böyle bir bilimsel çalışmanın bulunmayışı bu çalışmayı önemli kılarken, aynı zamanda alanında bir ilk olma özelliği nedeniyle de önem taşımaktadır.

Çalışma ile Afyonkarahisar örnekleminde elde edilen verilerin; yerel medya konusunda bundan sonra yapılacak çalışmalara kaynaklık ederken, kentin yerel medyasına da ışık tutacağı ortadadır.

Afyonkarahisar yerel medyası ve sorunları ile çalışanlarının bu sorunlara yaklaşımlarını belirlemek amacıyla toplam kişisel bilgiler de dâhil 50 sorudan oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Afyonkarahisar’daki 148 medya çalışanıyla yapılan anket, 1 Temmuz- 1 Eylül 2016 tarihleri arasında Afyonkarahisar il merkezinde yapılmıştır. Bu çalışma Afyonkarahisar yerel medyasında merkezinde günlük yayın yapan yerel gazete, yerel dergi, karasal ve uydu yayını yapan yerel televizyon kanalı, yerel radyo çalışanları ve internet medyası ile sınırlı tutulmuştur.

Bu bağlamda, yapılan anketle; yerel medyada çalışanların işlerini uzun soluklu bir iş alanı olarak düşünüp düşünmedikleri, iletişim fakültesi mezunlarının işe alınma süreçlerini sorun olarak görüp görmedikleri, iletişim fakültelerinin imajını nasıl algıladıkları, kurum içi mesleki eğitim çalışmalarının olup olmadığı veya yeterli bulup bulmadıkları, meslek seçme süreçlerine nasıl baktıkları irdelenmiştir. Ayrıca alandaki gözlem ve mülakatlara dayanılarak hazırlanan ölçekte, yerel medya çalışanlarının; sosyal güvenceden yoksun çalışmanın ve yetersiz ücretlerin motivasyonlarını nasıl etkilediği, yerel medyanın siyaset ve sermayeyle olan ilişkisini nasıl değerlendirdikleri, yerel medyanın saygınlığına bakışları, medya sahiplerinin işe alma süreçleri, mesleklerini icra ederken ne tür sorunlar yaşadıkları gibi sorulara cevaplar aranmıştır. Elde edilen verilerin doğruluğu, ölçeğin uygulandığı medya kuruluşu çalışanlarının verdiği bilgilerle sınırlıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde, yerel medya kavramı, özellikleri, işlevleri ve sorunları ele alınmıştır. Ayrıca Türkiye’de yerel medyanın tarihi ve gelişimi de kronolojik bir şekilde genel çerçevede değerlendirilmiştir. İkinci bölümde Afyonkarahisar’da yerel medyanın tarihine belirli dönemler halinde yer verilmiş, ardından günümüz Afyonkarahisar yerel medyasının mevcut durumu ortaya konmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde de “Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği” başlığı altında, Afyonkarahisar’ın yerel medya çalışanlarının medya sorunlarına bakış açılarının tespitine yönelik nicel saha araştırması ve bu araştırmayla birlikte veri toplama tekniği olarak anket uygulaması yapılmıştır.

Literatür taraması sonucu konuyla ilgili yapılan araştırmalardan yola çıkarak, anket doldurma sırasında yapılan görüşmelerden de yararlanarak, yerel medyanın genel sorunları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunun dışında Karahisar TV isimli yerel televizyon kanalında, Afyonkarahisar yerel basının sorunlarına ilişkin açık oturum programı yapılmış ve görüşler çalışmaya dahil edilmiştir. Afyonkarahisar’daki 9 yerel gazete, 2 yerel televizyon, 8 yerel radyo ve yaklaşık 20 internet medyasında çalışan toplam 148 kişi örnekleme alınarak, yüz yüze görüşme yöntemiyle 50 sorudan oluşan anket uygulanmıştır. Ankette kişisel bilgiler 14 soru, alt problemlere ilişkin bilgiler ise 35 soruluk 5’li Likert’le elde edilmiştir. Diğer 1 soruda farklı seçenekleri tercih etme imkânı verilmiştir. Anket verileri Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) programında değerlendirilerek, yerel medyanın analizleri incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEREL MEDYA KAVRAMI VE TÜRKİYE’DE YEREL MEDYA

1.1.YEREL MEDYA KAVRAMI

Yerel medya, ulusal medya kadar geniş bir kitleye hitap etmeyen, il, ilçe ve beldelerde günlük, haftalık ya da aralıklarla çıkan ait olduğu bölgenin gelişmelerini, haberlerini, sorunlarını dile getiren bir yayın kuruluşu olarak tanımlanabilir. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi yerel medya ulusal medyanın ülke genelinde gerçekleştirdiği faaliyetleri bir bölgede ya da ilde gerçekleştirir.

Yerel medya, tek bir basın-yayın kuruluşu tarafından aynı isimle tek bir yerleşim biriminde basılan ya da yayınlanan ve yalnızca o yerleşim biriminde dağıtılan, izlenen ya da dinlenen gazete, dergi, bülten, radyo ve televizyon yayınlarını ve bunları yapan kuruluşları (Altun, dergiler.ankara.edu.tr) kapsamaktadır.

Medya kelimesinin etimolojisine baktığımızda Latince'den geldiğini görmekteyiz. "Media" aslı Latince olan çoğul bir kelimedir. Tekili ise "medium" dur. Medium temelde; ara, orta gibi anlamlara gelmektedir. Toplumun tümünün ya da önemli bir bölümünün alıcı konumunda olduğu kitlelere yönelik iletişim "kitle iletişimi", bunu sağlayan araçlar (gazete, televizyon, radyo, kitap, bilgisayar, sinema, dergiler, afişler v.s) ise "kitle iletişim araçları" olarak adlandırılmaktadır (Girgin, 2008, s. 53).

Yaşadığımız çağda medya kitle iletişim araçlarının yerini almıştır. Medyanın temelini de gazeteler oluşturmaktadır. Dolayısıyla medya ve gazete iç içedir ve doğrudan doğruya bağlantılıdır. Gazeteler yazılı basının büyük bir kısmını oluşturur. Yazılı basın da medyanın temelini oluşturur. Bu nedenle gazeteler medya için büyük önem taşır.

Gazetenin ilk ortaya çıkışı nerede ve ne zaman yayımlandığı belli değildir. Bir taraftan ilk gazetenin M.Ö. 2800'de Sümerler, daha sonra M.Ö. 1500'lerde Mısır'da pişmiş topraktan kil tabletler olarak çıkarıldığı bilgisi verilirken (Şahin, 2005:1), diğer taraftan M.S. II. Asırda Çin'de kullanılan matbaanın, daha sonra Kore, Uygur ve Japonlar tarafından kullanıldığına işaret edilerek, gazetenin ilk öncüsünün Çin'de T'ang hanedanı (618-906) olduğuna ve devlet memurlarının yönetimin emirlerinden haberdar kılınmaları için çoğaltılan "haber yaprakları" ile gazetenin başladığı bilgisi verilmiştir (Koloğlu, 2006, s. 12).

Yerel medyanın Batı'daki ortaya çıkışıyla yazılı basının teşekkül etmesi aynı döneme rastlamaktadır. Başlangıçta yerel olan basın, dünyanın birçok yönden gelişmesiyle zaman içerisinde bu gelişmeleri takip ederek önce ulusal daha sonra da

evrensel bir boyut kazanmıştır. Yerel ve bölgesel basın, İngiltere’de ulusal basının çekirdeğini oluşturmuştur. Fransa, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), Almanya ve daha birçok Batılı ülkede basının ortaya çıkışı ve gelişimi başkentler ve metropol kentlerle, merkeze uzak kentlerde birbirine yakın tarihlerde başlamış ve paralel bir gelişme göstermiştir (Dağtaş, 2000, s. 38).

Konuya Avrupa ekseninde bakıldığında ilk gazetenin nerede ve ne zaman yayımlandığı konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. Kronolojik açıdan yaklaşıldığında İncil’in matbaa basımından önce ilk kitabın 1444’de basılmıştır. Avrupa’da ilk çıkan gazete hakkında bilgi veren İngiliz tarihçi “Ganmer” 1588 tarihini taşıyan birkaç yapraktan ibaret bir gazete bulmuştur. “İngiliz Merkürü” isimli gazetenin “Haber Verici” anlamını taşımaktadır. (Şapolyo, 1969, s. 13).

Basının gerçek anlamda ortaya çıkışı yazı ve kağıdın bulunması, matbaanın icadı ile teknik açıdan kolaylıklarla birlikte 17. Asırda Avrupa’da başlamıştır. Süreli yayınların ilk örneği de Hollanda’nın Anvers şehrinde, 1605 Mayıs ayından itibaren yayınlanmaya başlamıştır (Jeanneney, 1998, s. 26).

Hollanda XVII. asırda özgür basının adeta sığınma yeri olmuştur. Özellikle ticaret alanında ileri bir düzeye ulaşan bu ülkede basımevleri bir hayli gelişmiş ve çeşitli dillerde de gazeteler basılmaya başlanmıştır. XIV. Louis'nin Katolik ve monarşist yönetiminden kaçan liberal ve Protestan muhalefet Hollanda'ya yerleşmesinden dolayı bu ülkede basılan gazetelerin Fransa'ya gizlice girişi önlenememiştir (İnuğur, 2005, s. 67).

Almanya'da XVII. Asrın başında birçok basımevinin çalışır durumda olduğu bilinmektedir. Otuz yıl savaşları (1618-1648) boyunca savaşanlar halka kendi amaç ve isteklerine uygun askerî haberler ulaştırabilmek için bu basımevlerinden fazlasıyla yararlanmışlar, Alman, Çek ve İsveç dillerinde çeşitli gazeteler yayımlamışlardır. Hatta o dönemde kurulmuş bazı gazeteler yayınlarını günümüze kadar sürdürmüşlerdir. 1615'de Frankfurt'da (Frankfurter Post Zeitung) adında bir gazete günlük olmasa da düzenli aralıklarla yayımlanmaya başlamıştır. 1648'den sonra barış dönemi başladığından gazetelerin sayısı çoğalmış, özgür her şehir en az bir gazeteye sahip olma çabasına girişmiştir (İnuğur, 2005, s. 68).

İlk günlük gazete 1660 yılında Leibzig'de bir matbaacı tarafından (Leibziger Zeitung) adıyla yayınlanmaya başlamışsa da uzun ömürlü olamamıştır. Kaldı ki bu gazetenin en belirgin niteliği ticarî bülten olmasıdır ve bu yönüyle günlük gazete niteliğinde değildir. XVII. asırda Almanya'da edebî basın gelişmiş, özellikle edebî yönü ağır basan dergiler, haber gazeteciliğinden daha ileri bir düzeye ulaşmıştır. Geniş bir kitleye hitap etmek amacıyla 1668'de (Les Pansees Comiques et Serieuses) adlı bir dergi yayınlanmıştır (İnuğur, 2005, s. 68).

Fransa'da 30 Mayıs 1631'de asıl mesleği doktorluk olan Théophraste Renaudot tarafından, ilk gazete sayılan "La Gazette" yayımlanmıştır. Düzenli bir biçimde haftada bir yayımlanan La Gazette, önceleri 4 sayfa, daha sonra 8 sayfa olarak çıkmıştır. Cumartesi günleri yayımlanan gazetenin ilk 5 sayısına, sıra numarası yerine A'dan E'ye kadar harfler konulmuştur.

Gazetenin ilk bölümünde dış, ikinci bölümünde ise iç haberler yer almıştır. Renaudot gazetesini yayımlarken, gerçeğin aranmasında kimseye baş eğmemeyi, temel ilke olarak benimsediğini duyurmuştur (Girgin, 2001, s. 1). Dolayısıyla dünyada medyanın tarihi kitap ile başlamış, sonrasında gazete ve dergi basımı ile devam ederek gerçekleşmiştir.

Bilinen en eski dergi ise 1665 yılının başında, Paris'te çıkarılan "Journal des Savants"dır. Bu dergiyi, yine aynı yıl Londra'da yayımlanan "Philosophical Transactions" izlemiştir. 1700'lü yıllarda günlük gazete yayımlama deneyimi daha da gelişmiş ve 1800'lerde yeni teknik buluşlarla, özellikle gazetecilikte yüksek tirajlara ulaşılmıştır (Girgin, 2001, s. 1).

Gazete kelimesinin köken itibariyle İtalyanca veya Fransızca olduğu yönünde bilgiler söz konusudur. Bugün bütün dünyanın kabul ettiği "gazete" kelimesinin Venedik'te el yazısı küçük ilanları almak için ödenen "Gazetta" adı verilen gümüş paradan geldiği yaygın şekilde düşünülmektedir (Oral, 1968, s. 69).

Gerek kitap gerekse gazete gibi olguların ortaya çıkışında insanoğlunun içinde var olan bilinmeyeniyi bilme, öğrenme, anlama dürtüleri yatmaktadır. Temelde bilgi edinme, çevresinde olup bitene hâkim olma, gibi arzular insanoğlunun hem hayatını idame ettirebilmesini, hem de doğası gereği diğer insanlarla birlikte yaşamasını zorunlu

kılmıştır. Doğal olarak birlikte yaşamının getirdiği bir olgu olan iletişim de kaçınılmaz olmaktadır.

Sosyal bir varlık olan insan daima çevresinde olup bitenleri öğrenmek, kendi başına gelenleri başkasına duyurmak, bunlar üzerinde düşünmek ve düşündüklerini başkalarına iletmek ihtiyacı duymuştur. İşte bu ihtiyaç, yani yaşanan anda olup bitenleri öğrenme merakı “haberleşme” eylemini yaratmıştır (İnuğur, 2005, s. 25).

Haberleşme insanın hayatındaki en önemli unsurlardan biridir. İnsanlığın tarihsel gelişimine bakıldığında, insanoğlunun iletişim sürecini öncelikle yaşadığı çevre düzeyi ile sınırlı bir oranda gerçekleştirdiği görülmektedir. Diğer bir deyişle, insanoğlunun birbiriyle iletişim kurma sürecini, sahip olduğu iletişim araçlarının imkânları çerçevesinde, ilk kez yerel düzeyde başlattığı ileri sürülebilir. Bu gerçeğin ortaya koyduğu sonuç ise iletişim biçim ve ortamları açısından en eski olma özelliğini, mahallî ya da bir diğer deyişle yerel düzeyde yapılan iletişim olgusunu taşıdığıdır (Vural, 1999, s. 5). Tarihsel olarak yapılan araştırmalar da ortaya koymaktadır ki basın, ortaya çıkış bakımından özünde yerel bir olgu özelliği göstermektedir.

Haberleşme ihtiyacı içindeki insanın iletişim tarihine baktığımızda; zaman içinde mağara duvarlarına resimler çizmiş, ceylan derilerine, papirüslere yazılar yazmış, kâğıdı ve damga tekniğini kullanmıştır. İnsanoğlu, matbaayı keşfedince, düşüncelerini uzak mekânlara ve gelecek kuşaklara aktarma şansını yakalamıştır. Hızla gelişen teknoloji iletişim alanına radyo, telefon, televizyon, internet gibi yeni araçların eklenmesini sağlamış ve yerel olarak başlayan iletişim artık günümüzde küresel boyuta ulaşmıştır. İletişim teknolojilerindeki bu hızlı gelişimin temelinde de insanoğlunun özündeki haber alma merakının yattığı söylenebilir.

Hızla gelişen teknoloji insanoğlundaki bu merak duygusu nedeniyle iletişim alanını da etkilemiş, uydu haberleşmeleri sayesinde dünya bir iletişim ağıyla kaplanmıştır. Dünyayı adeta ‘küresel bir köye’ dönüştüren kitle iletişim araçları pek çok ülkenin toplumsal, siyasal, ekonomik yapılarını ve hatta kültürel değerlerini de değişime uğratmıştır.

Yerel basın kavramı üzerinde literatürde farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Bütün bu söylenenlere ve tanımlara baktığımızda ise ulaşacağımız sonuç: Yerel medya bir bölgenin, ilin, ilçenin sesidir. Ancak hemen hepsinin ortak noktası il düzeyindeki dar bir

coğrafi alanda yapılan yerel yazılı, görsel veya işitsel yayıncılıktır. Yerel basın ülkemizde; kamuoyunda, gazetecilik mesleğinin icra edildiği çevrelerde, siyasi ortamlarda ve kimi zaman da basına ilişkin akademik platformlarda, “Anadolu Basını”, “Mahalli Basın” ya da “Taşra Basını” olarak nitelendirilmektedir (Vural, 2007, s. 339). Bir başka tanımda yerel basın, "yurdun muhtelif yerlerinde özellikle büyük kentler dışındaki yerleşim birimlerinde il, ilçe ve beldelerde günlük, haftalık veya daha fazla aralıklarla yayımlanan, yayımlandıkları mahallin haber, havadis ve sorunlarını dile getiren, halkın istediklerini ilgililere aksettirmeyi hedefleyen yazılı basın organı" olarak açıklanmaktadır (Ünal, 1996, s. 1068).

1.1.1. Yerel Medyanın Önemi

Gelişen ve sürekli değişen dünya ve iletişim teknolojileriyle birlikte insanlar bunlara neden bu denli ihtiyaç duyuyorlar sorusu da gündeme taşınmıştır. Enformasyon ihtiyacında medya araçlarının takip edilme gerekçeleri konusunda iletişim bilimci Prof. Dr. Oskay da bir kısım gazete okuyucuları için şöyle demektedir;

“Büyük kentte yayınlanan gazetelerdeki haberleri okumak bu insanlara bilinmezliklerle dolu kent ortamını biliyormuş duygusu kazandırmakta; kentin karşısında duydukları korkuyu azaltmaktadır (Oskay, 1992, s. 86).

Diğer yandan yerel medya, bir toplumun gelişmişliğinin, sosyalliğinin ve en önemlisi de demokratikleşmesinin ölçütü olarak kabul edilmektedir bu da yerel medyanın önemini daha da artırmaktadır. İnsanların haber alma ihtiyaçlarının temelinde, öncelikle yakın çevrelerinde meydana gelen olayları öğrenme isteği bulunmaktadır. Bu istek, insanların kendilerini ve yakınlarını tehdit edebilecek gelişmeleri bilmek ve bunlara karşı önlem almak dürtüsünden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden, gazetecilik meslek pratiğinde olaylara haber değeri atfedilirken, hedef kitleye coğrafi olarak yakınlık önemli bir etken olarak kabul edilir. İnsanlar kendilerine yakın yerlerde gelişen eylem ve söylemleri öğrenmek isterler. Çünkü bu gelişmeler uzaktakilere göre hayatlarını daha çabuk etkiler. İnsanları etkileyecek en yakın olaylar, yaşadıkları semtlerde, mahallelerde ve kentlerde meydana gelenlerdir (Şeker, 2007, s. 11). Bir şehirdeki yerel sorunların dile getirilmesinde ve şehrin ulusal düzeyde tanınmasında yerel medya son derece önem taşır. İçinde yaşadığımız çağda, yerel

değerlerin korunması, yaşatılması ve sonraki kuşaklara ve bambaşka mekânlara aktarılması açısından yerel medya önemli bir araç ve önemli bir güçtür.

Mahalle, semt veya kent ölçeğinde önemli olabilen, insanların hayatlarını etkileyebilen olayların bir bölümü, daha uzakta yaşayanlar için aynı etkiyi göstermeyeceğinden haber değeri taşımaz. Ama bazı olaylar ise mahalle, semt, kent sınırlamasını aşır, yakın kentlerde ve kimi zaman bir ülkede yaşayan tüm insanları etkileyebilecek boyuta ulaşır. Hatta bazı olaylar ülke sınırlarını da aşır, başka ülkelerdeki insanlar için haber değeri taşıyabilir (Şeker, 2007, s. 11).

Yüksel ise; (1992, s. 61), yerel basın günlük yaşama katkısına değinir ve şu açıklamayı yapar:

“Yerel basın, ulusal basının fazlaca ilgilenemediği ya da üzerinde fazla durmadığı yerel haber, sorun ve yorumlar dışında, en basit biçimde yöredeki faaliyetler, sinema programları, nöbetçi eczaneler, bölgesel hava durumu, yöreye özgü çeşitli sosyal, siyasal ve doğal olayların zamanı, yeri içeriği gibi hususları duyurarak da vazgeçilmez bir hizmet sunmakta ve böylelikle yöre halkının günlük yaşamını düzenlemesine katkıda bulunmaktadır.”

Ayrıca yöre halkının moral kaynağı olan yerel basın kuruluşları, bireylerin çevreleriyle ve kendileriyle barışık, ilgili, bilgili ve yetkilileri yönlendirici yaşamalarına da katkı sağlamaktadır. Bu yaklaşımların yanında ayrıca, yerel basın zaman zaman devlet temsilcileri ile kamu yetkililerinin kullanım ve propaganda aracı olarak görülseler de, aslında yörede yönetilenlerle yönetenler arasında bir köprü konumundadırlar (İlgaz, 2003, s. 180).

Yerel medya halkın sesidir. Demokrasilerde çok seslilik, ifade özgürlüğü ve yönetimin halk tarafından denetlenmesi ancak özgür bir iletişim ortamında sağlanır. Bu iletişim ortamlarından biri de yerel medyadır. Zira bu yaklaşımın hayat bulduğu alanlar en küçük yerleşim birimleridir ve buralardan başlayarak ülke geneline yansır. Bu açıdan bakıldığında bireyin sosyalleşmesinde, siyasi bilincinin oluşmasında ve demokrasi kültürünün yerleşmesinde yerel medya büyük önem taşır. Batı toplumlarında yerel medyanın gelişmişliği, demokratikleşmenin ve sosyalleşmenin bir ölçütü olarak görülmektedir. Zira yerel medya ulusal medyaya bir lokomotif görevi de görmektedir (Yağbasan, 2003).

Kitle iletişim araçları toplumun sorunlara ve siyasal olaylara bakışını etkilemekte, bunun neticesinde toplumsal, siyasal, ekonomik hayatın gidişatına yön vermektedir. Medya verdiği mesajlarla toplumun pek çok tutumlarını, davranışlarını, tercihlerini etkilemekte ve dolaylı olarak günlük hayatın gündemine yön vermektedir. Bu çerçevede yerel medyanın bir takım özellikleri olduğu ortadadır.

1.1.2. Yerel Medyanın Fonksiyonları ve Özellikleri

19. asrın ortalarından itibaren varlığını sürdüren yerel gazetelerin aslında halkın ihtiyacından değil elitlerin ve siyasi toplumun ihtiyacından doğduğu belirtilmektedir. Yerel basını bir Batı Kurumu olarak niteleyen Alkan, Orta Çağ boyunca süren şehir devletlerinin her alanda kendi kendine yetmek zorunda olan feodal yapısının yerel gazeteleri doğurduğunu savunmaktadır. Türkiye’de ise yerel basın, merkezi hükümet eliyle kurulmuş ve dolayısıyla merkezin taşraya söylemek istediklerini aktarma aracı olarak planlanmıştır (Şeker, 2007, s. 68).

Yerel gazeteler, zaman zaman devlet temsilcileri ile kamu yetkililerinin, kullanım ve propaganda aracı olarak görülseler de aslında yörede yönetenlerle yönetilenler arasında bir köprü durumundadırlar. Yerel kamuoyunun temel iletişim aracı olan yerel basın, yöredeki kamusal çalışmaların, yatırımların, uygulamaların da denetçisi konumundadır. Yoğun bir küreselleşme sürecinin yaşandığı çağımızda bir yandan yerel ve yöresel kalma eğilimi de gelişmektedir. Bireyler “zorunlu dünya vatandaşı” olurken, yerel bağlarını koparmanın kendilerini yalnızlığa sürükleyeceği bilincini taşımaya başlamışlar (Girgin, 2001, s. 162) ve bu yüzden yereli takip etmeyi, önemsemişlerdir.

Yerel medya yayın yaptığı yerin bütün kültür unsurlarını dile getirir o yerin tanıtılmasını sağlar. Yayın yaptığı yöreye özgü hemen hemen tüm özelliklere hakîm, hem yörede yaşayanlar, hem de uzaklardakiler için yöreyi tanıma açısından bir başvuru kaynağıdır. Yerel medya, yerel değerleri, kültürel, ekonomik, siyasi ve sosyal özellikleri yazıyla, resimle, yorumla belgeye döken bir yapıya sahiptir. Ancak iletişim teknolojilerindeki hızlı gelişme sonucu yerel medyanın bir kısmı yerel değerlerin yanında ulusal hatta uluslar arası gelişmeleri de aktarmaya başlaması da dikkat çekicidir. Yerel medyanın en temel özelliklerinden biri yayımlandığı yörede, bireylerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak, bireyler arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gelişmesini sağlamak, yerel düzeydeki kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunmak ve

bu arada yerel yönetimleri bir ölçüde denetleyerek, eleştirerek kamu görevi yapmaktır (Girgin, 2001, s. 161). Yerel medyanın bu işlevlerine bakıldığında bu süreçleri belirleyen unsurlar, medyanın fonksiyonları olarak adlandırılmaktadır.

Demokrasi yerel unsurlarla güç kazanır. Yerel düzeyde yaşayanlarla, yerel yönetimlerin iletişimlerinde yerel medyanın önemli yer tuttuğu dikkate alındığında bu olgunun ülke genelinde hatırı sayılır bir katkı sağladığı ve görev üstlendiği söylenebilir.

Yerel medya demek, yerel unsurları ve yerel sorunları ortaya çıkartmak ve bu sorunlara ilişkin halkı bilgilendirmektir. Yani bir kamuoyu oluşturmak ya da bilinçlendirmektir (Sözen, 2004, s. 109). Medya, kamuoyunun fikir, kanaat ve eleştirilerinin yöneticilere ulaştırılması, yöneticilerin mesajlarının da kamuoyuna iletilmesi açısından demokratik sistemin sağlıklı işleminin önemli aktörlerinden biridir (Demir, 2004, s. 124).

Yazılı-görsel-işitsel basının topluma karşı görev ve sorumlulukları birbirlerinden farklı olmadığından, işlevleri demokrasinin sağlığı açısından çok önemlidir. Basının temel işlevinin bilgi ve olayları doğru ve saptırmadan halka duyurmak olduğunu hatırlarsak, içinde yaşadığımız topluma da görevimizi yerine getirmiş oluruz. Yerel birimler kendi medyaları ile bu bilgilenmeyi daha derinlemesine edinirler (Ozan, 2003, s. 585).

Yerel basının işlevleri üç ana başlık altında toplanabilir (Gezgin, 2007). Bunlardan birincisi yöneten yönetilen ilişkisi çerçevesinde kamu hizmetlerinin sağlıklı ve doğru biçimde halka duyurulması yerel basının işlevlerinden biridir. Ayrıca denetim, yönetenin halk adına denetlenmesi, kamuoyu yaratılması yerel basının üzerindeki sorumluluklardan biridir. İkinci olarak, beldelerde yerel yönetimlerin hizmetlerinin duyurulmasıyla birlikte yerel yönetim yurttaş ilişkisinin sağlanması yerel basının bir diğer önemli işlevlerinden biridir. Son olarak eğitim işlevi; yerel basının toplumsal kimliği ile önem kazanır. Ulusal iradenin doğru ve amaca uygun yansımada gerekli demokrasi kültürünün yerleştirilmesi, yerel basının bir başka önemli işlevlerindedir.

Laswel'in (1948) işlevsellikle ilgili sınıflandırmasına göre medya toplum için dört temel şey yapar: onlar çevreyi gözetlerler (haber ve bilgi verme işlevi), bu bilgiyi toplumla bağlantılı hale getirirler (editörlük işlevi), eğlendirirler (saptırma işlevi) ve

kuşaklar arası kültür aktarma işlevini gerçekleştirirler (toplumsallaştırma işlevi) (Lull: 2001, s. 132-133).

1984 yılında Unesco'nun yeni iletişim düzeniyle ilgili çalışmalarının özeti olarak yayınlanan "Many Voices, One World" adlı raporda, medyanın işlevleri şöyle sıralanmaktadır:

1. Bilgi verme (enformasyon) : Bireysel, toplumsal ve uluslar arası durumları anlamaya gereken ölçüde haber, bilgi ve görüşleri toplayıp, uygun tartışma ortamına sunmak.

2. Toplumsallaştırma (sosyalizasyon) : Bireylerin toplum yaşamına etkin olarak katılmalarını sağlamak üzere ortak bilgi ve düşüncelerin oluşumuna yardımcı olmak,

3. Güdüleme (motivasyon): Bireysel isteklerle birlikte toplumun kısa ve uzun dönemli hedeflerini iletirmek, toplumsal hedefler için bireyleri ortak eylemler için harekete geçirmek, uyarmak,

4. Tartışma: Halkı ilgilendiren bölgesel, ulusal ve uluslar arası sorunları aydınlatmak üzere gerekli bilgiyi sunarak tartışma ortamı sağlamak,

5. Eğitim: Günlük yaşamda kullanılacak becerileri ve entelektüel gelişimi sağlayacak bilgileri aktarmak,

6. Kültürel gelişme: Üretim gücünü ve estetik ihtiyaçları uyanık tutarak, kültürel ve sanatsal çalışmalarını desteklemek,

7. Eğlence: Kişisel ve ortak üretimlere yönelik drama, dans, edebiyat ve spor olaylarını yaymak,

8. Katılma: Bireylere, gruplara ve ülkelere birbirlerinin görüş açılarını ve isteklerini tanıtmalarına yardımcı olacak çeşitli mesajları iletme (Türkoğlu, 2010, s. 136,137).

Küreselleşmenin de etkisiyle küçük yerleşim alanlarındaki insanlar ulusal ve uluslararası medyayı takip ederek tüm gelişmeleri takip edebilmektedir. Bu insanlar dünyada olup bitenlerin bir kısmını kendi değerleriyle harmanlayarak demokrasi, insan hakları ve özgürlükler gibi kavramları yeniden anlamlandırmaktadır. Kitle iletişim

araçlarından beslenerek gerçekleşen anlamlandırma hem yöneten hem de yönetilen kesimde ilgi, katılım, beklenti, denetlenebilirlik gibi konularda demokrasi kültürünün yerleşmesine zemin hazırlamaktadır. Böylece yerel basın bireyin yerel hayattaki en büyük rehberi olarak onun sosyalleşmesine önemli ölçüde katkı sağlamaktadır. Yerel basın, bireye ‘yaşadığı yerin bir parçası’ olduğu hissi vermektedir. Öte yandan yerel basın; yörede yaşayan insanların kültürel kimliğini korumak ve sonraki kuşaklara aktarmak, onlara vatandaş hak ve sorumluluklarını hatırlatarak sahip çıkmalarını sağlamak, bütün bunların yanında yaşanılan yere sahip çıkarak saygın bir konum elde etmek görevini de üstlenir.

Fakat en temel işlevi noktasında elbette haber vermek, böylelikle de bireyi içinde yaşanılan çevre, toplum, ülke ve de uluslararası ortamdaki gelişen olaylara ilişkin aydınlatarak, onun, kanaatlerini sürdürmesini, güçlendirmesini ya da değiştirmesini sağlamaktır. Bunu gerçekleştirmenin temel koşulu da, öncelikle bireyin bilgi edinme, haber alma, özgürce düşünme haklarını kullanabilmesidir (Girgin, 2001, s. 141-142).

1.1.2.1. Haber ve Bilgi Verme

Haber ve bilgi verme kitle iletişim araçlarının en temel işlevi olarak görülür. Kitle iletişim araçlarının ortaya çıkmasını sağlayan haber verme görevi, 17. asrın başında yayınlanan ilk gazeteden itibaren kitle iletişim araçlarının temel işlevi olma özelliğini kazanmış ve yaşadığımız modern dünyaya gelinceye kadar kitle iletişim araçlarının da esas fonksiyonu olmayı sürdürmüştür (Güz, 2005, s. 14).

Toplumun en önemli parçası olan insanın dünyada olup bitenden haber haber alma isteği gazetelere ayrı bir önem yüklemiştir. Önceleri yalnız haber alma bakımından gazete okuyanlar, zamanla radyodan haberleri dinlemeye, sonraları da televizyondan haberleri izlemeye başlamışlardır. Her üçüne de sahip olma imkânı bulunan insanoğlu için, gerek yazılı gerekse sözlü basın yaşantısının önemli birer parçasıdır. İnsanlar günümüzde, hızlı haber alma bakımından radyo dinlemekte, olayları yerinde oluyormuş gibi izleyebilmek için televizyona yönelmekte, olayları derinliğine öğrenebilmek, önemimi kavrayabilmek bakımından da gazeteleri okumaktadır (Tokgöz, 2010, s. 118). Hızla gelişen teknoloji interneti de kitle iletişim araçlarına eklemiş ve insanları her an, her yerde iletişime açık hale getirmiştir. Oskay’ın da dediği gibi medya aracılığıyla

çevresinde olup bitenlerden haberdar olan insanlar kendilerini daha güvende hissetmekte ve 'kendini yaşadığı yere ait' hissetmektedir.

1.1.2.2. Yerel Denetleme Mekanizması

Yerel medyanın ayrı bir işlevi de: Yerel medya, zaman zaman devlet temsilcileri ile kamu yetkililerinin, kullanım ve propaganda aracı olarak görülseler de, aslında yörede yönetenlerle yönetilenler arasında bir köprü durumundadır. Yerel kamuoyunun temel iletişim aracı olan yerel medya, yöredeki kamusal çalışmaların, yatırımların, uygulamaların da denetçisi konumundadır. Çünkü küçük kentlerde, yabancılaşma büyük kentlerdeki gibi olmadığından, gazeteci, yakın çevresindeki gelişmelerle daha bir ilgilidir. Bilindiği üzere yoğun bir küreselleşmenin yaşandığı günümüzde, bir yandan yerel ve yöresel kalma eğilimi de gelişmektedir (Girgin, 2001, s. 162).

Yerel medya, yerel yönetimlerin işlevlerini iyi bir şekilde yerine getirip getirmediğini denetleyerek ve gerektiğinde eleştirerek kamu hizmeti görevini yerine getirir. Bu yerel yönetimlerin olduğu kadar yerelde yaşayanların da denetlenmesini ve eleştirilmesini içerebilir.

1.1.2.3. Kültür Geliştirme ve Yerel Kültürün Sesi

Bir milletin kültürünün tanıtılmasında ve o milletin sesini duyurmada medya toplumda yaşayan kültürel öğeleri yine toplumun gündemine sunmak suretiyle kültürel bütünleşmenin sağlanmasında dikkate değer bir görev üstlenir. Yapılacak yayınlarda sadece yaşayan kültür öğelerinin değil aynı zamanda tarihi mirasın korunmasına da yardımcı olurlar. Bireyin çevresini tanınmasında en etkili kurum olan medya, toplumun gündemine sundukları kültürel öğelerle fertlerin, toplumun ayrılmaz birer parçası haline gelmelerini sağlar (Güz, 2005, s. 15).

Medya bireyin kültürel yaşamını zenginleştirici ve kültürün yayılmasını sağlayıcı bir görev üstlenmektedir. Medya sahip olduğu iletişim gücü ile farklı düşünce ve kültür yapılarını kaynaştırma, birbirlerinden haberdar etme ve kültürel alışveriş ortamını sağlama, böylelikle kültürel açıdan toplumu zenginleştirme ve çeşitlendirme yönünde aracı olmaktadır (Vural, 1999, s. 108). Farklı coğrafyalarda ortaya çıkan ve o yörenin kültürel değerlerinden beslenen medya bunu hem gelecek kuşaklara hem de çok uzak

mekânlara ulaştırabilmekte, bu özelliğinden dolayı yerel kültürün önemli bir sesi olarak da değeriendirilmektedir.

Küreselleşme ve onun getirdiğı teknoloji ile birlikte insanlar giderek başta kendisi olmak üzere çevresine yabancılaşmakta ve bulunduğu ortamda yalnızlaşmaktadır. Bu yalnızlaşma duygusunu yerel değerlerine sahip çıkarak azaltmaya çalışan insanlar bu değerleri yaşatmak için medyayı özellikle yerel medyayı kullanmakta ve takip etmektedir.

Hayatlarını daha iyi sürdürebilmek için farklı şehirlerde, hatta yabancı ülkelerde yaşamak zorunda kalanlar bile bir şekilde içinden çıkıp geldikleri kültürü internet ortamından bile yerel haberleri takip etmektedir. Dolayısıyla yerel medya yerele özgü bazı kültürel değerleri de alıcılarına taşımaktadır.

Hatta ulusal medya da ‘yerel kültürün sesi’ olan yerel medyadan beslenmektedir. Bir anlamda kültürel özellikler gerek alıcılarla, gerekse arşiv tekniğıyle gelecek kuşaklara aktarılmakta, böylece o yörenin değerleri korunmakta ve yaşatılmaktadır. Hızla gelişen teknolojiyle birlikte yaşanan kültürel değerler yitip giderken yine teknoloji sayesinde dünyaya açılan pencere niteliğindeki internet aracılığıyla yaygınlaştırılabilmektedir.

1.1.2.4. Kamuoyu Oluşturma

Basının fonksiyonları içerisinde son derece önemli bir başlık da “kamuoyu oluşturma” olgusudur. Medya, kamuoyu oluşturma görevi doğrutusunda ele aldığı konular itibariyle kendi gündemini oluştururken, öte yandan, hitap ettikleri insanların oluşturduğı kamuoyunun gündemini de düzenleyebilmektedir. Yerel medya kamuoyu oluşturma görevini, nitelikleri ölçüsünde ve doğrutusunda bulunduğu yöre içerisindeki yerel kamuoyuna yönelik olarak gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Çünkü yerel medyanın, bulunduğu yörenin bir kitle iletişim aracı olmasının yanı sıra o yörenin parçası olan yerel halkın da, öncelikle kendi sorunlarına, yöredeki sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, sanatsal, sportif vb. konularına ve gelişmelerine duyarsız kalması düşünülemez. Dolayısıyla yerel medyanın, yerel kamuoyunun oluşumunda rol oynama noktasında yerel kamuoyu için yerel gündemi hazırlaması gerekmektedir.

Modern toplumlarda bireylerin örgütlerle, siyasetçilerle birebir iletişim halinde bulunmaları imkânsız olduğundan, örgüt çalışma ve hedeflerinin, politikanın aktarımında, kitle iletişim araçları birinci derecede rol oynamaktadır. Politik iletişimde hemen hemen bütün bilgi ve enformasyon akışı doğal olarak kitle iletişim araçları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Dolayısıyla kamuoyu ile doğrudan ilintilidir. Medya kamuoyu oluşmasında etkili olabildiği gibi onu yönlendirme konusunda da etkin bir güçtür. Bu yüzden tarih boyunca, yönetenler yönetilenleri etkilemek ve yönlendirebilmek için medyayı ele geçirme veya kontrol etme çabası içinde olmuştur. Medyanın gücünün fark edilmesiyle kamuoyu oluşumlarına medya aracılığıyla müdahaleler yaşanmıştır.

Yerel kamuoyu ulusal ve uluslar arası kamuoyunun bir parçasıdır. Bir başka deyişle uluslar arası ve ulusal düzeyde oluşan kamuoyunun içinde yerel kamuoyunu oluşturan aynı kitle yer almaktadır. Ancak yerel kamuoyu, bunlardan farklı ve bağımsız olarak daha dar alanda, daha lokal ölçülerde yörede yaşayanların birbirlerinden ve yörelerindeki hemen her gelişmeden doğrudan ve hayli yüksek oranda etkilenmeleri ile oluşan bir ortaklık, bütünlük ve yararlanma grubudur. Bu kamuoyunun sınırları ve hareket alanı bellidir, beklentiler son derece somut olarak ortadır, etkilenme düzeyi az ya da çok hemen hemen eşit düzeydedir. Yerel kamuoyu aslında diğer oluşan gruplaşmalara göre çok daha etkili ve güçlü bir özellik taşımaktadır (Vural, 1999, s. 71).

Yerel medyanın kamuoyu oluşturmaya en güçlü örnek, Milli Mücadele döneminde halkı işgal kuvvetlerine karşı örgütlemesidir. Milli Mücadele için kamuoyunda gerekli desteğin sağlanmasında basın sayesinde bir yükseliş yaşanmıştır. Başka bir deyişle örgütlü mücadele esnasında, hem topluma moral kazandırılmasında hem de toplumsal güçten destek alınmasında basın önemli bir işlev görmüştür.

1.1.2.5. Halkı Eğitim ve Eğlendirme

Medya halkı doğrudan doğruya eğitir ve yönlendirir. Bu eğitim işlevini de iki açıdan değerlendirmek gerekir. Birincisi bu araçlar haber ve bilgi vermek suretiyle bireylerin bilgi düzeylerini, yeteneklerini ve becerilerini geliştirmeye yardımcı olur. Doğrudan haber vermenin eğitime katkısı burada görülür. İkincisi ise, gelişen teknoloji ve eğitimin yaygınlaşması ile birlikte medyanın doğrudan bireylerin ve toplumun eğitilmesi işlevini üstlenmesidir. Eğitim görevi, 18. ve 19. asırlarda gazeteler açısından

önemli bir işlev olarak ortaya çıkmış, 20. asırda radyo ve televizyonun da devreye girmesi ve eğitimin toplumun geniş bölümüne yansması ile birlikte daha da yaygınlaşmıştır (Güz, 2005, s. 14).

Medyanın aynı zamanda halkı eğlendirme gibi bir görev de üstlenmiştir. Yoğun kent hayatı içinde bunalan ve stres yüklenen bireyi rahatlatmak için televizyon ekranlarında, gazete sayfalarında veya radyoların yayın akışının bir bölümünde eğlence amaçlı sayfalara, programlara, mesajlara yer verilir. Bu durum kent insanını bir nebze olsun rahatlatmayı ve medyanın da tekdüzeliğini ortadan kaldırmayı amaçlar.

Bireyleri gündelik yaşamın tekdüzeliğinden ve yorgunluğundan uzaklaştırmak, başka bir deyişle eğlendirmek ve dinlendirmek amacıyla medya, siyaset, ekonomi, vb. gibi konulardan başka, magazinsel konulardaki haberlere, müzik, eğlence programlarına, yazı dizilerine, söyleşilere, röportajlara, film, tiyatro ve kitap yorumlarına, belgesellere, bulmaca sayfalarına yer vermektedir (Vural, 1999, s. 109).

1.1.2.6. Toplumsallaştırma

Medyanın, bireylere olumlu veya olumsuz şekilde ve farklı şiddetlerde etki ettiği konusu birçok bilim adamlarınca araştırma konusu olmuştur. Şüphesiz bu olumlu etkilerinden en önemlisi de bireyin toplumsallaşmasına sağladığı katkılardır. Belli bir takım temel değer yargılarının bireylere aktarılmasına "toplumsallaştırma" denilmektedir. Medya bireyi içinde yaşadığı toplumla bütünleştiren, bir insan kalabalığını bir "toplum" haline getiren süreçte önemli bir işleve sahiptir. Başka bir ifadeyle medya; toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel sistemin devamlılığına yönelik bir sosyalleştirme işlevi görmektedir.

Medya bireylerin ufuklarını genişleterek evrensel anlamda düşünmeyi ve eğitmeyi sağladığı gibi birey ve toplum bilincini de oluşturmakta, böylelikle modern topluma geçişi de kolaylaştırmaktadır (Alav, 2001, s. 83). Kişiler toplumdaki diğer bireylerin değer yargılarına ve davranışlarına göre hareket etmek suretiyle onların anlayışını kazanır ve toplumla özdeşleşir. Bireyle toplum arasındaki bu ilişkilerde ve bireyle diğer bireyler arasındaki etkileşimde medya aracı rolü oynar. Toplumda beliren görüş ve düşünceleri yine toplum bireyelerine aktarırken, oluşan tepkileri de yine toplumun fertlerine yansıtırlar (Güz, 2005, s. 15).

1.1.2.7. Bütünleştirme

Medya belirli toplumsal olaylarda veya milli duruş gerektiren konuları gündemine taşıdığında toplum üzerinde birleştirici bütünleştirici bir işlev taşır. Bu sayede toplumdaki belli konularda baş gösteren uzlaşmazlıkların, çatışmaların unutulmasına da katkı sağlar. Hatta farklı etnik kökenlerin, farklı inançların ve siyasi düşüncelerin aynı ülkü etrafında birleşmelerini bile sağlayabilir.

Kitle iletişim araçları yaptıkları yayınlarda ve yayımlarda, doğru haber ve bilgi sağlamada, toplumu olumlu yönde güdülemede, birey ve topluma demokratik ve olumlu tartışma ortamı hazırlayarak, eğiten, kültürel değerleri koruyan, bireyleri ve toplumları gerginlikten uzak tutup eğlendiren, dinlendiren ve toplumsallaşmalarını sağlayan bir işleve sahiptir. Bunun yanı sıra ülke, devlet ve millet şuurunu kazandıran, sevdiren, millî değerleri koruyan ve sahip çıkan yayın ve yayım anlayışı sonucunda kitle iletişim araçları bütünleştirici bir fonksiyona sahiptir (Alav, 2001, s. 122).

1.2. TÜRKİYE’DE YEREL MEDYANIN TARİHİ VE GELİŞİMİ

Değişen dünyada Türkiye’nin de yerel medyadan etkilenmemesi mümkün değildir. Yerel medya içinde bulunduğu toplum için bir gereksinimdir. Türkiye’de yerel medyanın gelişimini incelerken belirli dönemler altında ele almak gerekmektedir. Zira her dönemin kendine has bazı özellikler taşıması ve her dönemin kendine has özelliklerinin medyaya da bir şekilde yansımaları muhtemeldir. Öncelikle Türkiye’de gerçek anlamda bir medya tarihi sınıflaması yapılması gerektiğinde bugünkü anlamda ilk medya organının yayına Osmanlı döneminde başladığı dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Türkiye’deki yerel medyanın tarihinde başlangıç olarak Osmanlı döneminde basın ve yerel basın kavramları ile tarihsel sürece başlamak yerinde olacaktır. Sonrasında Osmanlı’nın girdiği Birinci Dünya Savaşı’ndan yenilgiyle çıkmış ve 1918 Mondros Mütarekesinin imzalanmasıyla birlikte Anadolu toprakları işgal edilmeye başlanmıştır. Osmanlı’nın bu işgale sessiz kalması, Anadolu’da direniş hareketlerinin başlaması ise yerel medya tarihi açısından ele alınması gereken diğer bir önemli dönemdir. 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti devletinin kurulmasıyla yeni bir dönem başlamış ve bu sürecin de kendine has özellikler taşıması nedeniyle bu dönemin de yerel medyadaki gelişim açısından ayrı ele alınması gerektiği açıktır. Cumhuriyetin

kurulmasından günümüze kadar olan süreç cumhuriyet dönemi yerel medya tarihi olarak farklı kitle iletişim araçlarının (radyo, televizyon, internet vb.) yaygınlaşarak toplumsal hayata katılması ele alınması gereken diğer bir önemli dönem olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.2.1. Osmanlı'da Yerel Basın

Osmanlı çok uluslu bir devlet yapısına sahip olduğu için her ulustan bir yenilik almıştır. Çeşitli kaynaklarda belirtildiğine göre, Museviler, 1491 yılında İspanya'dan uzaklaştırıldıktan sonra Türkiye'ye gelirken getirdikleri basımevini, 1493 yılında İstanbul'da kurmuşlardır. Bazı kaynaklarda da, İstanbul'da ilk kitabın, 1488 yılında basılmış "Leçons des Enfants" adlı İbranice bir sözlük olduğu bildirilmektedir (Girgin, 2001:2). 1494-1729 yılları arasında, azınlıklar ve yabancı misyonluklarca Osmanlı topraklarında kurulan basımevleri sayısının 37'yi bulduğu sanılmaktadır. Ancak bu dönemde, hiçbir basımevinde Türkçe baskı yapılmamıştır (Girgin, 2001, s. 2).

Türkiye'de basının ortaya çıkması 18. asırda matbaanın İbrahim Müteferrika tarafından Osmanlı'da kullanılması ve 1831'de ilk Türkçe gazete olan Takvim-i Vekayi ile olmuştur. Bu tarihten sonra basın camiasında farklı gazeteler çıkmış ve 7 Kasım 1864 tarihinde 19. asrın sonlarına doğru da ilk yerel gazeteler olarak nitelenen vilayet gazeteleri kurulmuştur. İbrahim Müteferrika İstanbul'da Türkçe eserler basımı için bir matbaa kurulmasıyla ilgili düşüncelerini "Vesile-t üt-Tıbbâ" adlı risalede toplamış ve bu risaleyi, 1726'da Sait Efendi kanalıyla Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşa'ya sunmuştur. Bu risalede basılmış eserin önemi, lüzumu, basının yararları etraflıca anlatılıyor, basım sanat ve tekniği on maddede özetlenerek, Tefsir, Hâdis, Fıkıh ve Kelâm gibi İslâm diniyle ilgili konular dışında kalan sözlük, tarih, tıp, astronomi ve diğer bilimlerle ilgili kitapların Osmanlı ülkesinde basılması için izin isteniyordu. Padişah III. Ahmet de din kitapları basılmamak kaydıyla izin verdiğini belirten bir ferman çıkartmıştır. (İnuğur, 2005, s. 154).

Basının önemli işlevlerinden birinin kamuoyu oluşturmak, kamuoyuna yön vermek olduğu belirtilmişti. İşte geleneksel Osmanlı toplumunda kamuoyunun olduğu belli odaklar vardı. Kahvehaneler, hamamlar, tekkeler gibi... IV. Murad'ın kahvehane ve meyhaneleri kapatması, tütün ve içki düşmanlığından değil, devlet sohbeti denen ve buralarda bolca yapılan siyasi dedikoduyu önlemek içindi... 19. asır Osmanlı Devleti

ideolojisini ve icraatını hem tebaaya hem de dış ülkelere anlatmak ve kabul ettirmek dedikoduyu önlemek için bütün modern devletler gibi bir basın organına ihtiyaç duydu (Ortaylı, 2010, s. 222-223).

14 Eylül 1829 tarihinde Ruslarla Edirne Antlaşması imzalanmış, idare alanında yapılan önemli reform hareketlerini yürütmek, gereken tüzük ve yönetmelikleri hazırlamak, devlete yeni bir düzen vermek amacıyla ıslahat meclislerinin toplanmasına lüzum görülmüştür. Hükümetçe bir gazete çıkarılması ilk defa bu meclis toplantılarında ortaya atılmış ve II. Mahmut tarafından çok olumlu karşılanmıştır. Komisyon üyeleri tarafından çıkarılacak gazete için birçok isim yazılarak padişaha arz edilmiş, ancak bunlardan hiçbiri beğenilmeyerek, gazeteye Takvim-i Vekayi adı bizzat II. Mahmut tarafından konmuştur (İnuğur, 2005, s. 172).

Devlet kamuoyunu biçimlendirmek için Avrupaî yöntemlere başvurmuştur. Klasik devirdeki gibi şehirlerin meydanlarında okunan fermanlar, yasaknameler veya camilerde verilen vaazlar, halkı devlet adına etkileyecek propagandayı yapmakla görevli duâgular, şeyhler, seyyidler yerine gazete kullanılmaya başlanmıştır. 1831 sonbaharından itibaren Osmanlı'nın ilk gazetesi olan Takvim-i Vekayi yayına başlamış, Türkçe, Fransızca ve zaman zaman da Ermenice, Rumca, Arapça nüshaları çıkmıştır. Takvim-i Vekayi yalnızca resmi tebliğ, berat veya fermanları yayınlayan veya protokol haberleri veren bir gazete değildi. Her tarafa yapılan bina, yol ve köprülerin meth-ü senasından tutun da kaldırılan yeniçeri ocağı aleyhindeki kampanyayı besleyen uyduruk hikâyeler, Avrupa sanat ve kültür olaylarından haberler de siyasi haberlerin yanı başında yer almıştır. ...Takvim-i Vekayi ile Türkçe gazetecilik başlamış ve devlet bir basın organı aracılığıyla tebaasıyla ilişki kurmuştur (Ortaylı, 2010:54).

Her ne kadar Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'nın direktifleri ile çıkarılan Türkçe ve Arapça olmak üzere iki farklı dilde yayın yapan Vaka'yi Mısriyye gazetesi 1828 yılında çıktıysa da ülkemizin basın yayın tarihi padişah II. Mahmut'un emriyle, Türkçe olarak 1 Kasım 1831'de yayımlanan Takvim-i Vekayi gazetesi ile başlamıştır. Çünkü Vaka'yi Mısriyye gazetesinin hem Osmanlı'nın merkezi İstanbul sınırları dışında hem de tamamının Türkçe değil Arapça ile karışık olması sebebiyle ilk Türkçe gazete ünvanını Takvim-i Vekayi almaktadır. Vaka'yi Mısriyye, bir sütunu Türkçe, yanındaki Arapça olması nedeniyle belki ilk Türkçe-Arapça gazete olarak adlandırılabilir.

Takvim-i Vekayi'nin ardından devletten yardım aldığı için yarı resmi konumda olan Ceride-i Havadis gazetesi 1840'ta, ilk özel Türk gazetesi sayılan Tercüman-ı Ahval 1860 yılında çıkarılır. Öncü ve model konumdaki bu gazetelerin ardından, başta İstanbul olmak üzere, Osmanlı ülkesinin farklı bölgelerinde basın yavaş yavaş gelişmeye başlar (Duman, 2007, s. 78-79). Ancak Osmanlı'da özel Türkçe gazetelerin çoğalmasıyla birlikte sansür sistemi de giderek kurumsallaşır.

Osmanlı Devleti 19. asırda bir dış politika gereği olarak yabancı ülkelerdeki kamuoyunu belirli bir yönde bilgilendirme ihtiyacı duymuştur. Takvim-i Vekayi, Fransızca baskısının da çıkmasına rağmen, Avrupa kamuoyu üzerinde etkin bir kaynak değildi. Bu nedenle Osmanlı ülkesindeki haberlerin başka ülkelere ulaşması için Babıâli yabancı gazete ve gazeteci satın almak yoluna gitmiştir. Sonraki dönemde II. Abdülhamid de Avrupa basınına satın alma yolunu denemiş fakat kısmi başarısının yanında daha çok Avrupa başkentlerindeki şarlatanları zengin eden bir yöntem olmuştur. Tanzimat bürokratlarının gazete satın alma yönteminin tipik örneği 1846 Nisan ayında Frankfurt gazetesine ödenen dolgun abone bedelidir (Ortaylı, 2010, s. 224-225).

7 Kasım 1864 yılında Tanzimat sonrası Osmanlı Devleti yerel yönetimlerle ilgili yaptığı bir düzenleme çerçevesinde “Eyalet Sistemi”ni kaldırarak yerine “Vilayet Sistemi”ni getirmiş ve her ilde bir matbaa kurulmasını sağlamış, burada, takvim, yıllık, dini, edebi ve bilimsel eserlerin yanı sıra vilayet gazeteleri de çıkarılmıştır (Bodur, 1997, s. 42).

Yerel yönetimlerle ilgili yapılan bu düzenlemenin getirdiği en önemli yenilik basın alanında olur. Buna göre her vilayet merkezinde bir resmi basımevi kurulacak, burada evrak dışında Takvim-i Vekayi benzeri bir gazete çıkarılacaktır. Bunun ilk örneği reformcu bir bürokrat olan Mithat Paşa'nın vali olduğu Tuna vilayetinde gerçekleştirilir. Tuna Vilayeti'nin başına getirilen Midhat Paşa'nın ilk işlerinden birisi vilayette bir matbaa ve gazete kurmak olmuştur. Tuna gazetesinin ilk sayısı 3 Mart 1865 (16 Şevval 1281) tarihlidir. Tuna gazetesi, taşrada çıkarılan ilk resmi gazete olur (Kocabaşoğlu, 1984).

Aynı anlayışla iki yıl içinde Trabzon ve Erzurum'da da birer resmi basımevi kurulur. 1867 yılında ise Envâr-ı Şarkiyye (Doğu'nun Nurları) adlı gazete Erzurum'da

çıkartılmaya başlanır ki bu aynı zamanda Anadolu’da yayımlanan ilk Türkçe yerel gazetedir. Muammer Yaşar bu gazetenin çıkışını şöyle anlatır:

“Sultan Abdülaziz, Nisan 1863’te yaptığı Mısır gezisinden çok olumlu izlenimlerle dönmüştü. Sultan, Mısır’ın çeşitli vilayetlerinde gazeteler çıkarıldığını öğrenmiş ve Anadolu’yu aydınlatacak başka önlemler düşünmeye başlamıştı. Envar-ı Şarkıyye bu düşüncenin ürünü oldu. Gazetenin kurulmasını Anadolu’nun kalkınması fikrinin bir başlangıcı saymak gerekir. Zira padişah sadece Erzurum’da değil, çeşitli vilayetlerde birer matbaa kurulmasını, gazete çıkartılmasını ve birer de salname (yıllık) yayımlanmasını öngörüyordu. Bu karar, İstanbul’un asırlarca unuttuğu Anadolu’ya nihayet katılmasının bir işaretiydi”-1

Bu başlangıçla birlikte, 1864-1922 yılları arasında, yerel yöneticiler aracılığıyla bütün ülkede başlayan basın yayın faaliyetleri sonucu toplam 46 resmî basımevi kurulur (Duman, 2007, s. 80). Bu basımevlerinde öncelikle kırtasiye işlerine ağırlık verilmiş, yıllıklar, takvimler, dini, edebi ve bilimsel eserler de basılmıştır (Girgin, 1997, s. 16).

Vilayet gazetelerinde, padişah ile ilgili haberler öncelikle yer almaktadır. Bunun yanı sıra kamu görevlilerinin atama, yükselme ve ödüllendirilmeleri, yeni yasa, yönetmelik düzenlemeleri, hükümet, vilayet ve kamu kuruluşlarının çalışmaları, demiryolu, yol, telgraf hattı yapımları, sağlık konuları, yerel okul sınavları ve ödül dağıtma törenleri, hacıların gidişi, et, ekmek fiyatları, doğa olayları ve doğal afetler, kolluk kuvvetlerinin başarıları, valilerin konuşmaları ve yazıları, savaşlar, yeni silahlar, buluşlar, yabancı konsolosların gezileri, vilayet gazetelerinde yer alan haberler arasındadır (Girgin, 2001, s. 87). Osmanlı vilayetlerinde yerel gazeteler (vilayet gazeteleri) çıkarılmasını, bir yandan toplumda artan ayrılıkçı eğilimleri dengelemek, öte yandan da Avrupa’da özellikle Araplara yönelik olarak sayıları artan Arapça süreli yayınların etkisini bastırmak isteği teşvik etmiştir (Girgin, 2001, s. 85).

Vilayet mektupçuları tarafından yönetilen Vilayet matbaa ve gazeteleri yaptıkları yayınlar ile taşra ortamına bir hareket getirmişlerdir. Gazeteler yayınladıkları vilayetlerde “birer kültür adacığı” oluşturmuşlardır. Vilayet gazete ve matbaaları zaman içerisinde “resmi” olma özelliğinden kendilerini kurtaramamışlar, çoğu zaman da devlet görevlilerini öven yayın organı olmaktan öteye gidememişlerdir (Kocabaşoğlu’ndan akt Haytoğlu, 2010, s. 7).

20. asrın ilk yıllarında İstanbul dışında 29 yerde vilayet matbaaları faaliyette idi. Aynı şekilde bu asrın başlarında Osmanlı vilayetlerinin 25'inde vilayet gazeteleri yayınlanmaktaydı. Anılan dönemde vilayet matbaalarının yaklaşık % 72'si o vilayetin ilk matbaası, gazetelerin ise yaklaşık % 80'i o yörede yayınlanmış ilk gazete oluyordu. Osmanlı İmparatorluğu'nun son bulduğu günlerde, işlevlerini tamamen yitiren, "vali ve mutasarrıfların... bir kaside mecmuası" olarak nitelenen vilayet gazeteleri ve onların ardındaki matbaalar, esas olarak merkezin taşrayı bilgilendirme ve yönlendirme işlevlerine hizmet amacı gütmekle birlikte, vilayetlere gazete ve matbaanın girmesi, bölge gazeteciliğinin doğması, kamuoyunun oluşmasının sağlanması, yönetimle yönetilenler arasında bir iletişim kanalının oluşturulması, gibi önemli işlevleri yerine getirmişlerdir (Eren'den akt Kocabaşoğlu, 1984).

Aynı zamanda Vilayet gazeteleri Girgin'in de belirttiği gibi Anadolu basınına, yerel basına öncülük, önderlik ve rehberlik etmişlerdir. Vilayet gazeteleri yoluyla birçok yörede ilk kez süreli yayın çıkarılmış ve gazetelerin basıldıkları matbaalar, kamu işlerinin yanı sıra, özel kesimin işlerine de açık tutulmuş, böylece yerel basının başlaması ve saygınlık kazanması yolunda önemli bir adım atılmıştır. Öte yandan bazı vilayetlerde "sanat okulları", "sanayi okulları" açılmış, matbaalar birer uygulama yeri haline getirilerek matbaacılık eğitimi verilmiştir. Buna ilaveten birçok vilayette, yayımlanan gazete yörenin ilk süreli yayını olduğu için, gazeteciliğın alfabesinden başlanılarak, kitlenin basın aracılığıyla eğitilmesinde önemli adımlar atılmıştır (Girgin, 1997). Osmanlı Devleti'nde çıkan bazı vilayet gazetelerinin kuruluş yerleri, tarihleri, ad ve yayın dilleri şu şekildedir:

YIL	VİLAYET	ADI	DİLİ
1860	Beyrut	Hadika al Ahbar	Türkçe-Arapça
1865	Tuna	Tuna	Türkçe-Bulgarca
1865	Şam	Suriye	Türkçe-Arapça
1866	Trablus garp	Trablus garp	Türkçe-Arapça
1867	Halep Gadir	el-Fırat	Türkçe-Arapça
1867	Cebeli Lübnan	Lübnan	Arapça-Fransızca
1867	Erzurum	Envar-ı Şarkiye	Türkçe-Ermenice
1867	Girit	Girit	Türkçe-Rumca
1868	Edirne	Edirne	Türkçe-Rumca
1868	İşkodra	İşkodra	Türkçe
1868	Yanya	Yanya	Türkçe-Rumca
1869	Diyarbakir	Diyarbakir	Türkçe-Ermenice
1869	Bursa	Hüdavendigar	Türkçe-Ermenice
1869	Halep	Fırat	Türkçe-Arapça
1869	Konya	Konya	Türkçe-Rumca
1869	Selanik	Selanik	Türkçe-Rumca
1869	Selanik	Selanik	Bulgarca-Yahudice
1869	Trabzon	Trabzon	Türkçe-Rumca
1869	Bağdat	Zevra	Türkçe-Arapça
1871	Prizren	Prizren	Türkçe-Sırpça
1872	Kastamonu	Kastamonu	Türkçe
1872	Adana	Seyhan	Türkçe-Rumca
1872	Yemen	Yemen	Türkçe-Arapça
1873	Manastır	Rumeli	Türkçe
1874	Ankara	Ankara	Türkçe
1874	İzmir	Aydın	Türkçe
1876	Hersek	Neretva	Türkçe-Sırpça
1877	Priştine/Üsküp	Kosova	Türkçe-Sırpça
1877	San'a	San'a	Türkçe-Arapça
1878	Sivas	Sivas	Türkçe
1882	Rodos	Cezair-i Bahri Sefid	Türkçe-Rumca
1884	Manastır	Manastır	Türkçe
1884	Musul	Musul	Türkçe
1888	Beyrut	Beyrut	Türkçe-Arapça
1903	Kudüs	Kudüs	Türkçe-Arapça
1908	Hicaz	Hicaz	Türkçe-Arapça

Tablo 1. Osmanlı Dönemindeki Vilayet Gazeteleri-2

Vilayet gazeteleri uygulamasına gidilmesindeki temel gerekçe, okuma yazma oranının çok düşük olması, İstanbul'da çıkan gazeteyi uzak köşelere götürecek ulaşım sistemin olmaması etkili olmuştur. Her yerde ya Türkçe veya o vilayet halkının konuştuğu dile göre, iki dilde vilayet gazeteleri düzenli olarak çıkmaya başlamıştır. Bu gazetelerde, Avrupa'da olduğu gibi istatistikleri, yönetici kadroları ve ofisleri bildiren salnameler (yıllıklar) yayınlanmaktaydı (Ortaylı, 2010, s. 227).

1.2.2. Milli Mücadele Dönemi Yerel Basın

Osmanlı İmparatorluğu'nun 1918 yılı Ekim ayında Mondros Mütarekesi'ni imzalamasıyla, topraklarının önemli bir kısmı İtilaf devletleri tarafından işgal edilmeye başlanmıştır. Osmanlı hükümeti işgallere sessiz kalır, hatta direniş hareketlerini engelleme yoluna giderken, Anadolu'da ciddi anlamda direniş hareketleri başlamakta, Ankara hükümeti Mustafa Kemal önderliğinde Kurtuluş Savaşının planlarını yapmaktadır. Bütün bu gelişmelere paralel olarak basın da İstanbul basını ve Anadolu basını olarak iki merkezde kutuplaşmıştır. İstanbul basınında da bu bölünmeyi yansıtan çeşitli gruplaşmalar görülmektedir. İstanbul'da yayınlanan gazetelerin bir kısmı, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'da yönettiği Kurtuluş Savaşı'nı destekliyor, ancak Osmanlı hükümetinin 5 Şubat 1919 tarihli kararnamesiyle kurulan ve işgal kuvvetlerinin buna eklenen ve hatta şiddetlendiren sansürleri yüzünden cesur ve bilinçli yayın yapamıyorlar, gerektiği şekilde seslerini duyuramıyorlardı. Bu nedenle mütareke döneminde gazeteler, hem hükümetin hem de işgal kuvvetlerinin sansürü altına girmiştir (İnuğur, 2005, s. 337).

İşgal altında kalan yerlerde İtilaf devletlerinin baskısı ile (Girgin, 1997, s. 102) İkinci Tefvik Paşa hükümeti tarafından, 5 Şubat 1919'da 3467 sayılı kararname ile sıkıyönetim uygulanan her yerde sansür uygulanmaya başlanmıştır (Aybars, 2000, s. 111). Anadolu'da basının tamamı bağımsız ve milli varlık gösterememiş, İtilaf devletlerinin işgal altında tuttuğu yerlerde İtilaf devletlerinin kontrolü altında varlığını sürdüren bir yapıya dönüşmüştür (Özkaya, 1989, s. 7-10).

Mustafa Kemal Paşa, İstanbul basınının olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak için İstanbul gazetelerinin Anadolu'ya girişini engelleme yolunda tedbirler almıştır (Koloğlu, 2006, s. 114). Basından, milli hak ve hukukumuzun korunması yönünde çalışmalar, diğer milletlerin de hak ve hukukuna saygı gösterilmesi ve Avrupa kamuoyunu kendi yanımıza çekecek şekilde yazılar yazılması istenmiştir. Anadolu basını kendisinden beklenen bu istekleri önemle dikkate almıştır (Özkaya, 1989, s. 24-26).

Böylesine karışık bir toplumsal ve siyasal ortamda, Anadolu halkının ulusal bağımsızlık mücadelesine çekilebilmesi amacıyla, kamuoyunu bir fikir doğrultusunda şekillendirmeye yönelik propaganda faaliyetine girişilmesi Kurtuluş Savaşı'nın başarıya ulaşması ve yeterli halk desteğinin sağlanması açısından gerekliydi. İşte bu yüzden Mustafa Kemal Paşa; Erzurum ve Sivas kongrelerinin yapıldığı tarihlerde ülke içinde cereyan eden olayları, ulusal bağımsızlık hareketini başlatanlara halkın duyduğu destek ve güveni, yurtiçi ve yurtdışındaki kamuoyuna süratle iletmek amacıyla İrade-i Milliye ve ardından Hakimiyet-i Milliye gazetelerinin yayınlanmasını sağlamıştır (Gündüz, 2007:91). Milli Mücadele döneminde Anadolu'da gazeteler, baskı makinelerinin at ve öküz arabalarıyla şehirden şehre taşınma zorlukları ve mürettip, matbaacı, mürekkep ve kâğıt yoklukları içerisinde yayınlarını sürdürmeye çalışmıştır (Topuz, 2003, s. 118).

İstanbul basınına önem veren Mustafa Kemal Paşa, 10 Temmuz 1919'da İstanbul Matbuat Cemiyeti'ne gönderdiği telgraf ile İstanbul basınının Milli Mücadeleye destek olmasını istemiştir (Özkaya, 1989, s. 35). Bu talebin ardından Mustafa Kemal Paşa, 8 Ekim'de İstanbul Matbuat Cemiyeti reisi ve Tasfir-i Efkâr yazarı Velid EbuZZiya ve Matbuat Cemiyeti İkinci Başkanı Giritli Ahmet Saki Bey'e beyanname göndermiştir. İstanbul'daki gazetelerin milli mücadeleyi desteklemesi ve Hakimiyet-i Milliye'nin İstanbul'da dağıtımının gerçekleştirilmesine yardımcı olunması istenmiş ve bu talep Matbuat Cemiyetince olumlu karşılanmıştır (Özkaya, 1989, s. 37). Mustafa Kemal Paşa Mecliste yaptığı bir konuşmada "Bütün gazetelere ne yolda idare-i kalem edeceklerine dair tarafımızdan talimat verilmiştir ve bütün matbuatımız bu dairede ifayı vazife etmektedir" demiştir. Milli Mücadelenin zaferle sonuçlanması için basının "tek sesli" olması kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu dönemde ayrılıkçı ve Milli Mücadele karşıtı Anadolu gazetelerine kapanmaktan başka bir yol kalmamıştır (Girgin, 2010, s. 112).

İleri, Yenigün, Akşam ve Vakit gibi belli başlı gazeteler milli mücadeleyi desteklerken (Girgin, 2001, s. 109-110), İstanbul, Alemdar ve Peyam-ı Sabah gazeteleri de milli mücadeleye muhalefet bir tutum sergilemişlerdir (Topuz, 1973, s. 122-123). Anadolu'daki kurtuluş cephesiyle ilgili haberlerin yanı sıra Atatürk tarafından yazılarak İleri gazetesine yollanan birçok yazı başka isimlerle yayınlanmış ve bu gazete adeta milli mücadelenin İstanbul sözcüsü haline gelmiştir. Gerek iç gerekse dış basının yayınlarını önemseyen Mustafa Kemal Paşa, gazetelerin yanlış ve zararlı yayın yaparak kamuoyunu yanıltmalarını için büyük çaba sarf etmiştir (Özkaya, 1989, s. 34). Anadolu'nun farklı şehirlerindeki yerel basın milli mücadele hareketini destekleyen bir politika izlemiş ve yerel halka bu direnişte moral, motivasyon ve belki hepsinden de önemlisi tek çatı altında örgütlenmelerini sağlamıştır. Bu durum yerel basının kamuoyu oluşturmadaki gücü açısından önemli bir örnek teşkil etmektedir.

Milli Mücadelenin devam ettiği 6 Nisan 1920'de ise milli birliği bozmak isteyen iç ve dış kışkırtmalara karşı halkı uyarmak ve mücadele ile ilgili karar ve bilgileri halka duyurmak amacıyla Anadolu Ajansı kurulmuştur (Girgin, 2001, s. 107). TBMM'nin ilk yaptığı kanunlardan birisi de 7 Haziran 1920 tarihli Matbuat ve İstihbarat Umum Müdürlüğü Teşkilat Kanunu olmuştur (Girgin, 2001, s. 109).

İşgalden önce ve İstanbul'un 16 Mart'ta fiilen işgalinden sonra işgal kuvvetlerinin ve sansür baskısının kendisini çok fazla hissettirmesi ile İstanbul'da gazetelerin sansüre uğrayan sayfaları boş olarak yayımlanmıştır (Özkaya, 1989, s. 10). İstanbul basınının 16 Mart 1920 sonrası Milli Mücadeleye zarar verecek şekilde yayınlarını artırması nedeniyle 6 Mayıs 1920'de İcra Vekilleri Heyeti'nin aldığı bir karar sonucu İstanbul ile her türlü haberleşme sansüre tabi tutulmuştur. Bu uygulamayı yapmak üzere 26 il ve ilçede faaliyet gösteren sansür merkezleri oluşturulmuş, 25 Ekim 1925 yılında geldiğinde faaliyetlerine bir kararname ile son verilmiştir (Girgin, 2001, s. 28). Büyük zaferin kazanılması ile 1922 Eylül'ünden itibaren tüm ülkede, ayrılıkçı azınlık basını ve Milli Mücadele karşıtı basın sessizce ortadan kaybolmuştur (Türker, 2000, s. 7).

1.2.3. Cumhuriyet Dönemi Yerel Basın

Milli Mücadele döneminde işgal kuvvetlerine karşı direnen ve büyük oranda birlik içinde bulunan İstanbul basını ve yerel basın, Cumhuriyet'in ilanından sonra farklı yönelimlere girmiştir. Yeni rejimin yerleştirilmesi çabaları, ilkin henüz kaldırılmamış

olan hilafeti destekleyen gazetelere, ardından da tek parti yönetimine muhalif tüm gazetelere yönelik sert tedbirlerin uygulanması sonucunu doğurmuştur (Şeker, 2007, s. 41).

Milli mücadele sonrası saltanatı kaldıran Mustafa Kemal Paşa inkılâplarına devam edeceği için İstanbul ile Ankara arasında bir sürtüşme doğmaması için bir adım atmıştır. Annesinin vefat ettiği haberini aldığı bir zamanda İstanbul basınının önemli şahsiyetleri ile 16 Ocak 1923'te İzmit'te yapacağı basın toplantısını iptal etmeyişi bunun bir göstergesi olmuştur. 26 Mart 1923'te ise İzmir Basın Toplantısı'nı yaparak İstanbul basınının temsilcileri ile yeni rejimin devam eden siyasal savaşıyla uyumlu hareketler içerisinde olmalarını istemiştir (Girgin, 1997, s. 30). Lozan Barış Antlaşması'ndan sonra işgal güçleri İstanbul'dan ayrılırken TBMM Hükümeti aldığı bir kararla 7 Ekim 1923'te işgal boyunca İstanbul'da var olan sıkıyönetim ve sansürü kaldırmıştır (Türker, 2000, s. 7).

Cumhuriyetin ilan edildiği, hilafetin kaldırıldığı aşamada, halifeliğe ilgilerini açıkça ortaya koyan ve Emir Ali ile Ağa Han'dan gelen mektupları yayımlayan İstanbul gazeteleri bir gerginliğe imzalarını atmıştır. Bu mektupları yayımlayan İstanbul gazeteleri hakkında İstiklal Mahkemesi'nde 1923 yılında dava açılmıştır (Girgin, 2001, s. 114). Bu dava, Cumhuriyet döneminin ilk basın davası olması açısından önemlidir.

Kurtuluş Savaşı'nın sonuçlanmasıyla İstanbul basını ön plana geçerken, yerel basın bir duraklama sürecine girmiştir. Bu duraklama, 1946 yılına, başka bir ifadeyle çok partili döneme geçene dek sürmüştür. 1946 - 1957 yılları arasında yerel basında, Meşrutiyet dönemine benzeyen, fakat oldukça kısa süren bir canlanma görülmektedir. Demokrat Parti'nin kurulması ve yurt düzeyinde örgütlenmesine paralel olarak, bu partiyi ve programını destekleyen gazeteler, yurdun her il ve ilçesinde yayınlanmaya başlamıştır. Bu dönemde gazeteler ve gazeteciler yeni iktidarı desteklemiş, gazete yöneticileriyle Başbakan Menderes arasında yakın diyalog ve işbirliği süreci yaşanmıştır. Haziran 1952 tarih ve 8140 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Basın Mesleğinde Çalışanlarla Çalıştıranlar Arasındaki Münasebetlerin Tanzimi Hakkında Kanun yürürlüğe girmiş ve bu kanun gazeteciliğin bir meslek olarak tanınması konusunda olumlu bir adım olmuştur.

Ancak bu olumlu süreç kısa sürmüştü, iktidarın bazı gazeteler tarafından eleştirilmesiyle başlayan gerginlik tırmanarak 1954 yılında sona ermiştir (Şeker, 2007, s. 47). Kısa süren bu canlanmanın ardından Demokrat Parti iktidarının oturmaya başlamasıyla birlikte devlet bütçesinden kendisini destekleyen gazetelere basına yardım adı altında parasal çıkar sağlanması, gazetecilikle ilgisi olmayan ve çoğunlukla matbaa sahibi veya parti örgütlerinde görevli kişilerin gazete çıkarmaya başlamalarına yol açmıştır. Bu durumda amaç, salt dağıtılan bu maddi çıkarlardan yararlanmak olduğundan, bu gazeteler içerik ve işlev bakımından okuyucuya bir şeyler verme ve kamu yararına çalışma endişesinden uzaklaşmışlardır. Bunun sonucu olarak da 1950 yılından sonra giderek, yerel basının basın olarak işlevinden söz etmek imkânsız hale gelmiştir (Ahmet'ten akt Vural, 1999, s. 122-123).

9 Mart 1954 yılında 6334 sayılı “Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun” kabul edilmiştir. 1956 yılında adı “Neşir Yoluyla veya Radyo ile Yahut Toplantılarda İşlenen Bazı Cürümler Hakkında Kanun” olarak değiştirilen 6732 sayılı Kanun ve yine aynı yıl Basın Kanunu’nu değiştirmek amacıyla çıkartılan 6733 sayılı Kanun’la basın ve iletişim özgürlüğüne önemli kısıtlamalar getirilmiştir (Sezen, 1994, s. 243).

Demokrat Parti döneminde ulusal basın için olumlu sayılabilecek bir gelişme daha yaşanmıştır. Basınının daha çok okura ve daha hızlı ulaşmasını sağlayacak altyapı çalışmaları bu dönemde yapılmıştır. 1950- 1960 yılları arasında uygulanan ulaşım politikası, hükümetin yaptığı ve ıslah ettiği karayolları ulusal basının, Anadolu’ya günü gününe dağıtım yapmasına imkân tanımış; ancak bu durum yerel basın açısından bazı sıkıntıları da beraberinde getirmiştir.

Kötü baskı teknikleri, fotoğraftan yoksun sayfalar ve çoğu kötü Türkçe ile donatılmış yazılar içeren bu gazeteler, ulusal basının rengarenk gazeteleri karşısında yavaş yavaş güç kaybetmeye başlamıştır (Erdem, 2007, s. 115). Anadolu’daki pek çok noktaya ulaşan ulusal basının bütün bunların üstüne taşra sayfaları ve bölge ekleri çıkartması da eklenince yerel basın ayakta kalmakta zorlanmış ve zaten ekonomik sıkıntılarla boğuştuğu için kapanmıştır.

1955-1960 yılları arasında 2300 basın davası açılmış, 867 gazeteci hakkında mahkûmiyet kararı verilmiştir (Koloğlu, 2006, s. 174). Meclis’te 27 Nisan 1960’da

Tahkikat Komisyonu kurulması ve Hükümet tarafından basın baskı altına alınması basın-hükümet ilişkilerini olabilecek en üst düzeyde germiştir. Ankara ve İstanbul'da sıkıyönetim ilanı ile meydana gelen gelişmeler basının daha sıkıntılı bir döneme doğru gidişine katkı yapmıştır (Topuz, 2003, s. 208-209). Bu uygulamalar 27 Mayıs 1960 tarihinde Türk Silahlı Kuvvetlerin yönetime el koymasına dek artarak devam etmiştir.

1.2.4. 1960'dan Günümüze Yerel ve Görsel Basın

Türk Silahlı Kuvvetleri, 27 Mayıs 1960 günü yaptığı askeri müdahale ile yönetimi ele almıştır. Askeri yönetimin kurduğu Milli Birlik Hükümeti, 6334sayılı “Neşir Yoluyla veya Radyo ile İşlenecek Bazı Cürümler Hakkında Kanun” ile 6732 sayılı kanunu 94 sayılı kanun ile yürürlükten kaldırmıştır. Antidemokratik uygulamalara neden olan Basın Kanunu'nun birçok maddesi 143 sayılı kanun ile 29 Kasım 1960 tarihinde yürürlükten kaldırılmıştır (Topuz, 2003, s. 228).

Basın özgürlüğünü güvence altına almak amacıyla 1961 Anayasası'na gazetelerin sansür edilemeyeceği, toplatılmayacağı, kapatılmayacağı, gazete çıkarmak için izin alınmayacağı, matbaalara ve basın araçlarına el konulamayacağı gibi önemli hükümler konmuştur. Bütün bu olumlu düzenlemelerin yanında Milli Birlik Hükümeti, özellikle 27 Mayıs darbesine ilişkin haberleri kısıtlamak amacıyla Tedbirler Kanunu adıyla bir yasal düzenlemeye de gitmiştir (İnuğur, 1992, s. 329).

Öte yandan tek parti ve 1960'a kadarki çok partili dönemde basın ilanlarında gazete seçimi kanun gereği hükümetlere bırakılmaktaydı. Bu nedenle 1960 öncesi, resmî ilân dağıtımı ve yayını konusunda hükümetlerle gazeteler sık sık karşı karşıya gelmekteydi. Keyfi uygulamalar sonucu ‘besleme basın’ tabir edilen gazetelerin doğmasına sebep olduğu, basın özgürlüğünün ortadan kalktığı iddiaları, Basın İlan Kurumu'nun kuruluşuna gerekçe olmuştur. 27 Mayıs darbesinden sonra bu konu gündeme getirilmiş ve 2 Ocak 1961 tarihli, 195 Sayılı Kanun ile Basın İlan Kurumu kurulmuştur (<http://www.bik.gov.tr/kurumsal/resmi-ilan-tarihcesi/> 31.07.2016).

27 Mayıs sonrası basın alanında yapılan yeni düzenlemelerden yerel basın da etkilenmiştir. Anadolu'da yerel gazete sayısında ciddi bir artışın olduğu görülmüştür (Koyukan,1995:169). Geçmiş siyasi dönemde basın üzerindeki resmi ilan baskısının önüne geçmek için Basın İlan Kurumu daha etkin hale getirilmiş, ancak alınan bu

tedbirler yerel basın üzerinde beklenen kaliteli yerel gazete etkisini sağlamaktan uzak kalmıştır.

1961 Anayasası'nın 20. maddesinde de, "Herkes, düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir; düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir veya yayabilir" hükmü yer almıştır. Aynı maddede ayrıca, "kimse düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz" denilerek, düşünce özgürlüğünün düşünceleri açıklamama hakkını da kapsadığı belirtilmiştir (Girgin, 2001, s. 132).

Türkiye'de 1970-1980 döneminde ulusal basın açısından önemli gelişmeler olmuş, ofset tekniği kullanılmaya başlanmış ve teknik açıdan gazetelerin baskı kalitesi yükselmiştir. Ama ekonomik açıdan sıkıntı yaşayan tipo baskılı yerel basın zayıf sermaye yapısı başta olmak üzere bu teknolojiye ayak uyduramamış ve rekabette zorlanmıştır. Ulusal basın yenilediği teknoloji ile kaliteli bir gazete ortaya koymuş, bunu hızla Anadolu'ya taşımıştır. Fakat tipo baskılı yerel gazeteler bu durumdan olumsuz etkilenmiş ve sıkıntılı bir sürece sürüklenmiştir.

Ancak 1970 sonrası yerel gazete sayısında resmi ilan dağıtımının etkisiyle önemli artışlar olduğu da bilinmektedir (Şeker, 2007, s. 52). Ne var ki artan ekonomik ve sosyal bunalımları öne süren ordu 12 Mart 1971'de sivil yönetime muhtıra vermiş, ülkenin pek çok yerinde sıkıyönetim ilan edilmiş, gazeteciler tutuklanmış, gözaltına alınmış, bazı gazeteciler faili meçhul cinayetlere kurban gitmiştir.

1980'lere gelirken yerel gazeteciliğin nicel anlamda geliştiği görülmekle beraber bu gazetelerin nitelikleri hakkında düzenli ve ayrıntılı bir bilgi bulunmamaktadır. Bazılarının resmi ilan için yayınladıkları ve okuyucuya bile ulaşmadıkları, tirajlarının birkaç yüzü geçmediği bilinmektedir. Bu gazetelerin düzenli olarak yayınlanıp yayınlanmadıkları konusunda bile kesin bilgilere ulaşılamamaktadır. Yerel basının kalitesini artırmaya yönelik ilk çabaların bu dönemde ortaya çıktığı görülmektedir. 1977'de Basın Yayın Genel Müdürlüğü tarafından ilk defa yerel gazetecilere yönelik "Anadolu Basını Semineri" adıyla bir eğitim programı düzenlenmiştir. Çalışmanın amacı dönemin Basın Yayın Genel Müdür Vekili Doğan Kasaroğlu tarafından, taşradaki gazetecilere mesleğin yeni gelişmeleri hakkında bilgi vermek olarak açıklanmaktadır. Dönemin ünlü gazetecilerinin katıldığı eğitim seminerinde Nihad Subaşı gazete

yayınlama tekniği, Muammer Yaşar Bostancı haber yazma, Erdoğan Tamer yazı türleri ve imla, Şevket Evliyagil basın ve basım tekniği konularında bilgiler vermişlerdir (Şeker, 2007, s. 54).

Türkiye’de medya hayatına televizyonun girmesiyle habercilikte adeta bir çığır açılmıştır. Hem sesli hem görüntülü ve gazeteye oranla daha hızlı bir habercilik anlayışı yerleşmeye başlamış ama beraberinde gazeteler için birtakım sıkıntıların da başlamasına yol açmıştır. Türkiye’de 1960’lı yıllar medya tarihi açısından önemlidir. 1961 Anayasasının 12. maddesinin, radyo televizyon idaresinin özerk bir kamu tüzel kişiliği halinde düzenlenmesi görevini verdiği kanun 24 Ocak 1963 tarihinde kabul edilen 359 Sayılı “Türkiye Radyo Televizyon Kurumu” kanunudur. 359 Sayılı TRT Kurumu kanunu 1 Mayıs 1964 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Serarslan,1993). TRT bu tarihten 1990 yılına kadar radyo ve televizyon yayınlarını elinde bulunduran tek kurum olarak Türk medya tarihinde yerini almıştır.

Aslında Türkiye’de televizyon kurma girişimleri Yengin’in de belirttiği gibi 1950’lere dayanmaktadır. Türkiye’de ilk televizyon yayın çalışmaları, İstanbul Teknik Üniversitesi bünyesinde Yüksek Frekans Tekniği Bilim Dalı öğrencilerine uygulamalı eğitim vermek amacıyla başlamıştır (Yengin, 1994, s. 67). İTÜ Elektrik Fakültesi Yüksek Frekans Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Mustafa Santur, yabancı ülkelerden teknik cihazlar almak üzere çeşitli şirketlerle irtibata geçmiş ve ilk olarak Hollanda’daki Philips şirketi ile bir anlaşmaya varılmıştır. Yaklaşık 65 bin lira değerindeki televizyon cihazları 1951 yılındaki bir ihale sonucu alınmıştır. Bir kamera, bir telesine ile ses ve görüntü için ayrı olmak üzere iki vericiden oluşan söz konusu cihazlar, Şubat 1952 tarihinde İstanbul’a gelmiştir (Öngören, 1982, s. 267-268).

İstanbul Teknik Üniversitesi’nde yapılan bu çalışmalar bir yerde TRT kurumunun altyapı çalışmaları sayılabilir. Teknik olarak zaman içinde gelişen ve olgunlaşan TRT’nin kurulduğu 1964-1971 dönemindeki program yapısına bakıldığında 359 sayılı TRT yasasının 5. maddesi genel çerçeveyi şöyle çizmiştir:

“...Tarafsızlık içinde halka hizmet edilmesi... Programların; Anayasanın dayandığı temel görüş ve ilkelerle, Cumhuriyetin ilkelerini benimsetici ve bu tarzını geliştirici... Atatürk toplumunun çağdaş uygarlık seviyesine erişmesi amacını güden ve bu inkılapların getirdiği dünya görüşüyle yaşama tarzını yerleştirci ve geliştirici tutumla program hazırlanması... Haberlerin doğruluk, çabukluk ve çağdaş habercilik ilkelerine uygun olması ve kaynaklarının belirtilmesi...”-3

TRT bir kamu kurumu olması nedeniyle zaman zaman siyasi platformdaki tarafsızlık, objektiflik gibi konularda eleştirilere hedef olmuş ancak eleştiriyi yapan ve kurumun yeniden yapılanmasını talep eden siyasi kadro iktidara geldiğinde bu durumu önemsememiştir. Zira devlet tekelindeki bu yayın organının yayınlarının iktidar partileri tarafından manipüle edildiği hem siyasi hem de bilimsel platformlarda sıkça dile getirilmektedir. Türkiye'nin özel televizyonlarla tanışması 1990'lı yıllarda olmuştur.

İlk özel televizyon kanalı Magic Box, Star 1 kanalı 7 Mayıs 1990 günü yayına başlamıştır. 1992 yılında şirketin mülkiyet yapısındaki değişikliklerle beraber kanalın adı da İnterstar olarak değişmiştir. Daha sonra Show Tv, Teleon, Mega 10, Kanal 6, TGRT, Kanal D, ATV, HBB, Samanyolu TV, Cine 5 gibi ulusal kanallar yayına girmiştir (Çankaya, 1997, s. 85-91).

Özel sektörün televizyon yayıncılığı alanına yatırım yapmasıyla birlikte Türkiye'nin pek çok ilinde ve ilçesinde yerel televizyon kanalları da kurulmaya başlanmıştır.

Yerel televizyonların toplum hayatı için ne kadar önemli olduğu bilinen bir gerçektir. Yapıları gereği ulusal televizyonlar, gerek devlet televizyonu gerekse de özel televizyonlar geniş yığınlara yöneliktir. Oysa yerel televizyonlar belirli bir topluluğa, bir bölgede veya kentte yaşayan izleyicilere ve gruplara seslenmektedir. Ulusal televizyonlar ya devlet tekelinde ya da özel sektör girişimcileri ile yayın faaliyetlerini sürdürürlerken, yerel televizyonlarda durum biraz daha farklıdır. Yerel televizyonlar derneklerin, yerel bölge topluluklarının, sendikaların, belediyelerin, vakıfların, mesleki örgütlerin, üniversitelerin ve çeşitli toplumsal kuruluşların girişimleriyle faaliyetlerini sürdürmektedirler. Günümüzde artık siyasal partiler ulaşmak istedikleri bölgelerde kendilerini yerel halka daha iyi tanıtabilmek, çalışmalarını duyurabilmek amacıyla yerel televizyonlardan faydalanmakta, hatta kitle iletişim araçları arasında en etkili araç gördükleri televizyonun gücünden maksimum ölçüde yararlanabilmek için yerel televizyon kanalları kurmaktadır (Kandemir, 2002, s. 649-652).

Mc Luhan'ın deyimiyle “küresel bir köye” dönüşen dünyada yerel değerlerin önemi artmakta, bu olgunun korunması, sonraki kuşaklara aktarılması ve uzak mekânlara taşınması gerekliliği artık her platformda dile getirilmektedir. Küresel olmak ve etki yaratabilmek için yerel değerlerden beslenmek gerektiği günümüzde fark edilmiş ve giderek önem kazanmıştır.

Yerelin de küresel olanı yakalayabilmesi ve dünyadaki olup bitenlerden haberdar olarak onunla paralel bir gelişim gösterebilmesi için küresel boyuttaki yapılanmalara ihtiyacı olduğu açıktır. Karşılıklı etkileşimin bu kadar belirgin olduğu “küresel köyde” medya, özellikle yerel medya önem kazanmıştır.

Türkiye’de yerel televizyonculuğun başlaması ancak ulusal düzeydeki özel televizyonların kurulmasıyla mümkün olmuştur. 1990 yılında dönemin Cumhurbaşkanı Turgut Özal, yurt dışından Türkiye’ye yapılacak Türkçe yayınların yasal açıdan sıkıntı oluşturmayacağını açıklaması özel, dolayısıyla yerel televizyonculuğun da önünü açmıştır. Bazı sermaye sahipleri bunun üzerine yabancı ülkelere kanal kiralamak suretiyle Türkiye’ye yayın yapmak için girişimlerde bulunmuştur.

Türkiye’nin ilk yerel televizyonu İstanbul Büyükşehir Belediyesinin iktisadi teşekkülü olarak BRT adıyla kurulmuştur. Kanalın, yaklaşık iki yıl süren yayın hayatında Mimar Sinan Üniversitesi Sinema Televizyon Merkezi’nin imkânlarından yararlanmıştı. BRT’nin Genel Müdürü Yılmaz Dağdeviren BRT’yi belediye hizmetlerinin daha iyi yapılması, vatandaşa daha iyi hizmet götürülmesi ve vatandaşa kent bilincinin aşılması için en önemli iletişim aracı olarak değerlendirmiştir (Utkan, 2007).

Yerel televizyonlar bireylerle yerel halk arasında kamuoyu oluşturma gücü yüksek olan en etkili kitle iletişim aracı konumundadır. Yerel halkın düşüncelerinin ifade edilmesinde, onların sorunlarına çare bulunmasında yerel televizyonlara daha fazla görev düşmektedir. Yerel televizyonlar yerel yapının tüm katmanlarında gerek ekonomik, gerek siyasi ve gerekse de kültürel olmak üzere, bir ülke içinde çok sesliliğin ve demokrasinin vazgeçilemez kilometre taşlarını oluşturmaktadırlar (Kandemir, 2004).

Yerel televizyonların işlevlerine baktığımızda yerel televizyon yerel demokrasinin gelişimine büyük katkı sağlar, yerel halkın sorunlarını ele alır ve bu ele alış tarzıyla onları bilgilendirir, eğitir. Yerel televizyonların işlev ve sorumlulukları ulusal

televizyonla aynı doğrultudadır. Yazılı-görsel-işitsel basının topluma karşı görev ve sorumlulukları birbirlerinden farklı olmadığından, işlevleri demokrasinin sağlığı açısından çok önemlidir. Basının temel işlevinin bilgi ve olayları doğru ve saptırmadan halka duyurmak olduğunu hatırlanırsa, içinde yaşanılan topluma da olan görevlerin de yerine getirildiği görülür. Yerel birimler kendi medyaları ile bu bilgilenmeyi daha derinlemesine edinmektedirler (Ozan, 2003, s. 585).

Bir başka medya aracı olan radyo televizyondan önce Türkiye’de yerini almıştır. Radyo yayıncılığı, Türkiye’de 1927 yılında başlamıştır. Diğer ülkelere bakıldığında bunun geç bir tarih olmadığı söylenebilir. Radyo yayıncılığı 1927-1936 yılları arasında, devletin direktifleriyle kurulan ve yönlendirilen bir kurum olan TTTAŞ’nin (Türk Telsiz Telefon Anonim Şirketi) yönetimindeydi. Bu dönemde radyo yayıncılığının türler ve çalışanların mesleki deneyimleri açısından çok profesyonelleşmediği görülmektedir. Yayın teknolojisinin kaydetme ve saklama imkânları özellikle ilk yıllarda fazla gelişmediğinden yayınlar genellikle canlı olarak gerçekleştirilmekteydi (Çankaya, 2011).

1980’li yıllarda yerel yönetimler, yasal düzenlemelerin imkân vermemesine rağmen radyo ve televizyon kurmak için ön hazırlıklara başlamışlardır. Bu çerçevede İstanbul Radyo Televizyon Danışma Komitesi kurulmuş ve komite yaptığı çalışmalarda, yerel yönetimlerin radyo ve televizyon yayıncılığı yapmasının bir gereklilik olduğunu vurgulamış, bu alandaki devlet tekelinin kaldırılmasını savunmuştur. İstanbul Büyükşehir Belediyesi ve Ankara Büyükşehir Belediyesi yerel radyo ve televizyon kurmak için TRT’ye başvuruda bulunmuş, İstanbul Bakırköy Belediyesi’nin, Bakırköy Belediye Radyosunu (BBR) kurmak için yaptığı çalışmalar, konuyla ilgili düzenlenen basın toplantısında açıklanmıştır. 1989 Mayıs ayında yapılan Belediye seçimlerinden sonra, büyük kentlerde radyo kurma hazırlıklarına girişilmiştir. Büyük kentlerden başka; İzmit ve Bodrum belediye radyoları da uzun süre yayın yapan radyolar arasında yerlerini almayı başarmışlardır.

Belediyelerin kurduğu yerel radyolar, vatandaşa belediyenin çalışmalarını duyurmak, belediye halk arasında iletişim kurmak, temizlik, su, yol, trafik, doğanın korunması, gençlik, gürültüyle savaş, işsizlik gibi konularda girişilecek kampanyalarla vatandaşın desteğini sağlamak amacıyla yayın yapmaktaydı. Üniversitelerin çeşitli birimlerinden yapılan radyo yayınları da bu alandaki yayıncılığı zenginleştirmiştir. Özel

radıoların yayına başladığı yıllarda, özellikle iletişim fakóltesi radyoları, yayınlarını bu fakólterde okuyan öğrencileri radyo yayıncılığı anlamında yetiştirmek amacıyla yapmaktaydı (Utkan, 2007). Bu alanda eksikliği hissedilen nitelikli iş gücü ihtiyaının da bu fakólterde yetişen gençlerden karşılandığı anlaşılmaktadır.

1990 yılında Türkiye’de hemen hemen her il ve ilçede bir yerel radyo kurulduğu gözlenmiş ve 1993 yılına kadar televizyona göre düşük maliyetli bir yatırım olarak görülen radyo istasyonu sayısı hızla artmıştır. Ancak bu kontrolsüz bir şekilde çoğalan radyolar bir süre sonra sorun olmaya başlamış ve devlet bu radyo istasyonları için hukuki bir süreç başlatmıştır. İçişleri Bakanlığı valiliklere gönderdiği genelgede; özel radyo ve televizyonların 2813 sayılı Telsiz Yasası, 2954 sayılı Radyo Televizyon Yasası ve 3517 sayılı Radyo ve TV İstasyonlarının PTT Genel Müdürlüğu Tarafından Kurulması ve İşletilmesi Hakkındaki Yasa gereğince kapatılmalarını ve gerekli işlemlerin yapılmasını istemiştir (Çankaya, 1997, s. 80-83).

Türkiye’de özellikle 1990’lı yıllarda radyo ve televizyon alanında yaşanan kargaşa sonrasında, yasal düzenleme arayışları 13 Nisan 1994 günü RTÜK’ün kurulmasıyla sonuçlanmıştır. 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanunun ve ilgili yönetmeliklerin çerçevesinde incelemelerini ve denetimlerini sürdüren Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), bir taraftan teşkilatlanma faaliyetlerini yürütürken, diğer taraftan da hukuki düzenlemelere ilişkin çalışmalar yapmıştır (Müftüoğlu, 1996:359). 20 Nisan 1994’de yürürlüğe giren bu kanun ile Türkiye’deki özel radyo ve televizyon yayınlarının yasal bir zemine oturtulması mümkün olmuştur (Özgen, 2008, s. 108).

Radyo Televizyon Üst Kurulu’nun, Aziz’in de belirttiği gibi kuruluşunu izleyen ilk yıllarda toplumsal açıdan veya izleyici açısından hoş olmayan uygulamaları olmuştur. Örneğin, izleyici severek, beğenerek izlediği bir kanalın yayınlarını izleyememe gibi bir durumla karşı karşıya bırakılmıştır. İzleyici adeta toplum adına görev yapan RTÜK tarafından, özellikle ekran karartılması, radyonun sesinin kesilmesi ile ilgili kararların sık verilmesi sonucu cezalandırılmıştır. O yayın kurumunun cezalandırılması yanında “izleyicinin de cezalandırılması” şeklinde algılanmaya, yorumlanmaya başlanmış ve bu durum da tepkilere neden olmuştur (Aziz, 1996, s. 363).

Daha sonra konuya ilişkin yapılan yasal birtakım ek düzenlemeler sayesinde, yaşanan sorunlar ve gelen tepkiler üzerine RTÜK, ekran karartma veya radyonun sesini kısma uygulamalarına son vermiş, yerine ağır para cezaları getirerek seyirciyi/dinleyiciyi cezalandırmaktan vazgeçmiştir. Günümüzde küresel, ulusal, yerel yayın yapan pek çok televizyon kanalı, radyo kanalı ve gazeteler mevcuttur. Sektörde yaşanan pek çok sıkıntı aşılsa da medyanın gücü ve etkisi nedeniyle olsa gerek başka sorunlar gündeme gelmektedir. Son yıllarda tüm bu kitle iletişim araçlarına internetin de eklenmesiyle medya, giderek karmaşık hale gelen, kontrolü her geçen gün zorlaşan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.3. YEREL MEDYANIN SORUNLARI

1.3.1. Yerel Gazeteciliğin Sorunları

Gazeteciliğin malzemesi öncelikle insan ve onun yaşayışı olduğu için sorunlarla da karşılaşması normal bir olgudur. Çağdaş ve demokratik iletişim kavramları açısından eleştirilere konu olan Türkiye’de yerel basın sorunları, ulusal basının sorunlarına birçok yönden benzerlik göstermektedir. Gazete okuma alışkanlığının düşük olması, halkın beklentilerine cevap verilememesi, yetersiz tirajlar, teknolojik imkânlardan akılcı biçimde yararlanılamaması, niteliksiz işçi çalıştırılması, çalışanların meslek içi eğitimine önem verilmemesi, satışı artırmak için içerik iyileştirmesine değer verilmemesi gibi unsurlar yerel basının da gelişmesini, kalitesinin artmasını önleyen temel etkenlerdir (Girgin, 2001, s. 174-175).

Yerel basının etki alanı dar olduğu için arkasında ulusal medya gibi güçlü sermaye yapısı yoktur. Devletin yeteri kadar yerel basını önemsememesinden dolayı sektör içerisindeki sorunlar hep var olmuş, çözümü noktasında da yavaş ve yetersiz adımlar atılan bir mecra olarak kalmıştır. Özellikle yerel medya patronlarının çoğu farklı iş alanlarında da faaliyet gösterdikleri için bürokrasideki işlerinin görülmesi açısından basın organlarını bir argüman olarak ellerinde tutmaktadır. Genelde seçim dönemlerinde büyük ilgi uyandıran yerel basın, diğer dönemlerde gazeteler resmi ilanlar ölçüsünde başta olmak üzere, televizyon, radyolar ve internet medyası özel reklamlarla yayın hayatlarını sürdürmektedir.

Yerel medyanın sorunlarının başında gelir/finansman, nitelikli eleman, tiraj, içerik, iş güvencesi, habere ulaşma zorluğu, halkın okuma alışkanlığı, ulusal basının etkisi, siyasetle ilişkiler, teknolojik gelişmeler ve yasal düzenlemeler şeklinde görülebilir.

1.3.2. Yerel Televizyoncuğun Sorunları

Yerel televizyonlarda ekonomik, teknik, yasal düzenleme ve nitelikli iş gücü sorunları öne çıkmaktadır. Yerel televizyonculukta ekonomik sorunlar altyapı yetersizliklerini tetiklemekte ve çalışanlara düşük ücret nedeniyle nitelikli iş gücü istihdamının da önünü kesmektedir. Yerel televizyon kanalları diğer medya araçları gibi mesleğin karakterinden kaynaklanan, yoğun ve düzensiz mesaiye rağmen, bu yoğunluğu ve düzensizliği karşılayacak maddi imkânlardan yoksundur. Zincirlemeyle ilerleyen bu sorunlar beraberinde meslek içi eğitim, zengin ve kaliteli içerik, rating gibi olguları da etkilemektedir.

Bu bağlamda yerel televizyonların ekonomik olarak tek gelir kaynakları reklamlardır. Yukarıda bahsedilen sorunlar reklam gelirlerini de olumsuz etkileyince oluşan kısır döngüden çalışanlar ücretlerini zamanında alamama gibi bir durumla karşılaşmaktadır.

Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun (RTÜK) mali kaynaklarından birini oluşturan ve 3984 sayılı Radyo Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkındaki Kanun'da belirtilen "özel radyo ve televizyon kuruluşlarının yıllık brüt reklam gelirlerinden % 5 oranında ayrılacak paylar" yerel televizyonlar için önemli bir sorun olarak görülmektedir. Üstelik bu payın ulusal düzeyde yayın yapan kanallar ile yerel düzeyde yayın yapan televizyon kanalları için aynı olması yerel televizyon sahiplerince 'adaletsizlik' olarak yorumlanmaktadır. Bu da reklam bazında gelir seviyeleri aynı olmayan kanallar arasında büyük bir fark yaratmaktadır ve yerel televizyon kanallarını çok büyük bir maddi kayba uğratmaktadır.

1.3.3. Yerel Radyoculuğun Sorunları

Bir kitle iletişim aracı olan radyo, yerel anlamda yerel gazete ve televizyonlardan farklı bir yapı oluşturmaktadır. Öncelikle Afyonkarahisar'daki yerel radyoların haber verme noktasında yetersiz ve eksik oldukları gözlenmiştir.

Radyolar daha ziyade “müzik kutusu” işlevi görmekte ve müzik aralarında yerel esnaftan aldıkları reklamları duyurmaktadır. Bunun dışında herhangi bir röportaj veya kültürel, siyasi, eğlenceye yönelik program yapıları yoktur. Düşük reklam geliri ile ayakta kalmaya çalışan yerel radyolar bu yüzden personel istihdamı sağlayamamakta, hatta bazı radyolarda yalnızca radyo sahibi çalışmaktadır. Gelir/finansman gibi konularla birlikte yerel radyolar, telif hakları, meslek içi eğitim, zayıf program yapısı, nitelikli işgücü gibi sorunlarla da mücadele etmektedir.

1.3.4. Yerel İnternet Medyasının Sorunları

Afyonkarahisar yerel internet medyasının yaklaşık 15 yıllık bir geçmişi vardır. 2011 yılına kadar iki tane internet sitesinin bulunduğu kentte aynı yıl içerisinde internet ağlarının gelişmesinin ardından çok sayıda yeni haber mecraları oluşmuştur. İnternet haber sitelerinin kurulması ucuz olduğu ve yasal olarak kanuni düzenlemenin yetersiz olmasından dolayı herkes tarafından kolaylıkla açılabilir. İnternet haber sitelerinin tek gelir kaynağı özel reklamlardır.

İKİNCİ BÖLÜM

AFYONKARAHİSAR'DA YEREL MEDYANIN TARİHİ VE GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Afyonkarahisar'da basın tarihi ilk yerel gazetenin yayınlandığı 1912 yılına kadar uzanmaktadır. Afyonkarahisar yerel basını 2. Meşrutiyetle başlamış, Milli Mücadele dönemiyle önem kazanmış, Cumhuriyet dönemiyle canlanmış ve 1946 yılında çok partili hayatla çoğalmıştır (Erkmen, 1933, s. 303,304).

Osmanlı'nın Mondros Mütarekesini imzalayarak I. Dünya Savaşından yenilgiyle çıktığı tarih olan 1918 dönemi hem kendine has özellikler içermesi hem de bir devletin son yılları olması nedeniyle önemli bir süreçtir. Bu süreçte Afyonkarahisar basınındaki gelişmeler de önem arz etmektedir.

1918 ile 1923 tarihleri arası basın için olduğu kadar Afyonkarahisar yerel basını için de önemlidir. Çünkü Anadolu'da işgal kuvvetlerine karşı bir direniş başlamış ve Mustafa Kemal öncülüğünde kurtuluş için örgütlenmeler başlamıştır. 1923 yılı Türkiye Cumhuriyeti Devletinin kuruluş yılı olarak önem kazanırken 1946 ya kadar olan süreç tek bir partinin, Cumhuriyet Halk Partisinin yönetiminde geçen zaman dilimidir. Çağın şartlarına göre otoriter bir yapıya sahip bu dönemin de kendine has özellikleri olması basın ve yerel basın açısından önemlidir.

1946 yılında Türkiye'de tek partili yönetimi sona ermiş ve çok partili bir siyasal sisteme geçilmiştir. Bu süreç 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesine kadar sürmüş hem ulusal hem de yerel basındaki gelişmeler açısından ele alınması gerekli ve zorunlu bir dönemdir. Zira askeri müdahaleler bundan sonra her on yılda bir toplumsal ve siyasal hayatı etkilerken, basına da önemli yansımaları olmuştur. Dolayısıyla 1960 askeri müdahalesiyle yeni anayasa hazırlanmış ve bir diğer askeri müdahaleye kadar sürmüştür. 1960-1980 arası yeni anayasal süreç basın açısından da önem taşımaktadır. Son olarak 12 Eylül 1980 askeri müdahalesinden günümüze kadar olan dönem ele alınması gereken bir süreçtir. Zira yine yeni bir anayasa yapılmış ve basında yeni gelişmeler ve uygulamalar devreye girmiştir. Afyonkarahisar yerel basınındaki gelişmeler yukarıda sözü edilen bu dönemler içinde ele alınacaktır.

2.1. AFYONKARAHİSAR YEREL MEDYANIN TARİHİ

2.1.1. 1912'den Milli Mücadele Dönemine

Türk siyaset hayatında 24 Temmuz 1908'de ilan edilen II. Meşrutiyet, birçok derneğin ve siyasi partinin kurulması ile çok partili siyasi hayatın temellerinin atıldığı ve var olan sansürün kaldırılması ile halen sayısı bilinmeyen bir gazete ve derginin yayınlandığı bir dönem olmuştur (Haytoğlu, 2010, s. 9). Bu dönemde Koloğlu'nun deyimiyle "basın patlaması" denebilecek bir dönem yaşanmıştır (Koloğlu, 2006, s. 87). Bu patlama sadece İstanbul'da değil Osmanlı Devletinin her yerinde canlanmaya çalışan yerel basında da kendisini göstermiştir (Fırat, 1995, s. 162).

Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde gelişen Milli Mücadele basını, ilkel koşullar altında kahramanlık destanları yaratır. En basit baskı araçlarının kullanıldığı kâğıdın, mürekkebin, dizgicinin, matbaacının olmadığı, bazı yerlerde gazetelerin eser-i cedit denilen yazı kağıtlarına basıldığı dönemde, tüm baskı yıldırma çabalarına rağmen, baskı makineleri at ve öküz arabalarıyla ilden ile taşınarak yayımına devam edilir (MEB Projesi, 2008, s. 28).

2. Meşrutiyetten sonra başlayan Afyonkarahisar basın hayatı 1912 ile 1915 tarihleri arasında bir gayri Müslim vatandaş olan Hacı Muharrem Efendi tarafından çıkarılan 'Manzara' gazetesiyile başlamıştır. Bir iki sayı çıkmıştır. Manzara, taş baskı tezgâhında basılan manzara gazetesiy saydam bir kâğıttan ibaret olmakla beraber, sade bir makale ve sinema ilanından oluşmaktadır. Şehirde gazete sinema ilanına pul yapıştırma zaruretinden kurtulmak için bulunmuştur. Yeni yeni tanınmaya başlayan sinema ve filmleri duyurma amaçlı düşünülmüş, çok az sayısı yayınlanabilmiştir. (Turan'dan aktaran Akkoyun, 2015, s. 94)

Afyonkarahisar'da Manzara'dan sonra ikinci çıkan gazete Karahisar-ı Sahib'dir. 1917 yılında neşriyat hayatına başlayan gazete haftada iki gün yayınlanmıştır. 1920 Mart ayında Afyonkarahisar'ın Yunanlılar'ın işgal edilmesiyle kapanmak durumunda kalan resmi bir gazeteydi. (Okday'dan aktaran Eken, 2015, s. 26). Afyonkarahisar'da bilinen formatta çıkan ilk gazete Karahisar-Sahip adıyla başlamıştır. Gazetenin en eski sayısı 18 Haziran 1915 yılında yayınlanan 23 numaralı sayıdır (Akkoyun, 2015, s. 95).

Birinci Dünya savaşından sonra Afyonkarahisar'ın ilk dergisi Ferda neşriyata başlamıştır. Ferda dergisinin imtiyaz sahibi Haydar, Mesul Müdürü Ahmet Sami Bey'dir (Bayar, 1993, s. 3). 2013 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) BAP projesi kapsamında Doç. Dr. Turan Akkoyun tarafından İstanbul'da sürdürülen 1300 cilt gazete taraması sırasında Birinci Dünya Savaşı öncesinde Ferda mecmuasının 15 Haziran 1918-1920 yılları arasındaki 12 sayısına ulaşılmıştır. (Akkoyun, 2015, s. 94).

Afyonkarahisar'da Milli Mücadele döneminde yayınlandığından bahsedilen Zafer gazetesinin ismi geçmektedir (Atabek'den akt Akkoyun, 2015, s. 95). Ülkenin kurtuluşunu takip eden aylarda Erkmenlizade Abdullah Mahir Bey'in üç ay kadar Zafer gazetesini çıkardığı bilinmektedir. İlk makalesini Sözbirliği gazetesinde yazmıştır. Milli mücadele içerisinde bahsi geçen Zafer Haber Gazetesi gerçekten yayınlandıysa bunu İkaz ile bağlantılı düşünmek gerekmektedir (Akkoyun, 2015, s. 95).

Neşe dergisi 1918 yılında Afyonkarahisar'da tek sayı halinde yayınlanmıştır. Derginin sahibi ve mesul müdürü Muallim Kemaleddin şükrü Bey'dir. Yedek Subay olarak Karahisar-ı Sahib'de vatani görevini yerine getirirken yayınlanmıştır (Akkoyun, 2015, s. 96).

16 Haziran 1919 yılında Koçzade Mehmet şükrü Bey, Koçzade Arif Bey kardeşler ile Doyranlı Ahmet Bey, Afyonkarahisar'da gazete çıkarmak için İkaz matbaasını kurdu (Ünsal, 2007, s. 46). 11 Temmuz 1919 tarihinde yayınlanmaya başlayan İkaz gazetesi milli mücadele döneminde Anadolu'nun en seçkin yayın organlarından birisi olmuştur. İkaz gazetesi o tarihte kesin yayınlandığına dair bulgular, Afyonkarahisar'ın kurtuluşunun birinci yıldönümünde yeni bir seriyi 400-1 numara ile 27 Ağustos 1339-1923 nüshasında tespit edilmiştir. (Akkoyun, 2015, s. 97)

İkaz matbaası ile gazetesi milli mücadele ve hemen sonrasının şartları içinde Temmuz 1919'da Afyonkarahisar'da sonra 1920 sonlarında Ankara'da, ardından Yunan işgalinin kurtuluşunun birinci yıl dönümünde 27 Ağustos 1923 tarihinden itibaren tekrar Afyonkarahisar'da faaliyet göstermiştir. Ankara'ya taşınmasında Matbuat ve İstihbarat Müdüriyeti Umumiyesi'nce satın alınması teşebbüsü etkili olmuştur. Avans alındıktan sonra matbaa Ankara'ya getirilmiş, ancak matbaa İngiliz malı değil de Alman malı olduğundan satış gerçekleşmemiştir. Bunun üzerine Mehmet şükrü Bey, Tahtakale'de bir mekân bularak matbaasını Ankara'da tesis etmiştir. Bu günlerde oluşan Türkiye

Halk İştirakiyun Fırkası'na katılan Koçzade partinin yayın organı Emek'i basmaya başlamıştır. Gazete sadece 6 sayı basabilmiştir. Ardından onun yerine İkaz gazetesi çıkarılmıştır. Şu ana kadar hiçbir nüshasına ulaşılamayan Ankara'da basılan İkaz gazetesinin Afyon basın tarihiyle bağlantısı yoktur. Matbaada aynı partiden yayın organı olarak Yeni Hayat dergisi ile Refik Kasın tarafından çıkarılan Ankara Ticaret gazetesi basılmıştır (Ünsal, 2007, s. 74-79).

Ülkenin bağımsızlık mücadelesi verdiği, ardından da inkılâplarla yeni bir devre erdiği bir zaman diliminde çok önemli bir görev üstlenen İkaz yöredeki sosyal olaylarla da ilgilenmiş gündelik hayatı kayıt altına almıştır (İlgar, 2007, s. 229-257). Milli mücadele döneminde Afyonkarahisar'da yayınlanan en önemli gazetelerden İkaz, Cumhuriyet yıllarının ilk yıllarında da faaliyetlerini sürdürmüştür. 1919-1925 yılları arasında 500 sayısı yayınlandığı tahmin edilen İkaz gazetesi, Şeyh Sait ayaklanmasında diğer gazetelerle beraber kapatılmıştır. 11 Mart 1925 tarihinde İkaz gazetesi son kez yayınlanmıştır (Erkmen'den aktaran Akkoyun, 2015, s. 102).

Milli mücadele döneminde Afyonkarahisar'da Abdülgani Ahmet Bey tarafından 2 Ocak 1918 tarihinde Öğüd Gazetesi kurulmuştur. Başlığının altında yazan cümleden anlaşıldığı üzere; "Amali Milliyeye Hizmetkâr, Menafii Vataniyeye Hürmetkâr ve Müstakil-ül Efkâr Yevmi Türk Gazetesidir" Ulusal Kurtuluş Hareketini desteklemektedir (Ekin, 2010, s. 66-67). Haftada iki defa yayınlanan gazetenin Afyonkarahisar'da çıkan 64 nüshanın hiçbirine ulaşılamamıştır (Coşar'dan aktaran Akkoyun, 2015, s. 103). 15 Mayıs 1919 tarihinde Yunanlıların İzmir'i işgali üzerine Öğüd gazetesi kendisini emniyete alma düşüncesinden dolayı Konya'ya taşınmıştır. Afyonkarahisar'da Yunan işgaline karşı yükselttiği sesini Konya'da da İtalyan işgaline karşı yükseltmiştir (Oral'dan aktaran Akkoyun, 2015, s. 103).

İkaz ve Öğüd gazetelerinin kapatılmasının ardından aynı matbaada Hasan Bey, hemen Halkın Sözü adında bir gazete teşebbüsünde bulunur. O karışıklıkta Koçzade Mehmet Şükrü Halk Sözü gazetesini çıkarma işine girişmiştir (Akkoyun, 1997, s. 362).

Milli mücadele döneminde çıkarılan Sözbirliği gazetesi 1920 yılından 23 Eylül 1921 tarihine kadar yayınlanmıştır. İmtiyaz sahibi Hacı Ali, Mesul Müdürü Osman Sırrı'dır. Başyazarı Faruk Şükrü beydir. Başlangıçta Cumartesi ve Pazartesi dışında, daha sonraları Cuma hariçinde her gün yayınlanarak milli faaliyetlere katkı

sağlamıştır(Okday'dan aktaran Eken, 2015, s. 37). Günde 500 adet basılan bu siyasi, ictimai, edebi gazetenin tanesi 5 kuruş, aylık 100, 3 aylık abonesi 250 kuruş'tur. Afyonkarahisar Basının 'anıt ismi' dememizde Erkmenlizade Abdullah Mahir de çok genç yaşlarda Sözbirliği sütunlarında yazı hayatına atılma fırsatı bulmuştur. Türklüğün varlık sebebinin sürdüğü milli mücadele dönemindeki haberleri oldukça kıymetlidir. Hacı Ali Bey gazeteci olarak değil matbaacı olarak hafızalardaki yerini korumuştur. Meşgalesiyle o kadar bütünleşmiş ki, 1950'li yıllara kadar matbaada mürekkeple boyanmış mermer taşı evinde soba altlığı olarak kullanılmıştır. Gazete nüshalarının aslına ulaşılammıştır. (Akkoyun, 2015, s. 107-108).

Milli mücadele yıllarında Afyon'da yayınlanan Doktor Mecmuası'nın Şükrü Bey'dir. 1920'de yayınlanan derginin hacmi büyük ve muhteviyatı geniştir. Bilinen tek nüshası 1920 yılına ait olup, 5 sayıdır. Erzurum Atatürk Üniversitesi Seyfeddin Özge Kütüphanesi'ndedir (Akkoyun, 2015, s. 111).

Milli mücadele yıllarında Afyonkarahisar'da neşriyata başlayan gazetelerden biride Emek Gazetesi'dir. Halk iştirakuyun fırkasının yayın organı olarak 16 Ocak 1921 tarihinde İkaz Matbaasında Abdülkadir Vahram Lütfi'nin imtiyaz sahipliğinde ve Ahmet Hilmi'nin başmuharrirliğinde yayınlanan Emek Gazetesi ancak 6 nüsha yayımlandıktan sonra 1 Mart 1921 tarihinde hükümet tarafından kapatılmıştır (Okday'dan aktaran Eken, 2015, s. 37).

Gazete- Dergi Adı	İmtiyaz Sahibi	Yayımlandığı Tarih
1.Manzara Gazetesi	Hacı Muharrem Efendi	1912-1915
2.Karahisar-ı Sahib	-	1915-1920
3.Ferda Dergisi	Haydar	1918-1920
4. Neşe Dergisi	Muallim Kemaleddin Şükrü Bey	1918
5 Öğüt Gazetesi	Abdülğani Ahmet Bey	1918-1919
6.İkaz Gazetesi	Koçzade Mehmet Şükrü Bey	1919-1925
7. Zafer Haber Gazetesi	Koçzade Arif Bey	1920
8.Doktor Mecmuası	Şükrü Bey	1920
9. Halk Sözü Gazetesi	Mehmet Şükrü Bey	1920
10.Emek Gazetesi	Abdülkadir Vahram Lütfi	1921

Tablo 2. 1912'den Milli Mücadele Dönemi Afyonkarahisar Yerel Basını

2.1.2. Milli Mücadele Dönemi Afyonkarahisar

Afyonkarahisar, milli mücadelenin başladığı topraklar olması sebebiyle Türk ve dünya tarihine adını altın harflerle yazdırmıştır. Coğrafi konumu dolayısıyla her dönem insanların ele geçirmek istediği bir yerdir. Bu sebeple İstiklâl Savaşı'nda Afyonkarahisar'ın önemli ve seçkin bir yeri vardır.

Afyonkarahisar, Ege Bölgesi'ndeki sivil direnişin temel taşlarından biri olan Afyonkarahisar Kongresi'ni gerçekleştirmekle Doğu'da yapılan kongrelerle Batı'da yapılan kongrelerin birleşmesini sağlamış, iki bölge arasında çıkması muhtemel sürtüşmeler bu toplantıyla önlenmiştir. Bu kongreyle bütün müdafaa-i hukuk, Redd-i ilhak ve Kuvay-ı milliye harekâtı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin denetimi altına alınmıştır. Ayrıca, Afyonkarahisar-Eskişehir, Afyonkarahisar-Kütahya, Afyonkarahisar-Uşak demiryollarının odak noktası olması nedeniyle silâh, cephane, erzak naklinde son derece önemli rol oynamış, ordumuzun nakliye ihtiyacı daha çok bu demiryolları ile sağlanmıştır. Ayrıca Afyonkarahisar, İzmir-Afyonkarahisar demiryolu hattıyla İstanbul-Bağdat demiryolu hattı Afyonkarahisar'da birleştiklerinden, bölgeler arası nakliyenin büyük yükünü Afyonkarahisar çekmiştir.

Yunanlılar, İngilizler tarafından Anadolu'yu işgale teşvik edilmişler ve onlardan büyük destek görmüşlerdir. Yunanlılar Ege Bölgesi'ni, dolayısıyla onun son kalesi ve durağı konumunda olan Afyonkarahisar'ı da bu yüzden işgal etmişlerdir. Afyonkarahisar, Yunanlılar tarafından iki defa işgal edilmiştir. Birinci işgal çok uzun sürmemiş ancak ikinci işgal yaklaşık olarak 14 ay sürmüştür. Afyonkarahisar, Yunanlılar açısından son derece stratejik öneme sahip bir bölgedir. Bunun sebebi, Afyonkarahisar'ın yolların birleştiği bir bölgede bulunmasıdır. Afyonkarahisar-İzmir demiryolu hattının başlangıç noktası Afyonkarahisar'dır. Bu demiryolu hattına sahip bir Yunan Ordusu iase ve ikmalini emniyetli ve süratli bir şekilde karşılama imkânına sahiptir. Ayrıca muhtemel bir geri çekilme harekâtında bu demiryolu canlarının güvencesidir. Ayrıca Milli Mücadele'nin kalbi olan Ankara'nın hemen yakınında bulunması onunla komşu olmasıdır.

1918 Mondros Barış Antlaşması'ndan hemen sonra İngiliz, Fransız ve İtalyan birlikleri yer yer Osmanlı topraklarına girdiler. Bu arada, 16 Nisan 1919'da Fransızlar Afyonkarahisar istasyonuna yerleşti. 21 Mayıs 1919'da iki subay ve 262 erden meydana

gelen bir İtalyan birliği de Afyonkarahisar'a geldi. Bu birlikler, 17 Mart 1920'de buradan çekilerek yerlerini Yunanlılara bıraktılar. Çok kısa süren birinci işgalden sonra, 13 Temmuz 1921'de Afyonkarahisar ikinci kez işgal edildi ve tam bir yıl, bir ay, 25 gün Yunan işgali altında kaldı.

Afyonkarahisar'a yerleşe Yunan kuvvetleri, önce Sakarya'da, daha sonra da bu yenilgiden kurtulamadan ve güçlenme fırsatı bile bulamadan Kocatepe-Dumlupınar arasında 26-30 Ağustos 1922 günlerinde Büyük Taarruz Harekâtında daha büyük bir darbe yiyerek yurttan kovulmuştur. Millî Mücadelenin kazanılmasında Afyonkarahisar halkının büyük katkısı vardır. Afyonkarahisarlılar, Atatürk ve millî kuvvetlere manen ve maddeten büyük desteklerde bulunmuşlardır.

Milli mücadelede Afyonkarahisar'ın rolüyle ilgili, Mustafa Kemal Paşa'nın 30 Ağustos 1924 günü Dumlupınar yakınlarındaki Çataltepe'de;

“Afyonkarahisar-Dumlupınar Meydan Muharebeleri, Türk ordusunun, Türk subay ve komuta heyetinin yüksek gücünü ve kahramanlığını tarihte bir daha tespit eden çok büyük bir eserdir. Bu eser Türk milletinin hürriyet ve istiklâl fikrinin ölmaz anıtıdır.”
(<http://www.afyonkulturturizm.gov.tr/TR,63436/tarihce.html>)

21 Ekim 1925 günü Afyonkarahisar Türk Ocağında ve Başkanlık Savaşının ilk kutlanışında da;

“Afyonkarahisar, son büyük zaferin kilidi oldu, esası oldu., Afyonkarahisar'ın tarihi savaşımızda unutulmaz parlak bir sayfası vardır.”
(<http://www.afyonkulturturizm.gov.tr/TR,63436/tarihce.html>)

Milli mücadelede Afyonkarahisar seçkin bir yer işgal etmesine karşın MEB'in projesinde Afyonkarahisar basınının yer almaması büyük bir talihsizliktir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın projesinde sadece Öğüt gazetesinin 1918 yılında kurulduğundan bahsedilmektedir (MEGEP Projesi, 2008, s. 28).

2.1.3. Cumhuriyet ve Tek Partili Dönem Afyonkarahisar

Türkiye’de 29 Ekim 1923 yılında Cumhuriyet kurulmuştur. Laikliğin tam olarak Türkiye’de yerleşmesinin, saltanatın kaldırılmasının ve Lozan Barış Antlaşmasının imzalanmasının ardından Cumhuriyet’in kurulması en önemli adım olmuştur. 3 Mart 1924’de Hilafetin kaldırılması, Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitimin birleştirilmesi de laikleşme yolunda atılan önemli aşamalardır. İstiklal Mahkemelerinde ilk basın davası 1923’de açılmıştır. Cumhuriyetin kurucu kadrosu halifeliği kaldırmak için başlattığı girişim kamuoyunda ve gazetelerde destek bulmadığı gibi tepkiyle karşılanmıştır. Tanin, İkdam ve Tevhid-i Efkâr gazetelerinin yazar kadrosu bu muhalif çıkışları nedeniyle İstiklal Mahkemelerinde yargılanmıştır (Girgin, 2001, s. 115).

Türkiye Cumhuriyeti devleti kurucu kadrosu, bir takım inkılap girişimlerinde bulunurken muhalif çıkışlar karşısında basından “Ankara ile uyumlu davranışlar” istemiştir (Girgin, 2001, s. 17).

Afyonkarahisar basın tarihinden bilhassa ilk dönemlerinin mühim temsilcisi ‘Haber’ çok partili yaşama geçene kadar istikrarını muhafaza etmiş ve bunu hemen her yıl dönümünde haklı bir gurur olarak ifade etmekten çekinmemiştir. İşgalciler vatanımızdan uzaklaştıran Türk zaferinin hemen sonrasında Erkmenlizade Mahir Erkmen tarafından 12 Teşrin evvel – 15 Kanun evvel 1338 tarihleri arasında ‘Zafer’ isimli bir gazete yayınlanmıştır. 3 ay yayınlanabilen Zafer gazetesi, kapandıktan sonra Abdullah Mahir, ‘Haber’ gazetesini çıkarmıştır. Türklüğün varlık mücadelesini kazanması sonrasında Anadolu’nun pek çok yerinde ‘Zafer’ isimli matbaa ve gazeteler kurulmuştu. Hatta İkaz Matbaası’nın ortaklarından Koçzade Arif Bey bizzat Afyon’da Zafer Matbaasını tesis etmişti. Böylelikle aynı isimle, yeni bir matbaa kurma imkanı da kalmıyordu. Haber gazetesi, 5 Nisan 1923 tarihinde Erkmenlizade Abdullah Mahir tarafından imtiyazı alındıktan sonra 12 Nisan’da Afyon’da yayınlanmaya başlamıştır. Afyon ve havalisinde sosyo-ekonomik ve kültürel hayatın canlanması yolunda idarenin dikkatini çekecek yayınlar yaparak basın hayatını sürdürmüştür. (Akkoyun, 2015, s. 108-109)

1 Şubat 1928’den itibaren Sonhaber ismiyle çıkmıştır. 11 Eylül 1928’den sonra da gazetenin adı Latin harfleriyle basılmaya başlar. 6 Teşrin evvel 1928’de yeni harflerle ilkyazı çıkar. Eski harflerle son yazının tarihi de 29 Kasım 1928’dir. Latin harfli

Türkçeye geçiş, o dönemdeki gazetelerin çoğunu olumsuz etkilemiştir. Buna karşın hükümet üç yıl süreyle gazete ve dergilere prim vererek okurun yeni harflere alışmasına katkıda bulunmuştur (Gevgili, s. 214-215). Afyonkarahisar'da bu geçiş sürecini Sonhaber gazetesiyle yaşamıştır.

Atatürk çizgisinde inkılâpçı ve iktisadi yayına önem veren Sonhaber gazetesi, İstanbul ve Ankara'dan telgraf haberleri, kazalara ve vilayet merkezine ait istihbaratı, roman tefrikaları, hikâye ve fıkraları, resimleri ve hatta karikatürleriyle muhite göre müttekâmil bir yayın organıydı. Sonradan yine haftada iki olarak çıkarılmaya başlanan Sonhaber Anadolu'nun kıdemli gazetelerinden olmuştur. Atatürk döneminin sonlarında bütün vilayetler arasında neşriyatta Afyonkarahisar 6. Sırada gelmektedir. Bunda en büyük katkı hiç şüphe yoktur ki Haber gazetesinden ve onu çıkarmada ısrarlı davranan Abdullah Mahir Erkmen'den gelmiştir. 17 Şubat 1947 tarihinde gazetenin sahiplik haklarını Yazı İşleri Müdürlüğünü sürdüren Hayri Tokman'a devretmiştir. Erkmen, İstanbul'da olmasına rağmen yazı göndermeye devam etmiştir. O tarihten itibaren Haber gazetesinin sağ başında 'Sahibi ve Yazı İşleri fiilen idare eden Hayri Tokman' ibaresi yer almıştır İkinci Dünya Savaşı yıllarında ve çok partili siyasi yaşama geçilmesi yeni mücadeleler ortaya çıkarmıştır. Afyonkarahisar'ın köklü ve esaslı gazetesi Son Haber, 2 Şubat 1948 tarih ve 2842 numaralı nüshasıyla yayın hayatını sonlandırmıştır. (Akkoyun, 2015, s. 110-111).

Kurtuluş savaşı sonrası kurulan yeni Cumhuriyet 1923'den 1930'a kadar Türkiye'yi tek parti ile yönetmiştir. Cumhuriyet Halk Fırkasının yönetimindeki Türkiye, 1930'da kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkası ile çok partili hayata geçmek istemiş, ancak Menemen Olayı nedeniyle yeni filizlenen bu girişimden vazgeçilerek, Serbest Cumhuriyet Fırkası kapatılmıştır. Bu olayın ülke üzerindeki etkilerinden biri de basına yansıyan yönüdür. Meclis, 25 Temmuz 1931'de Matbuat Kanun Tasarısı'nı kabul ederek kanunlaştırmıştır. Bu kanun gereği, gazete, dergi yayımlamak isteyenlere beyanname verme zorunluluğu getirilmiş, hilafet, saltanat, komünizm ve anarşizm yanlısı yayınlar yasaklanmış ve bu tür yayın yapan gazetelerin kapatılacağı belirtilmiştir (Girgin, 2001, s. 122-123).

Cumhuriyet döneminde Afyonkarahisar'da 1 Ocak 1923 tarihinde yayın hayatına başlayan Nur mecmuasının imtiyaz sahibi Ahmet Sami Onur'dur. İlmi, edebi ve iktisadi bir dergi olarak neşredilen Nur, 1928 senesinde neşriyatını durmuş ancak, 22

kânunuevvel 1945 tarihine kadar aralıklarla yayın hayatında kalmıştır. İlk önceleri on beş günde bir çıkan dergi 1943'te ayda bir çıkmıştır (Eken, 2015, s. 40).

Hızal'dan aktaran Eken, Nur basımevinde basılan Nur dergisinin ilk sayısında 'maksadımız' başlığıyla çıkış amacını şöyle açıklamaktadır:

“Gençliğin irfan sahasında terakkisine hizmet etmektedir. İstiklal harbimizin şanlı bir sayfa ile tedviç etmesi milletimize nasıl yaşamak imkanı bahşetmiş ise ilmi ordumuzun da azimkar bir şeciyye ile yetişerek muvaffakiyetler ibda etmesi refah ve saadetimizin temin edecek vatan ve millet ancak bu suretle payidar olacak ve bu suretle şenlenecektir. Münevver dimağlara olan ihtiyacımızı idrak etmeyenlerimiz bi hamdüllillah yoktur. İşte bizden elimizden gelirse bu hususa ehemmiyet bahş etmek istiyoruz. Tevfik-i Allah'tan bekliyoruz.”

Fonksiyonu itibariyle, Afyonkarahisar'ın kültür ve eğitim hayatında adeta bir okul vazifesi yürütmüş olan Nur dergisi, yayın hayatında sıkıntılar çekmiş, bazen de neşriyatını durdurmak zorunda kalmıştır. Mecmua yayın faaliyetini durdurduktan sonra Nur matbaası bilhassa eğitimle ilgili kitaplar basarak varlığını sürdürmüştür (Akkoyun, 2015, s. 114).

1924 senesinde neşriyata başlayan Türk mecmuası da aylık olup, imtiyaz sahibi Ahmet Sami'dir. Türk mecmuasını çıkaran Ahmet Sami, Afyon basın ve eğitim camiasının önemli simalarından biridir. Afyon'da neşrettiği dergilerle bir okul olmuş, birçok gazeteci ve yazarın yetişmesine vesile olmuştur (Behçetoğlu'ndan aktaran Eken, 2015, s. 42).

4 Aralık 1925'te neşredilen Memleket Gazetesinin imtiyaz sahibi Faruk Şükrü Yersel'dir. Haftalık siyasi bir gazete şeklinde yayınlanan Memleket Gazetesi, 1 Şubat 1926'da kapanmıştır. Afyon basın ve fikir hayatının önemli simalarından biri olan Faruk Şükrü Yersel, Memleket Gazetesini kapattıktan sonra Eskişehir'e yerleşmiş ve orada Sakarya Gazetesi'ni neşretmiştir (Eken, 2015, s. 42-43).

Afyon halkevi edebiyat şubesi tarafından 19 Kasım 1932 tarihinde neşredilmeye başlanan Taşpınar Dergisi'nin imtiyaz sahibi olarak Eflatun Cem, görülmektedir. Neşriyat Müdürü ise, D.Kemal Bey'dir. Doğan matbaasında basılan Taşpınar Dergisi 160 sayıdan sonra 1949 yılında yayını durdu. Halk evlerinin ikinci defa açılışını takip

eden yıllarda tekrar Hüseyin Şenşaştımoğlu'nun yönetiminde 1963 tarihinde yayınlamaya başlamış ancak Haziran 1966 tarihine kadar 21 nüshadan sonra kapanmıştır (Eken, 2015, s. 43-44).

Üçüncü devrede ise, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun 700. Yıl dönümünde Ekim 1999 tarihinde Taşpınar Dergisi yeniden yayınlanmıştır. Bu dönemde sahipliğini Afyon Belediyesi adına Hayrettin Barut, Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünü de Mehmet Sarlık üstlenmiştir. Yayın kurulunda Yusuf İlgar, Hüseyin Şenşaştımoğlu, Ali Helvacıoğlu, Niyazi İplikçioğlu yer almıştır. Afyon Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından yayına hazırlanan derginin dizgisi ve baskısı Afyon Seda Matbaasında gerçekleştirilmiştir (Akkoyun, 2015, s. 117). Afyon Basınının ciddi, köklü ve mühim bir kültür dergisi durumdaki Taşpınar dergisi Afyonkarahisar Belediyesi'nin himayesinde yayın hayatını sürdürmektedir.

Afyon Lisesi'nin kurucusu ve ilk müdürü Ahmet Sami Onur'un imtiyaz sahipliğinde 1 Ocak 1933 tarihinde 'Afyon Lisesi Talebe Mecmuası' neşredilmiştir. Aylık olarak çıkarılan dergi, Doğan Matbaasında basılmıştır. Neşriyat müdürü Musa Kazım, muharrirleri ise, A. Rıza, İsmail Burhanettin, Lütfi Cengiz, Mahmud, M. Cemal, Mehmed, M. Fethullah, Mi Kemal, M.Rıza'dır (Eken, 2015, s. 44-45).

Afyonkarahisar basınının önemli temsilcilerinden birisi olan Kocatepe gazetesi üç ayrı devrede yayın hayatını sürdürmüştür. İlk olarak Faruk Şükrü Yersel tarafından Atatürk döneminin sonlarında Kasım 1937 'de 15 günde bir neşredilerek yayınlanmıştır (Akkoyun, 2015, s. 118). İlk dönemde dergi olarak görülen Kocatepe'nin yazı işleri müdürü Abdullah Mahir Erkmen'dir. Sakarya basımevinde basılan Kocatepe Dergisi bir müddet sonra Eskişehir'e gazete olarak alınır. Yersel, daha sonra bu gazeteyi Afyon'a nakleder ve Rüştü Kutman'la birlikte neşretmeye başlar. Ancak Yersel, Eskişehir'de 'Zaman' isimli bir gazete çıkarınca Kocatepe'yi tamamen Kutman'a devretmiştir. 1949'dan 1954'e kadar gazetenin imtiyaz sahibi ve başmuharriri olarak neşreden Kutman, Halk Partili olduğundan DP'li çağdaşlarıyla sürekli polemiklere girmiştir (Behçetoğlu'ndan aktaran Eken, 2015, s. 45).

Afyonkarahisar'da tek partili dönemin son gazetesi olarak görülen Hisar gazetesi, Faruk Şükrü Yersel'in imtiyaz sahipliğinde 1940'lı yılların başlarında neşriyata başlamıştır. Hisar gazetesinin ne zamana kadar çıktığı hususu malum değildir. Ancak

1947 yılında gazetenin yayında olduğu bilinmektedir. Afyon basının önde gelen isimlerinden Lütfi Bozkurt Sepin, Hisar gazetesini Faruk Şükrü Yersel ile birlikte çıkardığını ve 1946'da gazeteyi Rüştü Kutman'a devrettiğini söylemiştir (Eken, 2015, s. 45).

Cumhuriyetin ilanından 1940'a kadar Afyonkarahisar'da yerel gazeteler açılıp kapanırken, Türkiye genelinde basına yönelik birtakım yasal düzenlemeler ve yeni oluşumlar meydana gelmektedir. 14 Temmuz 1938'de yürürlüğe giren Basın Kanunu ile II Dünya Savaşı döneminde iktidarın basını güdümleyen ve denetleyen yapılanması olarak "Türk Basın Birliği"nin kurulması sağlanmıştır (Girgin, 2001, s. 125-126).

1939 yılında II. Dünya Savaşı patlak verirken Türkiye 1940 yılında 1931 tarihli Matbuat Kanuna iki madde eklemiştir. Bu eklenen maddelerle "Türklerin ulusal duygularını inciten ve tarihi yanlış gösteren yazılar ile ülkenin güvenliği ile ilgili meseleler hakkında yapılmakta olan soruşturmalardan ve yine güvenlik bakımından alınan önlemlerden söz eden yazıların yayımlanmasını yasaklamıştır." Bu girişim, basının savaş yılları boyunca sıkı bir denetim altına alınacağını bir işarettir.

Gazete- Dergi Adı	İmtiyaz Sahibi	Yayınlandığı Tarih
1.Zafer Gazetesi	Erkmenlizade Mahir Erkmen	1922
2.Haber Gazetesi	Erkmenlizade Mahir Erkmen -	1923-1928
3.Nur Dergisi	Ahmet Sami Önur	1923-1945
4. Türk Mecmuası	Ahmet Sami	1923
5.Memleket Gazetesi	Faruk Şükrü Yersel	1924-1926
6.Son Haber Gazetesi	Mahir Erkmen	1928-1948
7. Taşpınar Dergisi	Eflatun Cem	1932- Devam
8.Afyon Lisesi Talebe Mecmuası	Ahmet Sami Önur	1933
9. Kocatepe Dergisi ve Gazetesi	Faruk Şükrü Yersel	1937-1954
10.Hisar Gazetesi	Faruk Şükrü Yersel	1940-1947

Tablo 3. Cumhuriyet ve Tek Partili Döneminde Afyonkarahisar Yerel Basını

2.1.4. Çok Partili Dönemde Afyonkarahisar (1945-1960)

Cumhuriyet Halk Partisi'nden (CHP) istifa eden Celal Bayar'ın 1946 yılı Ocak ayında Demokrat Parti'yi kurmasıyla Türkiye çok partili döneme geçmiştir. 1946'dan Demokrat Parti'nin iktidara geldiği Mayıs 1950'ye kadar olan dönemde, İstanbul ve Ankara'da yeni gazeteler çıkmış, mevcut gazeteler de basına büyük özgürlükler vaat eden Demokrat Parti'yi desteklemiştir (Şeker, 2007, s. 46).

Türkiye'de siyasi hayatta çok partili döneme geçişle tüm yurttaki olduğu gibi Afyonkarahisar'da da yeni yerel gazeteler yayın hayatına başlamıştır. Bu dönemde siyasi partileri mesken tutan çok sayıda matbaacı, küçük boylarda gazeteler çıkararak basını gelir kaynağı olarak görmüşlerdir. 1945- 1960 yılları arasında Afyonkarahisar'da çıkan gazetelerin bir ikisi dışında mensup oldukları siyasi partilerin sözcüleri konumundadır.

Çok partili dönemde Afyonkarahisar'da yeni çıkan gazetelerden ilki Demokrat Afyon Gazetesi'dir. Öz Demokratlar Partisi'nin yayın organı olarak, 1947 senesinin başlarında H. Hilmi Bozca'nın imtiyaz sahipliğinde haftalık olarak neşriyata başlamıştır (Tekin, 1989: 42). Ulaşılabilen en eski nüshası 84 numaralı ve 8 Eylül 1948 tarihli'dir.(Akkoyun, 2015, s. 126).

1948 yılında Afyonkarahisar'da haftalık olarak neşredilmeye başlayan Sadakat Gazetesi, 1 Ocak 1949'da itibaren günlük olarak yayınlanmıştır. Demokrat Parti'nin savunuculuğunu üstlenen Sadakat'ın başlangıçtaki imtiyaz sahipleri Etem Çepni ve Tevik Özerdem'dir. Daha sonra Seyfi Özçoban'a geçen gazete uzun süre Afyonkarahisar'da neşredilmiştir (Eken, 2015, s. 47-48). 1950'lilerin başlarında Milletvekili Kemal Özçoban tarafından günlük siyasi olarak yayınlanan Sadakat'ın, 1958 yılındaki Yazı İşleri Müdürü Osman Kayahan'dır (Akkoyun, 2015, s. 134). Ağustos 1963'de Birlik Gazetesinin neşredilmesine müteakip yayın hayatı durdurulmuştur. Sadakat matbasında basılan Sadakat Gazetesi, Kocatepe Gazetesi ile polemiklere girmiştir. Demokrat Partili Sadakat, muhalif yayınlarıyla da sürekli mahkeme kapılarında dolaşmıştır (Eken, 2015, s. 48).

İlk defa 1949 yılında Ali Türk Keskin tarafından Afyonkarahisar'da yayınlanan Sebad Gazetesi, aynı şahıs tarafından 1969'da tekrar neşredilmiştir. Güçlü yazar

kadrosuna sahip Sebad Gazetesi, uzun yıllar CHP'ye hizmette bulunmuş daha sonra Mustafa Birlik devralmıştır (Eken, 2015, s. 48).

Köye Doğru Gazetesi Hayri Tokman'ın imtiyaz sahipliğinde 1949 yılı başlarından itibaren 1952 yılına kadar neşredilmiştir. Doğan matbaasında haftalık basılan gazete, tarım konularına yönelik çalışmalarda bulunmuş, 1951 yılının sonlarında 'Bizim Köye Doğru' olarak yayınlanmıştır (Türkek'tan akran Eken, 2015, s. 49).

1949 -1950 yılları arasında M. Doğan Erkmen'in imtiyaz sahipliğinde ve Sülayman Acar'ın yazı işleri müdürlüğünde Afyonkarahisar'da Kale Gazetesi çıkarılmıştır. Günlük ve daha sonradan haftalık olarak çıkarılan Kale, Doğan matbaasında basılmıştır. 1949 yılında günlük olarak neşredilen Kurtuluş Gazetesi bilgimiz sınırlıdır. 1949 yılının ilk yarısında günlük olarak başlayan Olacak'ın imtiyaz sahibi Lütfi Bozkurt Sepin'dir. Bu gazete 1950'den itibaren Hakimiyet adını alarak neşriyatını sürdürmüştür. Olacak, muhalif tutumu ve şahsi çatışmalar yüzünden bir hayli mahkeme kapılarını aşındırmıştır. Yine 1949 senesinin başlarında yayın hayatına başlamış olan Doğu Gazetesi, 1951 senesinin sonlarına kadar haftalık neşredilmiştir. Ayrıca gazeteyi de kimin çıkardığı malum değildir (Eken, 2015, s. 49-50).

Olacak gazetesinin devamı olan Hâkimiyet, 1950 yılının başından sonuna kadar yayınlamıştır. Lütfi Bozkurt Sepin tarafından çıkarılan Hakimiyet Gazetesi, Hulusi Özerkan'ın matbaasında basılmıştır. Yine 1950'de haftalık olarak yayın hayatına başlayan Mihrak Gazetesi'nin de herhangi bir nüshasına rastlanamamıştır (Tekin, 1989, s. 43-44).

1951 yılında Demokrat Parti'nin uzantısı olan Gençlik Derneği'nin yayın organı olarak, Afyonkarahisar'da neşredilen Gençliğin Sesi Gazetesi'nin ilk imtiyaz sahibi Hulusi Özerkan'dır. Gazete ilk önce Hüseyin Kaban'a ondan da Muammer Yalvaç' a devredilmiştir. Yalvaç'ın imtiyaz sahipliğinde 1960 yılında gazetenin Yazı İşleri Müdürü Dr. Ahmet Hamdi Öztekin'dir. Ayyıldız daha sonra Kanat matbaasında basılan gazeteye daha sonra Rıfat Seleoğlu ortak olmuştur. Bir müddet sonra da Zafer matbaasında basılmıştır. Seleoğlu ve Yalvaç'ın imtiyaz sahipliğinde çıkan Gençliğin Sesi Gazetesi'nin bu dönemden sonraki Yazı İşleri Müdürü Enver Ergun'dur (Eken, 2015, s. 50-51).

Komünizmle mücadele etmek için Afyonkarahisar’da 1951 yılında M. Sadettin Aygen tarafından 15 günde bir yayınlanan sekiz sayfalık bir dergi olarak Türkeli Yeni Matbaa’da neşredilmiştir. Gayri siyasi bir dergi olan Türkeli, 8 Kasım 1960 tarihinde ‘Tarafsız, Siyasi Gazete’ olarak 1. sayıdan itibaren neşriyata başlamıştır. Hacı Hulusi Özerkan’ın imtiyaz sahipliğinde yayınlanan gazetenin neşriyat müdürlüğünde M. Saadettin Aygen yer aldı. Daha sonra Hacı Hulusi Özerkan, Türkeli’yi Aygen’e devretmiştir. Aygen, kanun gereği doktorluk görevinden dolayı gazete çıkaramadığından Türkeli’nin imtiyaz sahipliğini eşi Meserret Aygen olmuş, başmuharrir olarak M. Saadettin Aygen’le neşretmişlerdir. Neşriyat müdürü de 13 Haziran 1987’e kadar Ali Aygen görülmektedir. 15 Haziran 1987 tarihinde Türkeli Gazetesi’ni Afyonkarahisarlı iş adamı H. Hakkı Özsoy’a devreden Aygen, İstanbul’a yerleşmiştir. 13 Haziran’a kadar 8158 sayıya ulaşan Türkeli gazetesi Özsoy, kaldığı yerden devam ettirmiştir. Gazetenin sahibiyle birlikte kadrosu da değişmiştir. Yazı işleri müdürlüğüne İbrahim Yüksel, İdare müdürlüğüne Fatih Gümüş, Spor müdürlüğü bölümüne Mehmet Sarlık getirilmiştir. Zaman içerisinde gazetenin çeşitli yerlerinde değişiklikler yapılmıştır (Eken, 2015, s. 56-57).

5 Aralık 1951’den beri yayın hayatını devam ettiren Türkeli Gazetesi, telif hakkı dolayısıyla 2015 genel seçimleri sırasında ‘AfyonTürkeli’ şeklinde gazetenin ismini değiştirmek zorunda kalmıştır. 5 Ocak 2016, 16851 sayılı neşriyatında yer alan gazete künyesinde Kurucusu Dr. Aygen, Sahibi H. Hakkı Özsoy, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Abdullah Ertek, Yayın Danışmanı Galip Leblebicioğlu şeklinde Türkeli matbaasında yayınlanmıştır. Fetullahçı Terör Örgütü’nün (FETÖ) 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL’den sonra hükümetin aldığı tedbirler doğrultusunda 28 Temmuz 2016’da Resmi Gazetede yayınlanan KHK/667 kararıyla AfyonTürkeli’nin yayın hayatı sonlandırılmıştır. 6 Ocak 2017’de Resmi Gazetede yayınlanan KHK/ 679 kararıyla AfyonTürkeli 16 Ocak 2017’den itibaren yeniden yayın hayatına başlamıştır.

Taşpınar Dergisi’nin kapanmasından sonra Edip Ali Bakı’nın teşvikiyle Muzaffer Görktan tarafından Haziran 1951’de edebi bir dergi olarak Görktan yayınlanmıştır. İstikrarlı bir şekilde devam etmemiştir. Yine aynı kuruluş tarihinde dergiyle birlikte Görktan Gazetesi’nin de yayınlanmıştır. Kurucusu ve sahibi Behçetoğlu Muzaffer Görktan’dır. Sorumlu Müdürü de Metin Gürer’dir. 1951 yılında kurulan gazete istikrar

olmadığından 1 Aralık 1982 tarihinde kadar toplam 292 sayı çıkmıştır (Eken, 2015, s. 60).

19 Mayıs 1952'de İsmail Bıdık'ın sahipliğinde neşriyata başlayan Demokrat Afyon Gazetesi'nin Yazı İşleri müdürü A. Hikmet Gönen, başyazarı ise Mustafa Akalın'dır. Demokrat Parti Afyon İl İdare Kurulunun yayın organı olan gazete Altun Yıldız matbaasında büyük boy basılmıştır. 6 Ocak 1954 tarihinde Yazı İşleri Müdürü Kemal Kurtbaş olmuştur. 9 Ekim 1954'de ise, Hulusi Özerkan'ın yürüttüğü görülmektedir. 2 Ocak 1956 tarihinde Demokrat Afyon Gazetesi'ne M. Nuri Sarışık ortak olmuş, Yazı İşleri müdürü de Hüseyin Kaban'dır. Gazete aynı ellerde 1956'da ve 1169 sayıdan itibaren büyük boy olarak çıkmıştır. Ancak 22 Mayıs 1956 tarihinden sonra küçük boy çıkmaya başlayan gazetenin sahibi ve yazı işleri müdürü İsmail Bıdık görülmektedir. 11 Eylül 1956'da gazete tekrar el değiştirerek Hulusi Özerkan'a geçmiştir. Bu dönemde gazetenin Yazı İşleri Müdürü Mustafa Akalın'dır. 1 Ocak 1959'dan sonra görevi Ali Türk Keskin, yürütmüştür. Demokrat Parti'nin yayın organı olan gazetenin ömrü de hemen hemen Demokrat Parti kadar olmuş, 25 Ağustos 1960'da neşriyatına son vermiştir (Eken, 2015, s. 61-62).

Demokrat Parti Merkez İlçe Kurulu tarafından çıkarılan Afyon Postası Gazetesi'de 18 Ağustos 1952 tarihinde neşriyata başlamıştır. Günlük, küçük boy, iki sayfa halinde çıkan gazetenin sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Rıza Çelebi'dir. Sadakat matbaasında basılan Afyon Postası'nın 1 ve 46 sayıları Ankara Milli Kütüphanede bulunmaktadır (Eken, 2015, s. 62-63).

Bu gazetelerin dışında çok partili dönemde Afyonkarahisar'da, 1952'nin ilk yarısında Millet Partisi'nin yayın organı olarak Rasim Hancıoğlu'nun sahipliğinde haftalık Milletin Sesi Gazetesi neşredilmiştir. 21 Temmuz 1952'de günlük olarak yayına başlayan Ajans Gazetesi'nin sahibi Faruk Esen'dir. 7 Mayıs 1953'de neşredilen Menderes Gazetesi'nin imtiyaz sahibi Abdullah Hazer'dir. Kadir Davas'la Kanaat matbaasını satın alan Abdullah Hazer, gazeteyi günlük yayınlamıştır. 1963 yılında Afyon'da Birlik Gazetesine dâhil olmuş, neşriyatı da sona etmiştir. 1953 tarihinde Mehmet Acar'ın çıkardığı Güven Gazetesi'de İkaz matbaasında basılarak günlük yayınlanmış, o da birlik gazetesine dâhil olduktan sonra 1963'de neşri sona ermiştir. Gazetenin Yazı İşleri Müdürü Nusret Koçoğlu'dur. 5 Ağustos 1953 tarihinde neşriyata başlayan Demokrat Afyon Postası Gazetesi'nin sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Seyfi

Özçoban'dır. Sadakat matbaasında basılan gazete 28 Ağustos'ta el değiştirerek, Kazım Erçelik'e geçmiştir. Gazetenin 1 ve 30 sayıları Ankara Milli Kütüphanede bulunmaktadır. Demokrat Parti İl Kurulunun Afyon'daki yayın organlarından bir tanesi de A. Arıtma'nın sahipliğinde ve Nedim Akan'ın yazı işleri müdürlüğünde 19 Mart 1954'de yayınlanan Demokrat Gazetesi, Yeni matbaada basılıyordu. Gazete 25 Ağustos 1960'a kadar neşriyatını sürdürmüştür. (Eken, 2015, s. 63-64).

1957 yılında Mehmet Türkak imtiyaz sahipliğinde Kudret Gazetesi, 1964 yılına kadar günlük yayınlanmıştır. 1958-1959 yıllarında Tarık Gülcan'ın sahipliğinde Altın Şehir Gazetesi neşredilmiştir. 14 Mayıs 1959'da İkaz Matbaası'nda Nusret Koçoğlu, tarafından gazetesini 14 Mayıs 1963 yılında Birlik'e katılmış ve neşriyatı sona ermiştir. 1959'da günlük olarak yayınlanan Demokrat Haber'in imtiyaz sahibi Kadir Davas'tır. Kanaat matbaasında basılan Demokrat Haber, 1963 yılında Birlik'e katılarak, yayın hayatı sonlanmıştır.(Eken, 2015: 65-66). 1959 yılında Faruk Tezcan tarafından Vatan Cephesi çıkarılmış, dönemin siyasi atmosferi içinde fazla yayınlanamamıştır. Demokrat Parti iktidarının sonlarında Lütfi Bozkurt Sepin tarafından Afyon'un Sesi çıkarılmış, o da uzun soluklu olamamıştır (Akkoyun, 2015, s. 162).

Türkiye'nin çok partili siyasi hayata geçmesiyle birlikte Afyonkarahisar yerel basını dönemin şartlarına ayak uydurmuş iktidarın değişmesiyle kentte çok sayıda gazete ve dergi çıkarılmıştır. Özellikle Demokrat Parti iktidarı, resmi ilanlarla gazeteleri maddi anlamda destekleyerek kendinden yana olan gazetelere bol miktarda ilanlar dağıtılmasına olanak sağlamıştır. Şehirde bulunan her matbaada iktidarın sesi olan ikişer, üçer tane gazete basılarak, sektör maddi ve manevi anlamda büyük imkânlar elde etmiştir.

Gazete- Dergi Adı	İmtiyaz Sahibi	Yayımlandığı Tarih
1.Demokrat Afyon Gazetesi	H. Hilmi Bozca	1947-1948
2.Sadakat Gazetesi	Etem Çepni-Tevfik Özerdem	1948-1963
3.Sebad Gazetesi	Ali Türk Keskin	1949-1969
4. Köye Doğru Gazetesi	Hayri Tokman	1949-1952
5.Kale Gazetesi	M. Doğan Erkemen	1949-1952
6.Kurtuluş Gazetesi	-	1949
7. Olacak Gazetesi	Lütfi Bozkurt Sepin	1949-1950
8.Doğuş Gazetesi	-	1949
9. Hakimiyet Gazetesi	Lütfi Bozkurt Sepin	1950
10.Mihrak Gazetesi	-	1950
11.Gençliğin Sesi Gazetesi	Hulusi Özerkan	1951
12.Türkeli Dergisi-Gazetesi	M. Sadettin Aygen	1951-Devam
13. Görktan Dergisi	Muzaffer Görktan	1951-1982
14. Demokrat Afyon Gazetesi	İsmail Bıdık	1952-1960
15. Afyon Postası	Rıza Çelebi	1952
16. Milletın Sesi Gazetesi	Rasim Hancıoğlu	1952
17.Ajans Gazetesi	Faruk Esen	1952
18. Menderes Gazetesi	Abdullah Hazer	1953-1963
19.Güven Gazetesi	Mehmet Acar	1952-1963
20.Demokrat Afyon Postası	Seyfi Özçoban	1953
21.Demokrat Gazetesi	A. Arıtman	1954-1960
22. Kudret Gazetesi	Mehmet Türkak	1957-1964
23.Altın Şehir Gazetesi	Tarık Gülcan	1958-1963
24.Demokrat Haber	Kadir Davas	1959-1963
25.Vatan Cephesi	Faruk Tezcan	1959
26.Afyon'un Sesi	Lütfi Bozkurt Sepin	1959

Tablo 4. Çok Partili Dönemde Afyonkarahisar Yerel Basını

2.1.5. 27 Mayıs'tan 12 Eylül'e Afyonkarahisar (1960-1980)

27 Mayıs askeri müdahalesi ile kurulan Milli Birlik Komitesi basın çalışanları ile ilgili yeni düzenlemeler yapmıştır. 2 Ocak 1961'de kabul edilen 195 sayılı kanun ile Basın İlan Kurumu kurulmuştur (Topuz, 2003, s. 229). Bu kurum vasıtasıyla ilanların adaletli dağılımı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bu yapı özellikle yerel basında çok olumsuz etkiler yapmıştır. Anadolu'da resmi ilanlardan pay kapmaktan başka amacı olmayan gazeteciler türemiş, her sayısında aynı yazıların yayımlandığı ve gazetecilik kaygısından uzak olan bir gazetecilik anlayışının doğmasına neden olan gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde İstanbul'dan Anadolu'ya eskimiş teknoloji aktarılarak bu yapı dolaylı şekilde desteklenmiştir (Fırat,1995, s. 162-163).

Yine bu dönemde basın özgürlüğünü kısıtlamaya yönelik ilk adım olarak 27 Mayıs askeri müdahalesine karşı basında yer alabilecek, haber, yazı, resim ve karikatürlere karşı tedbir olarak 5 Mart 1962’de 38 sayılı Tedbirler kanunu çıkarılmıştır (Topuz, 2003, s. 236).

Türkiye’de 1960’lı yılların ortasında baskı kalitesinde ve baskı süresinde önemli bir yeri olan ofset baskıya geçilmiştir (Girgin, 2001, s. 150). Afyonkarahisar yerel basını da bu durumdan doğrudan etkilenmiş, teknik anlamda olumlu gelişmeler yaşanmıştır. Bu dönemde şehirde yayınlanan gazetelerdeki gelişmeler daha renkli bir hal almaya başlamıştır.

Ülke genelinde 1965 yılında 934 gazete ve 956 dergi yayımlanırken bu gazetelerin 375’i günlük yayımlanmıştır. 31 Aralık 1966’da ise 963 adet gazete, 1115 dergi yayımlanmıştır. Bu gazetelerin 314’ü Anadolu’da yayımlanmıştır (Şahin, 2005, s. 13-14).

27 Mayıs askeri müdahalesi sonrasında Afyonkarahisar ve çevresini kapsayan Demiryolları Sendikası’nın yayın organı olarak neşredilen Şömendifer Gazetesi Hüseyin Kaban tarafından 1960 yılında çıkarılmıştır. Demir yolları ve trenlerle ilgili bakım, onarım ve araç gereçleriyle ilgili mesleki bilgileri içeren 4 sayfalık Şömendifer birkaç yıl neşredildikten sonra kapatılmıştır. Afyonkarahisar’da 27 Mayıs askeri müdahalesi sonrası çok sayıda gazete ve dergi yayınlanmıştır. Millet Partisi’nin yayın organı 1960 Gürses Gazetesi, yine 6 Eylül 1960’da Kadir Davaslı ve Abdullah Hazer’in İnkılâp Gazetesi yayınlanmıştır (Eken, 2015, s. 66-67).

14 Ağustos 1963 tarihinde gazete ilanlarında yapılan değişiklikler sonucunda Afyonkarahisar’da yayın hayatında olan ‘14 Mayıs Gazetesi, Türkeli, Sebad, Kudret, Yeni Haber, Menderes, Demokrat ve Güven Gazeteleri’ M. Emin Yalvaç’ın başkanlığında birleşerek Birlik isimli gazeteyi çıkarmışlardır. 30 Ağustos 1965 tarihinde Afyonkarahisar’ın hali hazırda yayın hayatında olan Kurucusu İbrahim Küçük Kurt, imtiyaz sahibi Şükrü Küçük Kurt ve Neşriyat Müdürü Süleyman Küçük Kurt tarafından Kocatepe Gazetesi neşredilmeye başlamıştır. 30 Ağustos 1966’da özel olarak hazırlanan ve Çelik Karaca tarafından Afyon Zafer Haftası Özel Hatıra Gazetesi çıkarılmıştır (Eken, 2015, s. 68-72).

1967 yılında Yeşil Hendek Gazetesi, Yeşilay Gazetesi ve Afyon'da 14 Mart Bülteni neşredilmiştir. 1968 yılında Sacit Arıyürek tarafından Afyon Çimento Gazetesi ile M. Nihat İzmirli tarafından Afyon Adalet Gazetesi neşredilmiştir. 1969 yılında Abdullah Aydın'ın imtiyaz sahibi olduğu Afyon Sağlık Koleji Gazetesi, Ünal Taşpınar'ın sahipliğinde Kültür Haftası Gazetesi, 1970'de Afyon Bölgesi Veteriner Hekimliği Odası tarafından Türk Veteriner Hekimliği Gazetesi, Mustafa Hazer ve İhsan Özey tarafından Yurt Sesi Gazetesi, 1971 yılında Tarhan Kayaalp sahipliğinde Kız İlköğretim Okulunun yayın organı olarak Utku Dergisi, 1972 yılında Afyon Lisesi'nin yayın organı Lise mecmuası, 1974 yılında Hulusi Diler, tarafından Afyon Ticaret ve Sanayi Odası Gazetesi ve Ülkücü Öğretim Üyeleri ve öğretmenler Derneği tarafından Çetinkaya Dergisini Rifat Karaduman çıkarmıştır (Eken, 2015, s. 73-74).

Türkiye 1960 askeri müdahalesinden 11 yıl sonra, 12 Mart 1971'de askeri muhtıra ile karşılaşmış ve ardından 13 Mayıs 1971'de Sıkıyönetim Kanunu çıkarılışına tanık olmuştur. 1402 sayılı bu kanun sıkıyönetim komutanlarına, hiçbir gerekçe göstermeden, evleri, kişileri arama, partilerin, sendikaların, derneklerin faaliyetlerine son verme, mektup ve haberleşmeleri sansür etme, basını ve her türlü yayını denetleme, basım evlerini kapatma yetkileri vermiştir. 1408 sayılı kanunla; basın ve haber alma hürriyeti, ancak devletin ülkesi ve milletiyle bütünlüğünü, kamu düzenini, millî güvenliği ve millî güvenliğin gerektirdiği gizliliği veya genel ahlakı korumak, kişilerin haysiyet, şeref ve haklarına tecavüzü, suç işlemeye kışkırtmayı önlemek veya yargı görevinin amacına uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak için kanunla sınırlanabilir hükümler getirilmiştir. 12 Mart 1971 muhtırası basında farklı şekilde yankı bulmuştur. 27 Mayıs 1960 darbesinde olduğu gibi bir birliktelik yoktur. "Milliyet, Cumhuriyet ve Akşam gazeteleri darbeyi desteklemiş ve hatta adeta kendi hazırladıkları darbenin yönlendiricisi olmayı da öncelikli görev telakki etmişlerdir. Son Havadis, Dünya ve Ulus gazeteleri de darbeye karşı tavır almışlardır (Tek, 2003, s. 303).

Gazete- Dergi Adı	İmtiyaz Sahibi	Yayınlandığı Tarih
1.Şömendifer Gazetesi	Hüseyin Kaban	1960
2. Gürses Gazetesi	Millet Partisi	1960
3.İnkılâp Gazetesi	Kadir Davalı	1960
4.Birlik Gazetesi	M. Emin Yalvaç	1963
5.Kocatepe Gazetesi	İbrahim Küçük Kurt	1965-Devam
6.Afyon Zafer Gazetesi	Çelik Karaca	1966
7.Yeşil Hendek Gazetesi	Bülten	1967
8. Yeşilay Gazetesi	Bülten	1967
9.Afyon'da 14 Mart Gazetesi	Bülten	1967
10. Afyon Çimento Gazetesi	Sacit Arıyürek	1968
11. Afyon Adalet Gazetesi	M. Nihat İzmirli	1968
12.Afyon Sağlık Koleji Gazetesi	Abdullah Aydın	1969
13.Kültür Haftası Gazetesi	Ünal Taşpınar	1969
14.Türk Veteriner Hekimliği Gazetesi	Afyon Veterinerler Odası	1970
15.Yurt Sesi Gazetesi	Mustafa Hazer	1970
16.Utku Dergisi	Tarhan Kayaalp	1971
17.Lise Mecmuası	Afyon Lisesi	1972
18.Çetinkaya Dergisi	Rıfat Karaduman	1974

Tablo 5. 27 Mayıs'tan 12 Eylül'e Afyonkarahisar Yerel Basım

2.1.6. 12 Eylül'den 15 Temmuz'a Afyonkarahisar (1980 - 2017)

Askeri vesayetin 12 Eylül 1980'de siyasi iradeye yaptığı darbe, yaklaşık 26 yıl sonra 15 Temmuz'da milletin engellemesiyle yapılamamıştır. Darbelerle şekillenmeye çalışılan ülke siyaseti 15 Temmuz gecesi bir milat yaşamıştır. Aradan geçen zamanı çok iyi okuyan Türk milleti, kendi iradesine sahip çıkarak, Türkiye'deki darbe anlayışına son vermiştir. Bu 26 yıl içinde Afyonkarahisar'daki yerel medya siyasi ve ekonomik güç dengeleri şeklinde şekillenmiş, nabza ayak uyduramayan yerel medya uzun ömürlü olamamıştır.

Takvimler 12 Eylül 1980'i gösterirken Türkiye güne yine bir askeri müdahale ile uyanmıştır. Darbelerden yine her zaman olduğu gibi ilk payı basın almıştır. 2 Haziran 1981 yılında çıkarılan Millî Güvenlik Konseyi basına yeni yasaklar getirmiştir. Bu yasaklara göre; Sıkıyönetim uygulamalarına ilişkin olarak, sıkıyönetim komutanlıklarının koydukları yasakların ve aldıkları kararların herhangi bir şekilde tartışılması, kamu davası açılıncaya kadar haklarında soruşturma ve kovuşturma yapılan

siyasi parti, işçi teşekkülleri, meslek kuruluşları, dernek ve siyasi kişilerle ilgili olarak kamuoyunu yanıltıcı, ilgilileri etkileyici yazı yazmak, sözlü veya yazılı basında beyanda bulunmak, yorumlar yapmak, açılan kamu davalarında verilecek mahkûmiyet veya beraat kararları kesinleşinceye kadar, ilgilileri suçlayıcı veya savunucu herhangi bir yorum veya yayında bulunmak yasaklanmıştır.

Ülke gündemini sıkıyönetim uygulamaları işgal ederken, Afyonkarahisar yerel basınında kısa bir duraklama yaşanmış, ancak birkaç yıl sonra başlayan sivilleşme çalışmalarıyla birlikte tekrar yeni yerel gazeteler ve dergiler kurulmaya başlanmıştır. Fakat bunların çoğu yayınlarını ekonomik ve siyasi nedenler yüzünden uzun süre devam ettirememiştir.

12 Eylül 1980 darbesinden üç yıl sonra 1983 yılında neşriyata başlayan Foto Spor Dergisi ayda yayınlanmakta olup Ankara'da basılmaktaydı. Foto Spor Dergisi, bol fotoğraf kullanarak öncelikle göze hitap etmeyi amaçlamış ancak 7 sayı çıkarılmıştır. Afyon'un Sesi Gazetesi de 1984'te Mehmet Türkak ve İrfan Sepin tarafından haftalık olarak neşredilmiştir. 4 yıl yayınlanan gazete 1987 yılında kapanmıştır. (Eken, 2015, s. 74).

1985 yılının ilk aylarında Afyon Belediyesi 'Beldemiz Afyon' dergisini yayınlamaya başladı. İlk sayısı Belediye Başkanı Erdal Akar sahipliği, İbrahim Yüksel'in Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünde çıkmıştır. Belediye'nin yayın organı olan dergi, başkanlık değiştikçe sahibi de değişmiştir. Bazı Belediye Başkanlarının şahsi tasarruflarından dolayı bazı dönemlerde yayınlanmamıştır. 2009 yılından itibaren yayınlamaya devam etmektedir. 1985 yılının Mart ayında İstanbul ve İzmir'in ardından Afyonkarahisar'da Doktor isimli tıp dergisi çıkarılmıştır. Derginin kurucusu ve sahibi İbrahim Özsoy, Müdürü ise, M. Ziya Köksal'dır (Akkoyun, 2015, s. 193-195).

Afyon Tarım İl Müdürlüğü tarafından Ocak 1986'da Afyon'da Tarım Dergisi çıkarılmıştır. 3 aylı periyotlar halinde basılan dergi tarım hakkında çeşitli konulara değinmiştir. 1986 yılı Ramazan Bayramından itibaren Afyon Gazeteciler Cemiyeti, şehrin önemli yazarlarının kaleme aldığı yazılar ve haberler yılda iki kez Bayram Gazetesi çıkarmıştır. 4 Nisan 1987'de Afyon ve İlçeleri Kalkındırma Derneği Haber Bülteni çıkarılarak kenti ve halkı tanıtmakla beraber Afyonlular arasında haberleşmeyi

amaçlamıştır. 1988'de Afyon Eğitim Vakfı Bülteni isimli dergi neşredilmiştir. (Eken, 2015, s. 76-77).

15 Haziran 1989 tarihinde kentte saygın bir konumda yer almış Afyon Zafer Gazetesi Ahmet Kocaşaban'ın imtiyaz sahipliğinde, İbrahim Küçükkurt Genel Yayın Yönetmenliği'nde, İbrahim Yüksel Yazı İşleri Müdürlüğü'nde, Recep Yaşayacak Baş Yazarlığında, Fatih Gümüş İstihbarat Müdürlüğü'nde ve Salih Özkılınç Spor Bölümü Müdürlüğü'nde 'Afyon Zafer Gazetesi' yayın hayatına başlamıştır. 7 Temmuz 1992'de gazetenin %80'i Dindar Horzum'a devredilmiştir. 30 Aralık 1994'de kadar yayın hayatına müdahale edilmeyen Afyon Zafer Gazetesi'nin % 50'sini devralan İ. Akın Ersöz ile Ali Turunç, gazetenin künyesine müdahale etmiş, gazete kadrosu toplu bir şekilde işten ayrılmıştır. 2 Ocak 1995'ten itibaren yepyeni bir imajla, sayfa düzeni ve habercilik anlayışıyla okurlarıyla buluşan gazete 2004 yılında basımı sonra ermiştir. (Akkoyun, 2015, s. 198-202).

1990 yılında Mehmet Akif Ersoy Ortaokul'unun yayın organı olarak İstiklal Dergisi neşredilmiştir. Derginin sahibi okul adına Hayrettin Barut, Yazı İşleri Müdürü Yusuf Ilgar'dır. Sultan Divan-i Özel Sayısı olarak sadece tek sayı çıkarılabilen dergi, baskı matbaasında fotokopi yapılarak 600 adet basılmıştır. 1991 yılında da Afyon Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi'nin yayın organı Afyon Sanat Dergisi neşredilmeye başlamıştır. Derginin imtiyaz sahibi okul adına A. Nebil Yurteri'dir (Eken, 2015, s. 77-78).

1 Mayıs 1992 tarihinde 03 Afyon Gazetesi yayınlanmaya başlamıştır. İstanbul'da hazırlanan gazetenin sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Fuat Özcan'dır. Ülkede basın yayın organlarının sıkıntı çektiği dönemde hemşehrilik ve dernek destekleriyle neşredilmiştir. 1992 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi'nin (AKÜ) kurulmasından sonra üniversitenin faaliyetlerini kamuoyuna yansıtmak amacıyla Haber Bülteni yayınlanmaya başlamıştır. İmtiyaz sahibi Üniversite Rektörü Prof. Dr. Şehabettin Yiğitbaşı, Yazı İşleri Müdürü Özkan Yüksel'dir. Emirdağ matbaasında basılan dergi, üniversitenin gelişimine teknik açıdan ayak uydurarak bugüne kadar yayınlanmaya devam etmiştir (Akkoyun, 2015, s. 208-209).

Ocak 1995 tarihinde Afyon Sancak Dergisi aylık olarak yayınlanmaya başlamıştır. Kültür ve Aktüalite Dergisi olarak neşredilen yayın organının sahibi İsmail Alişan,

Yayın Yönetmeni H. İbrahim Tekin, Yazı İşleri Müdürü Aziz Aslan'dır. Afyon Hazer Ofsette basılan dergi, kısıtlı imkanlarla çok geniş bir okuyucu kitlesine ulaşamamakla birlikte fazla yayınlanma imkanı da bulamamıştır. 3 Nisan 1995 tarihinde 4 sayfa olarak yayın hayatına başlayan Afyon Karahisar Gazetesi'nin sahibi Halil Özkılınç, Yazı İşleri Müdürü Salih Özkılınç'tır. Mayıs 1996'da Milli Gençlik Vakfı (MGV) tarafından Özlenen Gençlik Bülteni çıkarılmıştır. İmtiyaz Sahibi Seydi Yalçınkaya, Yazı İşleri Müdürü Burhanettin Çoban'dır. 20 Mayıs 1996'da haftalık olarak yayın hayatına başlayan Odak Gazetesi, 10 Ocak 1997'den itibaren günlük neşredilmektedir. 12 sayfa yayınlanan gazetenin imtiyaz sahibi Nadir Güzbey, Genel Yayın Yönetmeni M. Emin Güzbey, Yazı İşleri Müdürü Sadettin Kúsmez olmuştur. 1996 yılından itibaren 15 günde bir yayınlanan Haberde Afyon Gazetesinin İmtiyaz Sahibi Mehmet Abdioğulları, Yazı İşleri Müdürü Zeliha Ertek'dir. Reklam ağırlıklı yayın politikası izleyen gazete, sağlık kurumları ve üniversite aleyhindeki yazılarıyla dikkat çekmiştir. Aralık 1996'da aylık olarak Halvet Der Encümen Dergisi yayınlanmıştır. Derginin imtiyaz sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Turgay Şahin olmuştur. 1997 yılı Mayıs ayında AKÜ Öğrenci Derneği'nin yayın organı Üniversite dergisi çıkarılmıştır. Derginin imtiyaz sahibi Muzaffer Balcı, Yazı İşleri Müdürü de Ertuğrul Önler'dir. 1997'de 4 sayfalık Dempaş Haber Bülteni çıkarılarak, içeriği ekonomi ve dünyadan haberlerden oluşmuştur. 1997 yılında Afyon Barosu'nun yayın organı olarak Afyon Barosu Dergisi çıkarılmıştır. Derginin İmtiyaz Sahibi Adil Yılmazaslan, Yazı İşleri Müdürü Turgay Şahin olmuştur (Akkoyun, 2015, s. 208-212).

Ocak 1998'de Kardelen Gazetecilik Matbaacılık adına sahipliğini Hasan Çağlayan'ın üstlendiği Afyon Nizam-ı Alem Dergisi başlandı. Seda Ofset'te basılan derginin yazı işleri müdürlüğünü Yunus Horhoroğlu yapmıştır. 2 Ağustos 1998 tarihinde haftalık olarak pazar günleri yayınlanan Afyon Durum Gazetesi yayın hayatına başlamıştır. Odak matbaasında basılan gazetenin Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Mehmet Akif Aküzüm, Genel Yayın Yönetmeni Hüseyin Sarialtın olmuştur. Haziran 2007'de gazete Lider Grubuna geçmiş ve sahibi Mehmet Ali Tekik olmuştur. Mayıs 2012'de Basın İlan Kurumu'nun oluşturduğu komisyon çalışmalarında kapatılan 8 gazeteden biri olarak yerel basın hayatından çekilmiştir. Nisan 1998'de haftalık Harmanyeri, İç Ege ve 15 günlük yayınlanan Ses Gazeteleri yayınlanmıştır. 17 Ağustos 1999'da yayınlanan Afyon Hedef Gazetesinin Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü Aydemir Kurt olmuştur (Akkoyun, 2015, s. 212-214).

2000’li yıllardan sonra Afyonkarahisar’da devlet desteği alabilmek için yerel gazete sayısı hızlı bir şekilde artış göstermiştir. 24 Temmuz 2000 tarihinde haftalık olarak yayın hayatına giren Afyon İmaj Gazetesi’nin İmtiyaz Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü İsmail Balta, Yazı İşleri Müdürü Bayram Koçer olmuştur. 10 Mart 2000’de Afyon Gündem Gazetesinin İmtiyaz Sahibi Saadetin Ulusoy, Yazı İşleri Müdürü Ahmet Işık olmuştur.

9 Haziran 2001 tarihinde yayın hayatına başlayan Afyon Görüntü Gazetesi’nin kurucusu Ali Seydi Yanardağ, İmtiyaz Sahibi Reyhan Balandı, Genel Yayın Yönetmeni Nevin Balandı, Yazı İşleri Müdürü Arzu Göktepe olmuştur. 2002 yılında Reyhan Balandı’nın Afyonkarahisar Milletvekili seçilmesinin ardından gazete el değiştirerek Harun Bayar’a geçmiştir. 1 Mart 2014 yılında Görüntü Gazetesinin imtiyaz sahipliği Yılmaz Akosmanoğlu’na aktarılarak, ismi de Afyon Yenigün olmuştur. Yazı İşleri Müdürlüğünü 31 Ağustos 2015 yılına kadar Arif Yavuz, 22 Şubat 2016’ya kadar da Mustafa Dağhan yapmış, ekonomik problemler nedeniyle BİK’de oluşturulan havuza atılarak kapanmıştır.

Fotoğraf 1. Görüntü Gazetesi

Fotoğraf 2. Yenigün Gazetesi

18 Haziran 2001 tarihinde yayın hayatına başlayan Afyon Birlik Gazetesi’nin İmtiyaz Sahibi M. Emin Birliktir, Yazı İşleri Müdürü Sait Karaduman’dır. Basın İlan Kurumunun oluşturduğu komisyon çalışmaları sonucunda 12 Mayıs 2012’de yayımı durdurulan sekiz gazeteden biri olarak basın hayatından çekilmiştir.

Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) Afyonkarahisar İl Başkanlığı 2001 yılında 'Afyon'da Hareket' isimli aylık yayınlanmak üzere gazete çıkarmıştır. MHP İl Teşkilatının faaliyetlerini kamuoyuna duyurabilmek için çaba içerisinde olan gazetenin sahibi O dönemin İl Başkanı Aziz Aslan üstlenirken, Yazı İşleri Müdürlüğünü de Selahattin Baş yapmıştır. 29 Ekim 2001'de yayın hayatına başlayan Zirve Gazetesi de 12 Mayıs 2012 tarihinde yayını durdurulan sekiz gazetenin içerisinde yer almıştır (Akkoyun, 2015, s. 217).

21 Şubat 2002 tarihinde yayın hayatına başlayan Sözcü Gazetesini İmtiyaz sahibi H. Hakkı Özsoy'dur. Basın İlan Kurumunun oluşturduğu komisyon çalışmaları sonucunda 12 Mayıs 2012'de yayını durdurulan sekiz gazetenin içerisinde yer almıştır.

10 Haziran 2002 tarihinde yayın hayatına başlayan Kurtuluş Gazetesi'nin ilk imtiyaz sahibi Celal Bursalıoğlu olmuştur. Daha sonra Sinerji Gazetecilik Yayın Medya Gıda Turizm İnşaat Temizlik Tarım ve Hayvancılık Ürünler Spor Tesisleri Sanayi Ticaret Limited Şirketi adına Maşite Sultan Kocaerkek'e devredilmiştir. Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Polat Yılmaz olan gazete Lider Ofset Matbaada basılmıştır. Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL'den sonra hükümetin aldığı tedbirler doğrultusunda 28 Temmuz 2016'da Resmi Gazetede yayınlanan KHK/667 kararıyla Kurtuluş Gazetesi'nin yayın hayatı durdurulmuştur. 30 Ekim 2016 tarihinde KHK/665 ile Kurtuluş Gazetesine iade-i itibar yapılarak, yayın hayatına tekrar dönmüştür.

1 Nisan 2002 yılında Afyon'da Lider Gazetesi yayın hayatına girmiştir. İmtiyaz sahibi M. Ali Tekik üstlenirken Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünü Ahmet Sarlık yapmıştır. Lider Ofset Matbaada basılan gazete Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL'den sonra hükümetin aldığı tedbirler doğrultusunda 28 Temmuz 2016'da Resmi Gazete'de yayınlanan KHK/667 kararıyla Afyon'da Lider'in yayın hayatı sonlandırılmıştır. 30 Ekim 2016 tarihinde KHK/665 ile Afyon'da Lider Gazetesine tekrar iade-i itibar yapılarak, yayın hayatına tekrar dönmüştür.

Ekim 2002'de Afyon Olay Gazetesi haftalık olarak yayın hayatına başlayarak aralıksız bir yılını tamamlamıştır. CHP destekli bir yayın gerçekleştiren gazetenin İmtiyaz Sahibi Nedriye Şen, Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Fevzi Şen üstlenmiştir.

2003 yılında Haberde Elçi Gazetesi haftalık yayınlanmıştır. 23 Nisan 2003 tarihinde Gazete Gerçek yayın hayatına başlamıştır. İmtiyaz sahibi Ahmet Boyar, Genel Yayın Yönetmeni Cemil Boyar, Yazı İşleri Müdürü Mevlüt Çeşmeci olmuştur. Basın İlan Kurumunun oluşturduğu komisyon çalışmaları sonucunda 12 Mayıs'ta yayını durduran sekiz gazeteden biri olarak basın hayatından çekilmiştir. 13 Mayıs 2003'te yayın hayatına başlayan Bizim Gazete, BİK komisyonun çalışmaları sonucunda, 12 Mayıs 2012'de yayını durduran sekiz gazetenin içerisinde yer almıştır. Ağustos 2003 tarihinde Afyon Gençlik Meclisi Bülteni yayınlanmış Başkanlığını Alper Yağcı, yapmıştır. Eylül 2003'te Aylık Ekonomi, Haber, Kültür, Magazin Dergisi Afyonpazar Dergisi yayınlanmıştır. Bil-Pa Basın Yayın Ltd. Şti. adına imtiyaz sahibi Hüseyin Tutumlu üstlenirken Yazı İşleri Müdürlüğü'nü de Ahmet Işık yapmıştır. (Akkoyun, 2015, s. 218-219).

27 Eylül 2004 tarihinde yayın hayatına başlayan Denge Gazetesi'nin ilk imtiyaz sahibi Asım Kurt, Genel Yayın Yönetmenliğini Hüseyin Tutumlu yapmıştır. Daha sonra İhsan Dinçay Doğar'a devredilen Denge Gazetesi, ekonomik sıkıntılar nedeniyle 21 Aralık 2014'te Basın İlan Kurumunda oluşturulan komisyonda havuza atılarak yayın hayatını sonlandırmıştır.

Fotoğraf 3. Denge Gazetesi

20 Eylül 2004 tarihinde Afyon Hisar Gazetesi yayın hayatına başlamıştır. İlk imtiyaz sahibi Celal Bursalıoğlu'dur. 23 Eylül 2004 tarihinde Afyonkarahisar Gözlem Gazetesi yayın hayatına başlamıştır. İmtiyaz Sahibi H. Hakkı Özsoy, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Mustafa Demiray üstlenirken BİK'in oluşturduğu komisyon çalışmaları sonucunda 12 Mayıs 2012'de yayını durduran sekiz gazeteden biri olarak yayın

hayatından çekilmiştir. 12 Kasım 2004'te Ekip Gazetesi haftalık olarak yayınlanmıştır. Düzensiz bir yayın anlayışına sahip olan gazetenin imtiyaz sahibi Aydemir Kurt üstlenmiştir. 1 Aralık 2004'te Mehmet Ali Derer imtiyaz sahipliğinde, Canser Kuzu'nun Yazı İşleri Müdürlüğünde Kadınana Gazetesi yayın hayatına girmiştir.

5 Aralık 2005 tarihinde Afyonkarahisar Öncü Gazetesi yayın hayatına başladı. Hukuk danışmanlığını Mustafa Özkul ile Mehmet Akif Kurtulmuş, ilk imtiyaz sahipliğini Abdurrahman Ekmekçioğlu üstlenirken, Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğü'nü de Tuba Ekmekçioğlu yapmıştır. Mayıs 2013 yılında Sait Karaduman'a devredilen gazete, ekonomik sıkıntılar nedeniyle 19 Aralık 2014'te BİK'te oluşturulan komisyonda havuza atılarak yayın hayatını sonlandırmıştır.

Fotoğraf 4. Öncü Gazetesi

19 Aralık 2005 tarihinde yayın hayatına başlayan Anahaber Gazetesi'nin ilk imtiyaz sahibi Sezer Küçük Kurt'tur. Daha sonra Muhittin Yeşilay'a devredilen gazete hala daha yayın hayatını sürdürmektedir. Eylül 2006'da Afyonkarahisar Tabip Odası Hekim Dergisi yayınlamıştır. İmtiyaz Sahibi Afyonkarahisar Tabip Odası Yönetim Kurulu Başkanı Dr. M. Enis Arabacı, Genel Yayın Yönetmeni Dr. M. Kemal Demirkırkan'dır.

2006 yılı başlarından itibaren Afyonkarahisar Ticaret ve Sanayi Odası tarafından ATSO Vizyon dergisi çıkarıldı. İlk üç sayısından sonra 4. Sayıdan itibaren tabloid boy

gazete halinde çıkarılmıştır. Haziran 2006 yılında Afyonkarahisar Eski Belediye Başkanlarından Hayrettin Barut'un imtiyaz sahipliğinde Türk Haber Çıkarıldı. Yine 2006 yılında Afyonkarahisar Belediyesi Kent Konseyi tarafından 32 sayfalık dergi çıkarıldı (Akkoyun, 2015, s. 225).

19 Mayıs 2008 yılında Sezer Küçük Kurt'un imtiyaz sahipliğinde Afyon Gazetesi yayın hayatına başladı. BİK'in oluşturduğu komisyon çalışmaları sonucunda 12 Mayıs 2012'de yayını durduran sekiz gazeteden biri olarak yayın hayatından çekilmiştir. 26 Ağustos 2008 tarihinde Gazete 3 yayın hayatına başladı. Megabirlik adı altında yayın hayatını sürdüren gazetenin imtiyaz sahibi Hüsni Serteser'dir.

2009 yılında Afyon Medya tarafından uzun ömürlü olamayan Güneş Gazetesi ile 23 Aralık 2009 tarihinde Haberci Gazetesi yayınlanmış ekonomik sorunlardan dolayı kapanmıştır. Yine 2009 yılında Yasemin Topal'ın imtiyaz sahipliği ve Yazı İşleri Müdürlüğünde "Afyon'da Yeni Ne Var?" isimli dergi çıkarılmıştır.

Basın İlan Kurumu (BİK) Afyonkarahisar Şubesinin 2012 yılında açılmasının ardından yerel medyadaki gazetelerle ilgili çalışma yapılmıştır. 'Gazetelerin Evlenmesi' çerçevesinde BİK bünyesinde oluşturulan komisyonda resmi ilan başlığı içerisinde yer alan kanun ve yönetmelikler çerçevesinde Afyonkarahisar'da yayın hayatında olan 21 yerel gazete 13'e düşürülmüştür. Aynı kişilerin imtiyaz sahipliğinde olan iki gazetenin biri kapanmıştır. O tarihten sonra Afyonkarahisar'da yayın hayatında kalan gazeteler sırasıyla, Kocatepe, Türkeli, Haberci, Odak, Afyon'da Lider, Kurtuluş, Görüntü (Yenigün) Hisar, Denge, Kadınana, Öncü, Anahaber ve Gazete 3'tür.

Afyonkarahisar Gazetecileri Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Mecnun Sancak, 'Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği' başlıklı yüksek lisans tezi için yaptığım röportajda, 2012 yılında kentte bulunan yerel gazetelerin evlendirilmesi çalışmalarına bizzat katıldığını aktardı. Sancak, Afyonkarahisar'da 21 yerel gazetenin 13'e düşürülmesi olayını şu şekilde açıkladı:

"2010 yılında Basın İlan Kurumu Afyonkarahisar Şubesi'nin ilde açılmasının ardından resmi ilan alan yerel gazetelerle ilgili çeşitli çalışmalar yapmaya başladı. O dönemde kentte yayınlanan 21 yerel gazete vardı ve bu gazetelerin sahipleri 7 kişiden oluşuyordu. Yıllar içerisinde resmi ilan alabilmek ve kendi aralarında yaşadıkları rekabetler doğrultusunda arda arda yerel gazete çıkarmaya başladılar. 2000 yılında Afyonkarahisar'da 4 yerel gazete varken, biranda gazete sayısı 21'e çıktı. 2000 yılında Türkeli, Kocatepe, Zafer ve Odak gazeteleri yayınlanıyordu. Gazete sayılarındaki artışın patlama noktasını Hüseyin Sarıaltın ve

M. Emin Güzbey'in çıkardığı Durum Gazetesi oluşturdu. Resmi ilan almak için çıkarılan Durum, Afyonkarahisar'daki ilk fason gazeteydi. Yine resmi ilan almak için aynı yayın grubunu oluşturan isimler tekrar Gündem, Zirve Gazetelerini çıkardılar. Bu gazeteler yayınlanmaya başlayınca diğer gazetelerin ilan gelirleri düşmeye başladı. Hal böyle olunca, diğer gazete sahipleri de yeni gazeteleri bünyelerine eklemeye başladılar. Örneğin Kocatepe Gazetesi, Afyon Gazetesi ve Anahaber Gazetesi çıkardı. Yine Türkeli Gazetesi, Sözcü ve Gözlem Gazetelerini çıkardı. Yine Celal Bursalıoğlu'nun kurduğu Kurtuluş Gazetesi de Hisar Gazetesi'ni çıkardı. Yani Afyonkarahisar'da yerel gazete sahipleri, resmi ilan gelirlerini artırmak için 10 yıl içerisinde çok sayıda fason gazete çıkardılar. 2012 yılında Basın İlan Kurumu Afyonkarahisar'a Şube açmasıyla bazı çalışmalar yapıldı. Kurumunun yaptığı denetimlerle gazete sahipleri içten içe zarar etmeye başlayarak, tıkanı. Kentte 21 yerel gazetenin olması sahiplerine maddi kazançtan ziyade külfet oluşturduğu kabul edilerek, gazete sahiplerinden fedakârlık yapmaları istendi. BİK'te yapılan toplantıda Afyonkarahisar'da bu kadar gazetenin çıkması sektöre zarar verdiği ve sayının makul ölçülere düşürülmesi kararlaştırıldı. Bu süreçte arka perde yaşandı. Çetin pazarlıklar ve görüşmeler neticesinde ilk etapta her gazete patronu birer yayın organını havuza attı ve kentte 8 yerel gazete kapandı." - (6)

24 Temmuz Basın Bayramı dolayısıyla Afyonkarahisar Gazetecileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği (AGD) tarafından ilk defa 2012 yılında Basın Gazetesi çıkarılmıştır. Gazete Afyonkarahisar'da bir yılda olan en önemli olayları ele alarak ücretsiz olarak dağıtılmıştır. Aynı şekilde 24 Temmuz 2013 yılında da yayınlanmıştır.

1 Eylül 2014 tarihinde Ramazan Gölcük imtiyaz sahipliğinde Afyonkarahisar'ın Prestiji Dergisi, Ocak 2015 yılında MRD Prodüksiyon adı altında Ahmet Taşpınar imtiyaz sahipliğinde Afyon Trend Dergisi ve Nisan 2015'da Megabirlik Gazetecilik adına Hüsnü Serteser'in imtiyaz sahipliğinde Dergi 3 aylık ve ücretsiz yayınlanmıştır.

BİK'in yerel basının iyileştirilmesi için çalışmaları artarak devam etmiş ve bazı gazetelere cezai işlem uygulamıştır. Süreç içerisinde ekonomik sebeplerden dolayı BİK' de oluşturulan komisyonda ilan haklarından vazgeçen Haberci, Öncü, Denge ve Görüntü (Yenigün) gazeteleri yayını sonlandırmıştır.

15 Temmuz 2016 tarihinde Fetullahçı Terör Örgütünün (FETÖ) Türkiye'deki askeri darbe girişiminin millet tarafından önlenmesi sonucunda hükümetin tedbir amacıyla ilan edilen OHAL'de çıkardığı KHK/667'nin resmi gazetede yayınlanmasının ardından Afyonkarahisar'da Kurtuluş, Afyon'da Lider ve Afyon Türkeli Gazetelerinin yayın hayatı durdurulmuştur. 30 Ekim 2016 tarihinde KHK/665 ile Kurtuluş ve Afyon'da Lider Gazetelerine iade-i itibar verilmiş, 2 Kasım 2016'da tekrar yayın hayatına başlamıştır.

2.2. AFYONKARAHİSAR YEREL MEDYASININ GÜNÜMÜZDEKİ DURUMU

Afyonkarahisar'a ilişkin olarak yapılan medya kuruluşları araştırması neticesinde kent merkezinde faaliyet gösteren günlük yayımlanan 9 günlük 2 haftalık yerel gazete, 2 dergi, 8 radyo istasyonu, biri uydu üzerinden yayın yapan 2 televizyon kanalı bulunmaktadır. İnternetin ulaşılabilir olması nedeniyle artış gösteren günlük güncellenebilen yaklaşık 20 internet haber sitesi mevcuttur. Bu tespitlere yerel medya sahiplerinin beyanlarından, Afyonkarahisar Valiliğinden, Basın İlan Kurumu Afyonkarahisar Şubesi'nden ve Afyonkarahisar Gazetecileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği'nden (AGD) ulaşılmıştır.

2.2.1. Afyonkarahisar'daki Yerel Gazeteler

Afyonkarahisar'da günlük yayın yapan 9 yerel gazeteden yalnızca 6'sının kendine ait bir matbaası vardır ve piyasaya yönelik baskı işlemleri de yapmaktadır. Bu durum gazetenin gelir kaynakları açısından matbaası olmayan gazetelere oranla daha iyi durumda ve rekabette daha avantajlı olduğunu da göstermektedir. Haftalık yayınlanan 2 gazetenin de matbaası yoktur. Günlük yayın yapan basılı yerel gazetelerin tamamı haftanın 6 günü çıkarken, pazar günleri çıkmamaktadır.

Afyonkarahisar'da medya organlarının belirli bazı sayısal verileri Basın İlan Kurumu'nun Afyonkarahisar Şubesi ile Basın Yayın ve Enformasyon (BYEGM) Afyonkarahisar İl Müdürlüğü tarafından tutulmaktadır.

Hali hazırda birbirine benzeyen yerel gazetelerin içeriğini Afyonkarahisar Valiliği, Afyonkarahisar Belediyesi ve Afyon Kocatepe Üniversitesi (AKÜ) Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti), Cumhuriyet Halk Partisi (CHP), Milliyetçi Hareket Partisi

(MHP), İlçe Belediyeleri, İlçe Kaymakamlıkları, kentte bulunan bazı Sivil Toplum Kuruluşları'nın (STK) basın bültenleri ile abonelikleri bulunan ajansların haberleri oluşturmaktadır. Özel haber üretme açısından hali hazırda gazetelerde kadro yetersizliği başta olmak üzere, ekonomik ve siyasi sorunlar mevcuttur.

2.2.1.1. Afyon Türkeli Gazetesi

Gazete 'Türkeli' ismiyle 5 Aralık 1951 yılında M. Sadettin Aygen tarafından kurulmuştur. 15 Haziran 1987 tarihinde gazeteyi H. Hakkı Özsoy, devralmıştır. İsim telif hakkı dolayısıyla 2015 genel seçimleri sırasında 'AfyonTürkeli' şeklinde gazetenin ismini değiştirmek zorunda kalmıştır. 5 Ocak 2016, 16851 sayılı neşriyatında yer alan gazete künyesinde Kurucusu Dr. Aygen, Sahibi H. Hakkı Özsoy, Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Abdullah Ertek, Yayın Danışmanı Galip Leblebicioğlu şeklinde Türkeli matbaasında yayınlanmıştır. Fetullahçı Terör Örgütü'nün (FETÖ) 15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişiminin ardından ilan edilen OHAL'den sonra hükümetin aldığı tedbirler doğrultusunda 28 Temmuz 2016'da Resmi Gazetede yayınlanan KHK/667 kararıyla AfyonTürkeli'nin yayın hayatı sonlandırılmıştır. 6 Ocak 2017'de Resmi Gazetede yayınlanan KHK/ 679 kararıyla Afyon Türkeli 16 Ocak 2017'den itibaren yeniden yayın hayatına başlamıştır. Hali hazırda Türkeli Matbaası'nda ilk ve son sayfaları renkli basılmaktadır. 12 sayfa çıkarılan gazete, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve Pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır Gazetenin internet adresi, <http://www.afyonturkeli gazetesi.com/index.php> şeklindedir.

Fotoğraf 5. Afyon Türkeli Gazetesi

2.2.1.2. Kocatepe Gazetesi

Kocatepe Gazetesi 30 Ağustos 1965 yılında İbrahim ve Şükrü Küçük Kurt kardeşler tarafından yayın hayatına başlamıştır. 2000 yılında gazetenin imtiyaz sahipliği Şükrü Küçük Kurt'un oğlu Sezer Küçük Kurt'a geçmiştir. Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Burak Aydın'ın yaptığı Kocatepe Gazetesi Basın İlan Kurumundan resmi ilan almaktadır. Kocatepe matbaasında ilk ve son sayfaları renkli basılmaktadır. 12 sayfa çıkarılan gazete, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır. Gazetenin internet adresi, <http://www.kocatepegazetesi.com/> şeklindedir.

Fotoğraf 6. Kocatepe Gazetesi

2.2.1.3. Odak Gazetesi

Odak Gazetesi 20 Mayıs 1996 yılında Gürani Güzbey imtiyaz sahipliğinde haftalık olarak yayın hayatına başlamış 10 Ocak 1997'den itibaren günlük çıkarılmıştır. Afyonkarahisar Gazeteciler Cemiyeti Başkanı M. Emin Güzbey, hali hazırda Odak Gazetesi'nin koordinasyonu ve yazarlığını yapmaktadır. Gazeteye açılan davalar ve ekonomik nedenlerle sürekli değişen Yazı İşleri Müdürlüğünü hali hazırda Rabia Güzbey yapmaktadır. Afyonkarahisar'da yaptığı haberlerle adından sık sık söz ettiren Odak Gazetesi, Basın İlan Kurumundan resmi ilan almaktadır. Ankara'da ilk ve son sayfaları renkli olarak basılmaktadır. 12 sayfa çıkarılan gazete Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve Pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır. Gazetenin internet adresi, <http://www.afyonkarahisar.com.tr/> şeklindedir.

Fotoğraf 7. Odak Gazetesi

2.2.1.4. Hisar Gazetesi

Hisar Gazetesi 20 Eylül 2004 yılında Celal Bursalıoğlu'nun imtiyaz sahipliğinde yayın hayatına başlamış 2009 yılında M. Emin Birliktir tarafından satın alınmıştır. Hali hazırda M. Emin Birliktir'in imtiyaz sahipliğinde yayın hayatına devam eden gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Mejnun Sancak yapmaktadır. Dönemin siyasi atmosferine göre yayın hayatını şekillendiren gazete, Basın İlan Kurumu'ndan resmi ilan almaktadır. Hisar matbaasında ilk ve son sayfası renkli olarak basılmaktadır. 14 sayfa çıkarılan Hisar Gazetesi, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve Pazar günleri hariç her gün yayımlanmaktadır. Gazetenin internet adresi, <http://www.afyonhisar.com.tr/> şeklindedir.

Fotoğraf 8. Hisar Gazetesi

2.2.1.5. Kadınana Gazetesi

Kadınana Gazetesi 1 Aralık 2004 tarihinde M. Ali Derer imtiyaz sahipliğinde yayın hayatına başlamıştır. Yazı İşleri Müdürlüğünü ve Koordinatörlüğünü Canser Kuzu'nun yaptığı gazete, dönemin siyasi atmosferine göre yayın hayatını şekillendirmektedir. Kuzu, 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerinde AK Parti Afyonkarahisar Milletvekili Aday Adayı olmuş fakat listede kendine yer bulamamıştır. Basın İlan Kurumundan resmi ilan almaktadır. Afyonkarahisar'da Nur Ofset Matbaası'nda siyah beyaz olarak basılmaktadır. 8 sayfa çıkarılan Kadınana Gazetesi, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır. Gazetenin internet adresi, <http://www.kadinana.com/> şeklindedir.

Fotoğraf 9. Kadınana Gazetesi

2.2.1.6. Anahaber Gazetesi

Anahaber Gazetesi, 19 Aralık 2005 yılında Sezer Küçük Kurt'un imtiyaz sahipliğinde yayın hayatına başlamıştır. 2012 yılında Muhittin Yeşilay tarafından satın alınan gazetenin Yazı İşleri Müdürlüğünü İsmail Çavdar, yapmaktadır. Dönemin siyasi atmosferine ve kentteki iş dünyasına göre yayın hayatını şekillendiren gazete, Basın İlan Kurumu'ndan resmi ilan almaktadır. Afyonkarahisar'da özel haberciliğe önem veren ve diğer gazetelere göre çok sayıda personel çalıştıran Anahaber Gazetesi, imtiyaz sahiplerinin ikili ilişkilerinden kaynaklı olarak kentte bazı siyasi partilere, kamu kurumlarına ve STK'lara yayın ambargosu uygulamaktadır. Kocatepe matbaasında

siyah beyaz basılmaktadır. 12 sayfa çıkarılan gazete, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve Pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır. Gazetenin internet adresi, <http://www.afyonanahaber.com.tr/> şeklindedir.

Fotoğraf 10. Anahaber Gazetesi

2.1.2.7. Gazete 3

Gazete 3, 26 Ağustos 2008 tarihinde Gündem Gazetesi Megabirlik A. Ş tarafından satın alınmış ismi değiştirilerek yayın hayatına başlamıştır. Afyonkarahisar'daki iş dünyasındaki çok sayıda ismin ortaklığı bulunan gazetenin imtiyaz sahipliğini Hüsnü Serteser yapmaktadır. Yazı İşleri Müdürlüğü'nü Alkan Kurt'un üstlendiği gazete dönemin siyasi ve iş dünyasının atmosferine göre yayın hayatını şekillendirmektedir. Basın İlan Kurumu'nda resmi ilan alan Gazete 3, kendi matbaasında ilk ve son sayfası renkli olarak basılmaktadır. 16 sayfa çıkarılan gazete Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve Pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır. Gazetenin internet adresi, <http://www.gazete3.com.tr/> şeklindedir.

Fotoğraf 11. Gazete 3

2.1.2.8. Kurtuluş Gazetesi

Kurtuluş Gazetesi 10 Haziran 2002 tarihinde ilk imtiyaz sahibi Celal Bursalıoğlu tarafından yayın hayatına başlamıştır. Daha sonra Sinerji Gazetecilik Yayın Medya adına Maşite Sultan Kocaerkek'e devredilmiştir. 15 Temmuz FETÖ darbe girişiminde KHK/667 ile yayını durdurulan Kurtuluş Gazetesinin yapılan incelemelerin ardından KHK/665'le 2 Kasım 2016'da iade-i itibar edilerek gerekli resmi işlemlerin ardından 13 Aralık 2016'da yayın hayatına geri dönmüştür. Gazetenin Koordinatörlüğünü ve Yazarlığını H. İbrahim Kocaerkek sürdürmektedir. Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Polat Yılmaz olan gazete Lider Ofset Matbaada basılmaktadır. Basın İlan Kurumu'ndan resmi ilan almaktadır. Siyah beyaz 12 sayfa çıkarılan Kurtuluş Gazetesi, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır.

Fotoğraf 12. Kurtuluş Gazetesi

2.1.2.9. Afyon'da Lider Gazetesi

Afyon'da Lider Gazetesi 1 Nisan 2002 yılında İmtiyaz sahibi M. Ali Tekik tarafından yayın hayatına başlamıştır. Lider Medya bünyesindeki gazetenin Koordinatörlüğünü H. İbrahim Kocaerkek üstlenirken, Sorumlu Yazı İşleri Müdürlüğünü Murat Akarca yapmaktadır. 15 Temmuz FETÖ darbe girişiminde KHK/667 ile yayını durdurulan Afyon'da Lider Gazetesinin yapılan incelemelerin ardından KHK/665'le 2 Kasım 2016 tarihinde iade-i itibar edilmiş fakat hali hazırda yayın hayatına başlamamıştır. Basın İlan Kurumundan daha önce ilan alan gazete, çeşitli problemlerden dolayı hali hazırda resmi ilan yayınlamamaktadır. Lider Ofset Matbaada basılan gazete siyah beyaz 8 sayfa çıkarılan gazete, Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı ve Pazar günleri hariç her gün yayınlanmaktadır.

Fotoğraf 13. Afyon'da Lider Gazetesi

2.1.2.10. Haftalık Gazeteler (Afyon Şehir - Odak Panorama)

Afyonkarahisar Valiliğinin internet sitesinde haftalık yayınlanan gazeteler başlığı altında görülen Afyon Şehir ile Odak Panorama Gazetelerinin düzenli bir yayın periyodu yoktur. 8 sayfa çıkarılan Afyon Şehir Gazetesi'nin İmtiyaz Sahibi Hakan Dilek, 4 sayfadan oluşan Odak Panorama Gazetesinin imtiyaz sahipliğini de Nadir Güzbey yapmaktadır.

Fotoğraf 14. Afyon Şehir Gazetesi

Fotoğraf 15. Odak Panorama

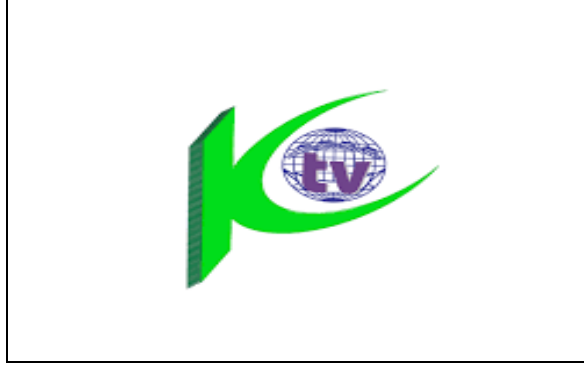
2.2.2. Afyonkarahisar'daki Yerel Televizyonlar

Türkiye'de Yerel televizyonlar genel olarak 1994 yılında RTÜK'ün kurulmasıyla yayına başlamışlardır. Afyonkarahisar'da yerel televizyonculukla ilgili yazılı bir bilgi yoktur. Kentte 2 yerel televizyon kanalı vardır. Bunlardan biri hem karasal hem uydu üzerinden yayın yaparken, diğerleri sadece karasal yayın yapmaktadır. Afyonkarahisar'da yayın hayatını sürdüren yerel televizyonlar, Karahisar TV ile Kanal 3'tür.

2.2.2.1. Karahisar Tv (KTV)

1994 yılında Kubilay Uygun ve Mehmet Çelikörs, Afyon TV adına yayın izni alınmış, 1995'de Erhan Yücel, Resul Altındağ ve Şükrü Karakol tarafından ER TV'ye dönüşmüştür. Genel Müdürlüğü'nü Semih Köken'in yaptığı ER TV, uzun yıllar Afyonkarahisar'a hizmet etmiştir. 2009 yılında Bekir Yeşilay tarafından satın alınan televizyon kanalı Karahisar TV (KTV) olmuştur. Karahisar TV Radyo Reklamcılık Prod. Yay. Tic. ve San. A. Ş adına Yönetim Kurulu Başkanı Bekir Yeşilay'dır. Hali hazırda Genel Yayın Yönetmenliğinde Hüdayi Acar'ın bulunduğu Karahisar TV, karasal

UHF 40 bandı üzerinden yayın yapmaktadır. Kanalın internet adresi <http://www.karahisartv.com.tr/> şeklindedir.

Fotoğraf 16. Karahisar TV Logo

2.2.2.2. Kanal 3

2008 yılında yayın hayatına başlayan Kanal 3 yerel televizyonu Megabirlik TV Radyo Rek. Prod. Yay. Tic. ve San. A. Ş tarafından Afyonkarahisar'daki 38 iş adamının ortaklığıyla kurulmuştur. Televizyonun Yönetim Kurulu Başkanı Hüsni Serteser'dir. Genel Yayın Yönetmenliği'ni Sadettin Ulusoy'un yaptığı Kanal 3, Bölgesel bir kanal olarak nitelendirilmektedir. 'Evrendeki Yeni Yıldız' sloganıyla yayın akışını sürdüren Kanal 3, TÜRSAT 3A uydusundan yayın yapmaktadır. Televizyonun internet adresi, <http://kanal3.com.tr/> şeklindedir.

Fotoğraf 17. Kanal 3 Logo

2.2.3. Afyonkarahisar'daki Yerel Radyolar

Türkiye'de ilk yerel radyo denemesi İstanbul'da gerçekleşmiştir. Bakırköy Belediye Radyosu 1989 yılında yayına başlamış ancak yasalara aykırı olduğu gerekçesiyle kısa süre sonra mühürlenmiştir. Bunu 1982 Anayasası'ndaki Radyo-Tv yayıncılığının devlet tekelinde olduğunu belirten hükme rağmen 1992 yılında "Kent FM" adlı ilk özel radyo yayını izlemiştir.

Kısa sürede Süper FM, Metro FM, İstanbul FM, Best FM gibi Türkiye'nin pek çok kentinde, hatta beldelerinde özel radyolar art arda yayın hayatına başlamışlardır. FM bandından yayın yapan bu radyoların, müzik ağırlıklı programları nedeniyle olsa gerek hedef kitlesi genç nüfustan oluşmuştur. Özel radyolarla birlikte Türkiye, yayıncılıkta çok seslilikle tanışmış ama bununla beraber radyo yayınlarında bir kaos da başlamıştır. Yabancı pop ve arabesk gibi kamu radyolarında yayınlanmayan müzik türleri özel radyolarla halka ulaşma imkânı bulmuştur.

Afyonkarahisar'daki yerel radyoculuk tarihiyle ilgili yazılı bir bilgi yoktur. Yıllardır kentte çeşitli radyolarında yayıncılık yapmış spikerlerinden Aydemir Kurt'la çalışmam nedeniyle 1 Eylül 2016 yılında yaptığım röportajda şu bilgilere ulaşılmıştır.

Afyonkarahisar'ın radyoyla 1989 yılında tanıştığını ifade eden Kurt, şehirdeki radyoculuk geçmişiyle ilgili şunları aktardı:

"Afyonkarahisar ilk olarak Denizli patentli Venüs radyoyla tanıştı. O da çok bilinen bir radyo değildi. Hatta arkadaşım Mahmut Doğu, o radyoda çalışıyordu. Aslında Afyonkarahisar'da kurulan ilk özel radyo, 03 Süper Radyo'dur. 1991'de yayın hayatına başlayan radyo İsmail Ali Şan, Sinan Gönçer, Ali Savruk ve Alaattin Yakın'ın ortaklığıyla kuruldu. Akabinde Afyon Belediye Şehir Radyosu kuruldu. Belediye personellerinin yayın yaptığı radyonun teknik ekipmanları o dönemde kimsede yoktu. Yine aynı tarihlerde Galip Yit de Show Radyo'yu kurmuştu. Yine o dönemlerde Av. Tuncer Ergüler Afyon Ekspres FM'i kurmuştu. Radyonun yönetimini de Abdullah Yılmaz yapıyordu. 90'lı yıllarda Afyonkarahisar, tamamen radyo yayınına kilitlenmişti. Çünkü TRT, dışında özel televizyon yoktu. 2000 yılına kadar radyoculuk sektörü çok iyi durumdaydı. O dönemde halk yerel radyoları çok iyi takip ettiği için güzel programlar yapılıyordu. Özel reklam potansiyeli de harikaydı. Radyolar güzel gelir elde ediyordu. 1993'de Tansu Çiller, döneminde radyolar kapanmıştı. Hatta siyah kurdele eylemi bile yapmıştık. 1994'de yılında özel radyo ve televizyonculukla ilgili kanunla Afyonkarahisar'daki sektör tekrar canlandı. O dönemde Afyonkarahisar'da herkes, evlerinde, iş yerlerinde ve arabalarında sadece radyo dinliyorlardı. Radyo Ekspres daha sonra isim değiştirerek Radyo Mavi oldu. Yine bu dönemde kurulan Rüştü Okyar'ın kurduğu Flaş Radyo, daha sonra iş adamı Ahmet Kolaylı'ya satılarak Kolaylı FM oldu. Yüksel Elçi, Armoni FM kurdu."- (7)

Afyonkarahisar’da hali hazırda yerel yayın yapan 7 radyo istasyonu mevcuttur. Yerel radyoların genellikle yüksek katlı iş merkezlerinin en üst katlarında büro tipi bir yapılanma içinde oldukları gözlenmiştir. Radyolarda sigortalı kapsamda çalışan bir veya iki personel mevcuttur. Radyoların büyük çoğunluğu ağırlıklı olarak veya tamamen müzik yayını yapmakta, bunun da önemli bir kısmı banttan verilmektedir. Yalnızca bazı radyolar gün içerisinde canlı yayın yaparak telefonla dinleyiciye bağlanıp istek şarkılar yayınlamaktadır.

2.2.3.1. Afyon Gün FM

Afyon Star FM Radyo Yay. Tic. ve San. A.Ş’ ye bağlı olan ve Star FM olarak yayın yapan radyo 1995’te İhsan Yağcı tarafından Afyonkarahisar’da kurulmuştur. 2001 yılında İsmail Akar tarafından devir alınan şirket, Gün FM olarak 99,9 frekansında halen yayın hayatını sürdürmektedir. Yönetim Kurulu Başkanlığını Fadime Akar’ın üstlendiği radyoda müzik programlarının yanı sıra haber, sohbet ve tartışma programları yapılmaktadır. Radyonun internet adresi, <http://www.gunfm.net/> şeklindedir.

Fotoğraf 18. Afyon Gün FM Logo

2.2.3.2. Afyon Kolaylı Radyo

Kolaylı Radyo-TV Yayıncılık A.Ş’ ye bağlı olan Afyon Kolaylı Radyo 1996 yılında Ahmet Kolaylı tarafından Afyonkarahisar’da kurulmuştur. Hali hazırda Genel Yayın Yönetmenliği’ni Serkan Sarıkale’nin yaptığı Kolaylı FM, ‘Bir radyonun en net hali’ sloganıyla 99.1 frekansında yayın hayatını sürdürmektedir. Sadece müzik programlarının yapıldığı radyoda Afyonkarahisar ve çevresinde bir klasiktir. Radyonun internet adresi, <http://www.kolayliradyo.com/> şeklindedir.

Fotoğraf 19. Afyon Kolaylı Radyo Logo

2.2.3.3. Afyon Armoni Radyo

Armoni Müzik Radyo Televizyon Tan. Tic. A. Ş' ye bağlı olan Afyon Armoni Radyo 1997 yılında Yüksel Elçi tarafından Afyonkarahisar'da kurulmuştur. Hali hazırda Genel Yayın Yönetmenliği'ni Betül Şen'in yaptığı Armoni FM, 'Afyon'un en çekici radyosu' sloganıyla 98.1 frekansında yayın hayatını sürdürmektedir. Arabesk ve fantezi müzik programlarının yanı sıra, belli yayın dönemlerde de haber ve söyleşi programları da yapılmaktadır. Radyonun internet adresi, www.afyonarmoni.com şeklindedir.

Fotoğraf 20. Afyon Armoni FM Logo

2.2.3.4. Afyon Radyo 03

Karakter Radyo Televizyon Haberleşme Tanıtım ve Yayıncılık A.Ş 'ye bağlı olan Afyon Radyo 03, 2001 yılında H. İbrahim Kocaerkek tarafından ART Radyo isminde kurulmuştur. 2006 yılında Ömer Elçi'ye devir edilen radyo isim değişikliğiyle Radyo 03 olmuştur. Hali hazırda Genel Yayın Yönetmenliğini Nurullah Maral yapmaktadır. 'Afyon'dan Dünyaya' sloganıyla 102.7 frekansında yayın hayatını sürdüren Radyo 03'de Arabesk ve fantezi müzik programları yapılmaktadır. Radyonun internet adresi, <http://www.radyo03.com.tr/> şeklindedir.

Fotoğraf 21. Afyon Radyo 03 Logo

2.2.3.5. Afyon Radyo Lojik

Afyon Mavi Radyo TV Yayıncılık A.Ş' ye bağlı Radyo Lojik 1995 yılında Mavi Radyo olarak Av. Tuncer Ergüler tarafından kurulmuştur. 1 Haziran 2008'de Süleyman Şen tarafından devir alınarak Radyo Lojik ismini alan radyonun Genel Yayın Yönetmenliği'ni Ertan Yakan yapmaktadır. 'Ege'nin Yeni Nesi Radyosu' sloganıyla 97.3 frekansından yayın hayatını sürdüren Radyo Lojik FM, müzik programları yapmaktadır. Radyonun internet adresi, <http://www.radyolojik.com/> şeklindedir.

Fotoğraf 22. Afyon Radyo Lojik Logo

2.2.3.6. Afyon Radyo Tek

Afyon Radyo Tanıtım ve Yayıncılık Hizmetleri San. Tic. A.Ş' ye bağı olan Radyo Tek 1995 tarihinde Radyo Net olarak Galip Yit tarafından kurulmuştur. 2008 yılında Mahmut Doğı tarafından devir alınan radyonun ismi Radyo Tek olarak değıştirilmiştir. Genel Yayın Yönetmenliğı'ni Mahmut Doğı'nun yaptığı radyo 91. 1 frekansında yayın hayatını sürdürmektedir. Müzik ve haber programları yapmaktadır. Radyonun internet adresi, <http://www.radyotekafyon.com/> şeklindedir.

Fotoğraf 23. Afyon Radyo Tek Logo

2.2.3.7. Afyon Radyo Hisar

Afyon Hisar TV Radyo Reklamcılık Prodüksiyon Yayıncılık San. Tic. A. Ş' ye bağı Radyo Hisar 2008 yılında M. Emin Birliktir tarafından kurulmuştur. 2016'da Metin Dalyan tarafından devir alınan radyonun Genel Yayın Yönetmenliğı'ni Fatih Arık yapmaktadır. 100.3 frekansında yayın hayatını sürdüren Radyo Hisar'da genel olarak müzik programları yapılmaktadır. Radyonun internet sitesi kullanılmamaktadır.

Fotoğraf 24. Afyon Radyo Hisar Logo

2.2.4. Afyonkarahisar'daki İnternet Medyası

Türkiye'de 12 Nisan 1993, İnternetin miladı olarak kabul edilir. Bu tarihte ODTÜ'den ilk internet bağlantısı gerçekleştirilmiştir. Temmuz 1995'te içeriğini İnternete taşıyan ilk yayın Aktüel Dergisi olmuştur. Aktüel Dergisi, Boğaziçi Üniversitesi'nin sunumcu bilgisayarları üzerinden, yine bu üniversitenin öğrencileri tarafından güncellenip dünyaya açılmıştır.

Milliyet, gazetenin tamamını düzenli olarak 27 Kasım 1996'da online veren ilk günlük gazete oldu. Hürriyet ve Sabah gazetelerinin internet ortamına geçiş tarihleri ise 1 Ocak 1997'dir. Daha sonraki süreçte hemen hemen tüm ulusal ölçekli gazeteler, hatta yerel basın, kimi televizyon ve radyolar, kendi internet sitelerini kurmuş ve bu sitelerde de habercilik yapmaya başlamışlardır. Daha önemlisi, özellikle son iki yıl içinde art arda haber portalları yayına girmiş, yalnızca internet gazeteciliği yapan 70'in üzerinde site ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Türkiye'de internet haberciliği iki dönem olarak ele alınabilir. Birincisi internetin ortaya çıkışını ve gelişme dönemini kapsayan 1995-2000 yılları arasındaki dönemdir. Bu dönemde, internet henüz yeni gelişmekte olduğundan ve gazeteciler arasında yeni tanındığından dolayı, haber sitelerinin sayısı daha sınırlı kalmıştır. Hatta bu dönemde, haber sitesi olarak tanımlanan sitelerin, basılı gazete yayımlayan kuruluşlara ait olan ve basılı gazetenin sanal ortamdaki kopyası olarak tanımlanabilecek sitelerdir. İkinci dönem ise, gerçek anlamda internet haberciliğinden bahsedilebilecek 2000 yılı sonrası dönemdir. 2000 yılı başlarında Türkiye'de yaşanan ekonomik kriz medya sektörünü de derinden etkilemiş ve o dönemde, bu sektörün değişik pozisyonlarında çalışan 4 bin kişinin işsiz kaldığı gündeme gelmiştir. (Gürcan, 2005, s. 41)

Mesleği gazetecilik olan ve sektörün daralmasıyla işsiz kalan çok sayıda gazeteci, fazla bir yatırım gerektirmeyen internet haber sitesi kurarak, sınırlı imkânlarla seslerini duyurmak istemişlerdir. Kendilerine yeni bir yayın alanı yaratan haber portalları artık günümüzün vazgeçilmez unsuru haline gelmiştir. İnsanların bilgiye ve habere olan ihtiyaçları dolayısıyla asıl işi habercilik olmayan arama motorları dahil, birçok irili ufaklı internet siteleri de haber kanalları açarak günün gelişen haberlerini en hızlı biçimde yansıtma yarışına girmişlerdir.

Afyonkarahisar’da ilk internet medyası 2001 yılında afyonhaber.com internet sitesiyle başlamıştır. Gelişen teknolojiyle ve internet kullanımının yaygınlaşmasıyla kentte yaklaşık 20 civarında internet haber mecrasının olduğu tahmin edilmektedir. Ucuza mal edilen internet haber siteleri, sektörden ayrılan gazetecilerin yeni dayanağı olmuştur. 2011 yılına kadar itibaren Afyonkarahisar’da iki tane olan internet haber sitesi 2012 yılından itibaren artmıştır.

2.1.4.1. Afyonhaber İnternet Haber Sitesi

Afyonkarahisar’da ilk internet medyası 2002 yılında Kadir Elçi’nin kurduğu <http://www.afyonhaber.com.tr/>yle başlamıştır. Yaklaşık 15 yıllık bir geçmişe sahip Afyonhaber, Karakter Radyo Televizyon Tanıtım Yayıncılık A.Ş adına imtiyaz sahibi Ömer Elçi, tarafından yayın hayatını sürdürmektedir. Genel Yayın Yönetmenliğini Nurullah Maral’ın yaptığı internet haber sitesi, günde yaklaşık 30 bin internet kullanıcısı tarafından ziyaret edilmektedir.

Fotoğraf 25. AfyonHaber İnternet Sitesi Logosu

2.1.4.2. 03 Haber İnternet Sitesi

<http://www.03haber.com/> isimli internet haber sitesi, Ocak 2008 yılında Ömer Bağlan tarafından Afyonkarahisar’da kurulmuştur. Kasım 2011 tarihinde Ali Osman Okşar tarafından devralınan site, 2013 yılında Yılmaz Ekmekçi’ye satılmıştır. Genel Yayın Yönetmenliğini Halil Çınar’ın yaptığı internet sitesi yayın hayatını sürdürmektedir.

Fotoğraf 26. 03 Haber İnternet Sitesi Logosu

2.1.4.3. Afyon Time İnternet Sitesi

<http://afyontime.com/> isimli internet haber sitesi 1 Nisan 2011 yılında Ömer Bağlan tarafından Afyonkarahisar'da kurulmuştur. Mayıs 2014 ayında İsmail Ögeday tarafından devralınan internet haber sitesi halen yayın hayatını sürdürmektedir. Ögeday, ayrıca Afyonkarahisar İnternet Habercileri Derneği (AFİMED) Yönetim Kurulu Başkanıdır.

Fotoğraf 27. Afyon Time İnternet Sitesi Logosu

2.1.4.4. Afyon Zafer İnternet Sitesi

<http://www.afyonzafer.net/> isimli internet haber sitesi 2012 yılında Kemal Horzum tarafından Afyonkarahisar'da kurulmuştur. Genel Yayın Yönetmenliğini Kamil Özant'ın yaptığı site yayın hayatını sürdürmektedir.

Fotoğraf 28. Afyon Zafer İnternet Sitesi Logosu

2.1.4.5. Medya Afyon İnternet Sitesi

<http://medyaafyon.com/> isimli internet haber sitesi Mayıs 2013 tarihinde Numan Bangir tarafından Afyonkarahisar’da kurulmuştur. Genel Yayın Yönetmenliğini Selahattin Çelikkol’un yaptığı site yayın hayatını sürdürmektedir.

Fotoğraf 29. Medya Afyon İnternet Haber Sitesi Logosu

2.1.4.6. Afyonkarahisar’daki Diğer İnternet Haber Siteleri

Afyonkarahisar’daki diğer internet haber siteleri şeklinde ayrılmasının sebebi, şirket olarak görülmemesi ve güncellenebilir olmayışından kaynaklanmaktadır.

Afyonkarahisar’da yayın hayatında olan var olup, ulaşılabilen internet haber siteleri ve sahipleri şu şekildedir:

“<http://afyonyerelbasin.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Ahmet Uçmak’tır. <http://afyonprestij.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Nazlı Gölcük’tür. <http://www.afyonbuyuksehir.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Mehmet Başegmez’dır. <http://www.afyonexpress.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Arif Yavuz’dur. <http://www.afyonarmonihaber.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Yüksel Elçi’dır. <http://www.afyontekhaber.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Mahmut Doğu’dur. <http://www.afyonkenthaber.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Mustafa Şengül’dür. <http://afyonmansethaber.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Mustafa Dağhan’ır. <http://www.afyonsehir.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Hakan Dilek’tir. <http://afyoneshaber.com/> isimli internet haber sitesinin sahibi Soner Gürsan’dır. Bunların dışında künyesinde imtiyaz sahibi yazmayan birçok internet haber sitesi mevcuttur. “

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. AFYONKARAHİSAR YEREL MEDYASINA GÖRE YEREL BASININ SORUNLARI

3.1. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

3.1.1. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı yerel medyanın sorunlarını ortaya koyarak, sektörde çalışanların bu sorunlara bakış açılarını, yaklaşımlarını belirlemektir. Afyonkarahisar'daki yerel gazete, radyo, televizyon ve internet medyası kurumlarında çalışanların görüşlerine göre kentteki yerel medyanın sorunları araştırılmıştır. Bu çerçevede, yerel medya çalışanlarına yönelik literatür taraması yapılmış ve derinlemesine mülakat tekniği ile saptanan ve aşağıda belirtilen konulardaki görüşleri ele alınmıştır.

1. Mesleğin sürdürülebilirliği,
2. İletişim Fakültesi mezunlarının işe alınma süreçleri,
3. İletişim fakültelerinin imajı,
4. Kurum içi eğitim çalışmaları,
5. Meslek seçme süreçleri,
6. İş güvencesine yönelik uygulamalar,
7. Yerel medyanın saygınlığı,
8. İşyeri ve haber üretimini süreçlerinde yaşanan sorunlar
9. Meslek Örgütünün İşlevselliği
10. Yerel medyadaki rekabet
11. Yerel medyanın ekonomik sorunları
12. Yerel medyadaki siyaset sorunu

13. Yerel medyadaki teknolojik gelişmeler
14. Yerel medyadaki içerik sorunu
15. Yerel medya çalışanlarına göre yerel medyanın en önemli üç sorunu

3.1.2. Önem

Yerel medyanın bilimsel çalışmalarla ortaya konan; haber verme, denetim ve eleştiri, kamuoyu ve gündem oluşturma, eğitime ve eğlendirme gibi işlevleri dikkate alındığında konu doğrudan bir önem arz etmektedir.

Küreselleşen dünyada yerel değerlerin önemi artmakta, dolayısıyla yerel değerlerin ortaya çıkarılmasında, gelecek kuşaklara aktarılmasında, coğrafi sınırların dışına duyurulmasında yerel basın öne çıkmaktadır. Girgin'in de belirttiği gibi kimi yöreler, görünürde küresel ilişkiler içinde yer alırken, yerele dönüş eğilimleri sonucu, gerçekte bu ilişkilerden koparak hızla kendi içine kapanmaktadır. Bu çabanın göstergelerinden biri de, her toplumun kendi içinde daha yerel kurumlara, iletişime ve yaşama gereksinim duyarak, yerel iletişim araçlarına önem vermesidir (Girgin, 2001, s. 140-141). Günümüzde yerel basın, yöre halkının kültürel kimliğini korumak, haklarına sahip çıkmak, yöreye saygın bir konum kazandırmak görev ve yükümlülüğü üstlenmektedir (Işık, 2001, s. 38-43).

Öte yandan dünyada olduğu gibi Türkiye'de de merkezi yönetim anlayışının, yerini yerel yönetimlere bırakması, merkezi yetki ve sorumlulukların yerel yönetimlere kaydırılması düşüncesi yereli ve yerele ait yapılanmaları daha bir önemli kılmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında yerel medyanın, kendisinden beklenen işlevleri tam ve sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için önce kendisinin sağlıklı bir yapıda olması gerekir. Bir ülkede yerel medyanın sağlıklı olması yerel iletişimi artırmakta, bu iletişim yerel yönetimleri etkilemekte, bu da yerel demokrasinin, yerel demokratik yönetimin güçlenmesine ve halk tarafından benimsenmesine yardımcı olmaktadır. Temel sorunlarını çözmüş sağlıklı bir yerel medya oluşturulduğunda çok sesliliğin, gerçek demokrasinin egemen olması, yerel iktidarların icraatlarının bir takım güç odaklarının etkisi altında kalınmadan tarafsızca değerlendirilmesi, halkın bilmesi gereken tüm olumsuzlukların veya olumlu çabaların onlara iletilebilmesi de mümkün olacaktır.

Ancak, yurt genelinde yapılan bilimsel araştırmalar ve düzenlenen medya seminerleri göstermektedir ki ülkemizde medyanın özellikle yerel medyanın önemli sorunları vardır. Yerel medya bu sorunlar yüzünden kendisinden beklenen işlevleri yerine getirememekte veya zorlanmaktadır.

Var olduğu günden bu yana bir takım sıkıntılar yaşayan yerel medyayı işlevsel, güçlü ve etkili kılmak için öncelikle sorunların bilimsel yöntemler kullanılarak ortaya konması ve analiz edilmesi bu çalışmayı önemli kılmaktadır. Çalışma literatür taraması sırasında daha önce bu konuda herhangi bir araştırma olmadığının görülmesi ve konuya medya çalışanları açısından yaklaşılması sebebiyle alanında bir ilk olma özelliği de taşımaktadır.

Ayrıca bu çalışma, yerel medya sektöründe görev almak isteyen ve iletişim fakültelerinde eğitim görenlerin yerel medyaya yönelmeleri durumunda nasıl bir ortama gideceklerini göstermesi açısından da önem içermektedir.

3.1.3. Kapsam ve Sınırlılıklar

İnsanlar yakın çevrelerinde ve dünyada neler olup bittiğini anlamak için hem ulusal hem de yerel medya araçlarından yararlanır. Yakın çevrelerinde neler olduğunu öğrenmek için yerel basını takip ederler. Girgin'in de belirttiği gibi yerel basın, yerel sorunları yöresinin sorunları olarak duyurma ve sosyal, ekonomik, siyasal ve kültürel gelişmeleri yöre halkı ile paylaşarak, bilgilendirme ve bilinçlendirme görevini üstlenmiştir. Bu ereve dikkate alındığında yerel basın denince de akla yerel gazeteler, yerel televizyonlar, yerel radyolar ve yerel internet medyası gelmektedir. Bu nedenle, Afyonkarahisar evreninde, aktif olarak bir yerel medya kuruluşunda çalışanların örneklemine oluşturulduğu bu araştırma, basın sektörünü inceleme açısından bir ilk teşkil etmektedir.

Afyonkarahisar il merkezindeki mevcut günlük basılı yerel gazeteler, televizyonlar, radyolar ve internet medyası, araştırmanın kapsam ve sınırlılığını oluşurmaktadır. Elde edilen verilerin doğruluğu, görüşülen medya çalışanlarının verdiği bilgilerle sınırlıdır. Çalışmanın uygulandığı nüfus, yayın periyodu süreklilik arz eden, okuyucuya/seyirciye/dinleyiciye ulaşabilen gazete/ televizyon/ radyo/ internet medyası çalışanlarıdır. Örneklem grubu, Afyonkarahisar yerel medyasını temsil ettiği düşünülen, Afyonkarahisar il merkezinde günlük yayın yapan 9 yerel gazeteden, 2 yerel

televizyondan, 8 yerel radyodan, yaklaşık 16 yerel internet haber sitesinden ve buralarda çalışan 148 kişiden oluşmaktadır.

Bu araştırmada, yerel medya kuruluşlarının genel yapısı ele alınmış, bunun yanında medya çalışanlarının da demografik özellikleri, nitelikleri, çalışma şartları, sorunları ve sorunlara bakış açıları, yaklaşımları incelenmiştir. Başka bir ifadeyle Afyonkarahisar yerel medyasının durumu ortaya konmuş, bir kısım çalışanla yüz yüze görüşmeler sonunda hazırlanan ölçek medya çalışanlarına uygulanmıştır.

Ama elbette bu konuların işveren açısından farklı, çalışan açısından farklılık arz ettiği göz önünde bulundurulmalıdır. Zaten çalışmamız çalışan gözüyle yerel medya sorunlarına bakışı kapsamaktadır.

Ölçeğin uygulanması sırasında yerel medya çalışanlarının sayıca az olması, bazı soruları içtenlikle cevaplama konusunda tereddüt etmeleri çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmuştur. Deneklerin tereddütleri araştırmacı tarafından konunun içeriği ve amacı anlatılarak aşılmaya çalışılmıştır.

3.1.4. Yöntem

Bilinçli bir varlık olarak bireyi ve bireyler arası ilişkileri konu alan toplumbilimin, temel bilgi sağlama yolu kuşkusuz doğrudan doğruya kişilere başvurmadır. Toplumbilim doğa bilimleri gibi olayları dıştan gözlemekle yetinmez. Toplumsal ilişkilerin dışlaşmış ürünü olan teknolojik öğelere ve kültür kalıplarına ya da kişilerin yapıp etmelerine bakarak toplumsal gerçekliğe inmek mümkün değildir. İnsanların bir teknolojiyi kullanır, bir kültürü yaşarken taşıdıkları karakteristikler, gösterdikleri davranışlar, benimsedikleri kanı veya görüşler, sahip oldukları tutumların öğrenilmesine gerek vardır. Bunun için en güvenilir kaynak, kişilerin sözlü veya yazılı açıklamalarıdır. Bu açıklamaları elde etmenin yolu da onlara sorular sormaktır. Bu nedenle, birer gözlem aracı olarak soru cetveli sistemli bir sorular bütünü olarak tanımlanır ki bu tekniğe anket denmektedir (Sencer, 1978, s. 171-172).

Sencer'in bu yaklaşımı bağlamında çalışmada yöntem olarak kamuoyu araştırma yöntemlerinden anket tekniğinin kullanılmasının amacımıza hizmet edeceği düşünülmüştür. Bir örgütün sorunları çözme noktasında çalışanlarının da tartışmalara katılması ve gelişmeler, sorunlar, kararlar hakkında düşüncesini açıklaması sektörün

sağlıklı analizi açısından önem taşımaktadır. Dolayısıyla tepkileri ortaya koyma ve kanaatlerin değerlendirilmesinde bir fikir vermesi açısından bu yöntem tercih edilmiştir.

Yerel basın sektöründe bir “alan araştırması” niteliği taşıyan bu çalışma, 148 kişilik örneklem grubuna uygulanarak Afyonkarahisar’daki yerel medya çalışanlarının yerel medyanın sorunları hakkındaki görüşleri ve yaklaşımları ortaya konmuştur.

Afyonkarahisar’daki 9 yerel gazete, 2 yerel televizyon, 8 yerel radyo, 16 internet haber sitesinde çalışan toplam 148 kişi örnekleme alınmış, yüz yüze görüşme yöntemiyle araştırmacı tarafından geliştirilen ve 50 sorudan oluşan anket uygulanmıştır.

Ankette kişisel bilgiler 15 soru, alt problemlere ilişkin bilgiler 35 soru ile elde edilmiştir. Ankette alt problemlere ilişkin sorular 35 soruda 5’li Likert kullanılmıştır. Seçenekler kesinlikle katılıyorum (5), katılıyorum (4), emin değilim (3), katılmıyorum (2) ve kesinlikle katılmıyorum (1) dur. Bu sorulardan elde edilen veriler aralık sayısı seçenek sayısına bölünerek yorumlanmıştır. Buna göre 4 aralık 5 seçeneğe bölünmüştür. ($4:5=0.80$) Bulunan değer seçeneklere ilave edilmiş ve bulgular buna göre değerlendirilmiştir. 1.00-1.80 kesinlikle katılmıyorum, 1.81-2.60 katılmıyorum, 2.61-3.40 emin değilim, 3.41-4.20 katılıyorum ve 4.21-5.00 kesinlikle katılıyorum şeklinde değerlendirilmiştir. 29.,30. ve 31. sorularda farklı seçenekler kullanılmıştır. Bu sorularda frekans ve yüzde alınmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilen ve örneklem grubuna uygulanan anketin Alpha değeri 0.712 olarak bulunmuştur.

Yerel medya çalışanlarının meslek koşulları, iş doyumu, ücret, sosyal güvence ve iş güvenliği durumu, eğitimi, cinsiyeti, hizmet yılı, haberde baskı ve yönlendirme sorunu, iş barışı, mesleğin toplumsal saygınlığı, haber kaynaklarına ulaşma, eşik beklileri, gazetecilik dışı işler, sektöre ilişkin yasal düzenlemeler, kendilerine göre sektörün en önemli sorunları gibi konularda ne düşündüklerine ilişkin bilgiler araştırmacı tarafından geliştirilen anket aracılığıyla toplanmıştır. Veriler istatistik programı SPSS paket programıyla analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular alanın ölçeğini ortaya koymuş ve analiz sonuçları yorumlanmıştır.

3.2. BULGULAR

Bu kısımda, örneklem grubundakilerin demografik özellikleri ile Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanların görüşlerine göre, yerel medyanın sorunlarına ve bu sorunlara bakış açılarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

3.2.1. Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri

‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ başlıklı akademik çalışmada Ağustos-Ekim 2016 tarihleri arasında 148 basın çalışanıyla yüz yüze 50 soruluk anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Kentteki yerel medya çalışanlarına uygulanan anket sorularının 14’ü demografik istatistikler elde etmeye yönelik çoktan seçmeli sorulardan oluşmaktadır.

Anket sorularının analizi ise, örneklem verilerinin SPSS paket programa girilerek elde edilerek tablolara göre yorumlanmıştır.

3.2.1.1. Cinsiyet

	Frekans	Yüzdelerik
Kadın	40	% 27
Erkek	108	% 73
Toplam	148	% 100

Tablo 6. Cinsiyet Frekansı

Ağustos-Ekim 2016 tarihleri arasında ‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubunun 40’ı kadın, 108’i erkektir. Kentteki basın çalışanlarının cinsiyet oranına yüzdelerik olarak bakıldığında ise, %27’ si kadın,% 73 erkektir.

3.2.1.2. Medeni Hali

	Frekans	Yüzdelerik
Evli	74	% 50
Bekâr	74	% 50
Toplam	148	% 100

Tablo 7. Medeni Hal Frekansı

Anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 74 evli, 74 de bekârdır. Kentteki basın çalışanlarının medeni haline yüzdeler olarak bakıldığında % 50'si evli, % 50'si de bekârdır.

3.2.1.3. Yaş İstatistikleri

	Frekans	Yüzdeler
18-29	57	% 38,5
30-39	65	% 43,9
40-49	12	% 8,1
50-59	14	% 9,5
Toplam	148	% 100

Tablo 8. Yaş İstatistikleri Frekansı

‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 57'si 18-29, 65'i 30-39, 12'si 40-49, 14'de 50-59 yaş grupları arasında yer almaktadır. Kentteki basın çalışanlarının yaş gruplarına yüzdeler olarak bakıldığında % 38.5' i 18-29, % 43.9'u 30-39, %8.1'i, 40-49, %9.5'i de 50-59 yaş grupları arasında yer almaktadır.

3.2.1.4. Eğitim Durumu

	Frekans	Yüzdeler
İlköğretim	21	% 14.2
Lise	63	% 42.6
Üniversite	64	% 43.2
Lisansüstü	-	-
Toplam	148	% 100

Tablo 9. Eğitim Durumu Frekansı

Ağustos-Ekim 2016 tarihleri arasında ‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 21'i ilköğretim, 63'ü Lise, 64'ü de Üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Kentteki yerel medya çalışanlarının eğitim durumlarına yüzdeler olarak bakıldığında, %14.2'si ilköğretim, %42.6'sı Lise, %43.2'si Üniversite mezundur.

3.2.1.5. Maaş Durumu

	Frekans	Yüzdelerik
Asgari Ücret	104	% 70.3
1.500 TL	31	% 20.9
2.000 TL	13	% 8.8
Diğer	-	-
Toplam	148	% 100

Tablo 10. Maaş Durumu Frekansı

Anket çalışmasına katılan 148 basın mensubunun 104'ü asgari ücret, 31'i 1.500 TL, 13'ü de 2.000 TL ücret aldıklarını beyan etmişlerdir. Kentteki yerel medya çalışanlarının maaş durumlarına yüzdelerik olarak bakıldığında %70.3'ü asgari ücret, %20.9'u 1.500 TL, 13'ü de 2.000 TL almaktadır.

3.2.1.6. İletişim Fakültesi

	Frekans	Yüzdelerik
İletişim Fak. (Evet)	12	% 8.1
İletişim Fak. (Hayır)	136	% 91.9
Toplam	148	% 100

Tablo 11. İletişim Fakültesi Frekansı

'Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği' anket çalışmasına katılan 148 basın mensubunun 12'si İletişim Fakültelerinden mezun olduklarını belirtirken 136'sı da İletişim Fakültesi mezunu olmadığını beyan etmiştir. Kentteki yerel medya çalışanlarının İletişim Fakültesi mezunu olma durumlarına yüzdelerik olarak bakıldığında % 8.1'i evet, %91.9 hayır yanıtını vermiştir.

3.2.1.7. Mesleki Eğitim

	Frekans	Yüzdelerik
Mesleki Eğitim (Evet)	32	% 21.6
Mesleki Eğitim (Hayır)	116	% 78.4
Toplam	148	% 100

Tablo 12. Mesleki Eğitim Frekansı

Ağustos-Ekim 2016 tarihleri arasında ‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 32’si mesleki eğitim aldığını belirtirken, 116’sı da mesleki eğitim almadığını beyan etmiştir. Kentteki yerel medya çalışanlarının mesleki eğitim alma durumlarına yüzdeler olarak bakıldığında % 21.6’sı evet, %78.4’ü de hayır yanıtını vermiştir.

3.2.1.8. Medya Sahibi

	Frekans	Yüzdeler
Medya Sahibi (Evet)	28	% 18.9
Medya Sahibi (Hayır)	120	% 81.1
Toplam	148	% 100

Tablo 13. Medya Sahibi Frekansı

Anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 28’i çalıştıkları kurumların sahiplerinin yakın akrabaları olduklarını belirtirken, 120’si de yakın akrabaları olmadıklarını beyan etmiştir. Kentteki yerel medya mensuplarının çalıştıkları kurumların yakın akraba olma durumlarına yüzdeler olarak bakıldığında %18.9’u evet, %81.1’i de hayır yanıtını vermiştir.

3.2.1.9. Medya Sektörü

	Frekans	Yüzdeler
Televizyon	44	% 29.7
Radyo	27	% 18.2
Gazete	60	% 40.5
Dergi	-	-
İnternet Medya	17	% 11.5
Toplam	148	% 100

Tablo 14. Medya Sektörü Frekansı

‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 44’ü televizyon, 27’si radyo, 60’ı gazete, 17’si de internet medyasında çalıştıklarını belirtmiştir. Kentteki yerel basın çalışanlarının çalıştıkları sektörlere yüzdeler olarak bakıldığında %29.7’si televizyon, %18.2’si radyo, %40.5’i gazete, %11.5’de internet medyasında görev yaptıkları görülmüştür.

3.2.1.10. Sendika

	Frekans	Yüzdelerik
Sendikahyım (Evet)	-	-
Sendikahyım (Hayır)	148	% 100
Toplam	148	% 100

Tablo 15. Sendika Frekans

Ağustos-Ekim 2016 tarihleri arasında ‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubunun tamamı, % 100’de sendikaya üye olmadıklarını belirtmişlerdir.

3.2.1.11. Medya sektöründeki Görev Süresi

	Frekans	Yüzdelerik
1-5 Yıl	58	% 39.2
6-10 Yıl	48	% 32.4
11-20 Yıl	26	% 17.6
21 ve Üzeri Yıl	16	% 10.8
Toplam	148	% 100

Tablo 16. Medya Sektöründeki Görev Süresi Frekans

Anket çalışmasına katılan 148 basın mensubunun 58’i 1-5, 48’i 6-10, 26’sı 11-20, 16’sı da 21 ve üzeri yıldır medya sektöründe çalıştıklarını belirtmiştir. Kentteki yerel basın çalışanlarının görev sürelerine yüzdelerik olarak bakıldığında % 39.2’si 1-5, %32.4’ü 6-10, %17.6’sı 11-20, %10.8’i de 21 ve üzeri yıldır gazetecilik yaptığı görülmüştür.

3.2.1.12. En Çok Takip Edilen Kitle İletişim Aracı

	Frekans	Yüzdelerik
Televizyon	18	% 12.2
Radyo	12	% 8.1
Gazete	8	% 5.4
İnternet	110	% 74.3
Toplam	148	% 100

Tablo 17. Takip Edilen Kitle İletişim Aracı Frekans

‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 18’i televizyon, 12’si radyo, 8’i gazete, 110’u da internet medyasını en çok takip ettiklerini belirtmiştir. Kentteki yerel basın çalışanlarının en çok takip ettikleri kitle iletişim araçlarına yüzdeler olarak bakıldığında %12.2’si televizyon, %8.1’i radyo, %5.4’ü gazete, %74.3’ü de internet medyası yanıtını vermiştir.

3.2.1.13. Medya Kurumundaki Görev

	Frekans	Yüzdeler
Muhabir/Yazar	52	% 35.1
Spiker-Dj	29	% 19.6
Editör	17	% 11.5
Kameraman	13	% 8.8
İmtiyaz Sahibi	13	% 8.8
Grafiker	12	% 8.1
TV Yayıncısı	6	% 4.1
Yazı İşleri Müdürü	6	% 4.1
Toplam	148	% 100

Tablo 18. Medya Kurumundaki Görev Frekansı

Ağustos -Ekim 2016 tarihleri arasında ‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubununun 52’si Muhabir/Yazar, 29’u Spiker-Dj, 17’si Editör, 13’ü Kameraman, 13’ü İmtiyaz Sahibi, 12’si Grafiker, 6’sı TV Yayıncısı, 6’sı da Yazı İşleri Müdürü olarak kurumlarda görev yaptıklarını belirtmişlerdir. Kentteki yerel basın çalışanlarının medya kurumlarındaki görevlerine yüzdeler olarak bakıldığında %35.1’i Muhabir/Yazar, %19.6’sı Spiker-Dj, %11.5’i Editör, %8.8’i Kameraman, %8.8’i İmtiyaz Sahibi, %8.1’i Grafiker, %4.1’i TV Yayıncısı, %4.1’i de Yazı İşleri Müdürü oldukları görülmüştür.

3.2.1.14.Meslekteki Tatmin Ölçüsü

	Frekans	Yüzdelerik
Haber Atlamak	5	% 3.4
Özel Haberimin Yayınlanması	11	% 7.4
Haberin İşlevselliği	12	% 8.1
Tarihe ve Gündeme Tanıklık Etmek	44	% 29.7
Mesleğin Prestiji	76	% 51.4
Diğer	-	-
Toplam	148	%100

Tablo 19. Meslekteki Tatmin Ölçüsü Frekansı

Anket çalışmasına katılan 148 basın mensubunun 5'i haber atlatmak, 11'i özel haberinin yayınlanması, 12'si haberin işlevselliği, 44'ü tarihe ve gündeme tanıklık etmek, 76'sı da mesleğin prestijinden tatmin olduğunu belirtmiştir. Kentteki yerel basın mensuplarının meslekteki tatmin ölçülerine yüzdelerik olarak bakıldığında %3.4'ü haber atlatmak, %7.4'ü özel haberimin yayınlanması, %8.1'i haberin işlevselliği, %29.7'si tarihe ve gündeme tanıklık etmek, %51.4'ü de mesleğin prestiji yanıtını vermiştir.

3.3. AFYONKARAHİSAR YEREL MEDYA ÇALIŞANLARINA GÖRE SEKTÖRÜN SORUNLARI

'Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği' tez çalışması kapsamında Afyonkarahisar yerel medyasında 148 çalışana 35 sorudan oluşan 5'li Likert anket çalışması uygulanmıştır

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanların görüşlerine göre yerel medyanın sorunlarına ilişkin bulgular ve yorumlar 15 alt başlıkta ele alınmıştır. Araştırma kısmının en önemli hipotezi olan "Afyonkarahisar yerel medyasının sorunlarını sektörde çalışanlarının görüşlerine göre tespit etmek" için 15 başlık çerçevesinde sektörün sorunları medya çalışanların verilerine istinaden SPSS paket programının verileri anlamlandırma metoduna göre yorumlanmıştır.

3.3.1. Mesleğin Sürdürülebilirliği

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanlar, yeniden bir meslek seçmeleri gerekse yine aynı mesleği seçmeleri, yaptıkları mesleğin karar verici organlar üzerindeki işlevsellik ve yerel halkın yerel gazeteciliğe bakışları konularında kararsız oldukları görülmektedir.

Bunların nedenleri konusunda Afyonkarahisar’da gazetecilik yapanlarla gerçekleştirilen mülakatlarda, yerel halkın ulusal medya organları nedeniyle yerel medya organları iyi tanımadığı ve vatandaşa tam olarak ulaşamadığı görülmektedir. Yerel medyanın prestiji ve çalışanların ekonomik durumu da göz önüne alındığında meslek çalışanları, sektörü uzun soluklu bir iş olarak görmemektedir.

Mesleğin sürdürülebilirliği konusunda çalışanlar, bu meslekten aldıkları ücretleri yetersiz bulmaktadır. Afyonkarahisar’daki yerel gazeteler, Basın İlan Kurumu’ndan (BİK) aldığı resmi ilan gelirleriyle ayakta kalmaktadır. Sistematik olarak, BİK tarafından denetlemeye tabi tutulan yerel gazeteler, resmi evrak üzerinde prosedüre uymakta çalışanlar maaşlarını düzenli olarak alabilmektedir. Yerel televizyonlar, radyolar ve internet medyasının tek gelir kaynağı özel reklamlar olduğu için, düzenli maaş alamayan personel arasında sürekli bir sirkülasyon yaşanmaktadır. Afyonkarahisar’da yerel medya sektöründe çalışan gazetecilerin hemen hemen tamamı asgari ücretle çalıştırıldıkları için, genel anlamda ekonomik sıkıntılar çekmektedir.

Yerel medya çalışanlarının mesleğin sürdürülebilirliğine yaklaşımları Tablo 20’deki gibidir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
1	Yeniden bir meslek seçmem gerekse yine aynı mesleği seçerim.	148	2.98	1.370	Emin Değilim
3	Yaptığım yerel gazetecilik karar verici organları etkilemede işlevseldir.	148	2.90	1.241	Emin Değilim
2	Yerel halkın yerel gazeteciliğe bakışını olumlu görüyorum.	148	2.78	1.296	Emin Değilim
4	Bu meslekten aldığım ücret beni tatmin ediyor.	148	2.35	1.266	Katılmıyorum

Tablo 20. Mesleğin Sürdürülebilirliği

3.3.2. İletişim Fakültelerinin İşe Alınma Süreci

Afyonkarahisar yerel medyasındaki örneklem grup içinde yer alan 148 kişiden % 91,9'i ile 136 kişinin iletişim fakültesi mezunu olmamasından dolayı iletişim fakültesi mezunlarının yerel medyada işe alınma süreçlerinde sorun olup olmadığı konusunda belirgin bir yargının olmadığı görülmektedir. Çoğu denek bu süreci yaşamadığı için belli bir fikir taşımamakta ve fakat bu durum aynı zamanda iletişim fakültesi mezunu mesai arkadaşlarının işe alınma süreçlerine ilgisiz kaldıkları şeklinde de yorumlanabilir.

Örneklem içindeki iletişim fakültesi mezunu olan % 8,1 ile 12 kişi ise bu soruda fikirlerini belirgin olarak ifade etmiştir. Afyonkarahisar yerel medyasında çalışan iletişim fakültesi mezunları işe alınma süreçlerinde sorunlar olduğu beyan etmişlerdir. Bu kişilerle yapılan mülakatta, medya sahibinin kendilerini nitelikli işgücü olarak gördüğünü, medya kuruluşuna belirli bir kalite sağlayacağına inandıklarını, ama kendilerine düşük ücretler önerdiklerini ifade etmişlerdir. Yerel medyada çalışan iletişim fakültesi mezunları medya sahibinin bu yaklaşımı nedeniyle çoğu iletişim fakültesi mezununun yerel medya sektörünü gözden çıkardığını belirtmiştir.

İletişim fakültesi mezunlarının yerel medyada işe alınma süreçlerine yerel medya çalışanlarının yaklaşımı Tablo 21'de görüldüğü gibidir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
5	İletişim Fakültesi mezunlarının yerel medyada işe alınma süreçlerinde sorunlar vardır.	148	3.020	1.133	Emin Değilim

Tablo 21. İletişim Fakültelerinin İşe Alınma Süreçleri

3.3.3. İletişim Fakültelerinin İmajı

İletişim fakültelerinin imajı konusunda ölçekte yer alan yerel medyada habercilik yapabilmek için akademik anlamda eğitim gerekip gerekmediği sorusunda katılımcılar belirgin bir yargıda bulunmamıştır. Bunda örneklem grup içindekilerin % 91,9'i iletişim fakültesi mezunu olmamasının etkili olduğu söylenebilir. Birçok iş sahasında yaşanan "alaylı-mektepli" çatışması Afyonkarahisar yerel medya sektöründe de bariz olarak görülmektedir. Ancak yine de yerel habercilik yapabilmek için akademik eğitimin gerekli olup olmadığı konusuna olumsuz da bakmadıkları tespit edilmiş, denekler bu

konuya temkinli yaklaşmışlardır. Çalışanlar, yerel medyada iletişim fakültelerinin önemini tam olarak kabul etmeseler bile tamamen de reddetmemektedirler.

Tablo 22’de yerel medya çalışanlarının iletişim fakültelerinin imajına yönelik yaklaşımları görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
6	Yerel medyada habercilik yapabilmek için (akademik) eğitim gereklidir.	148	2.756	1.123	Emin Değilim

Tablo 22. İletişim Fakültelerinin İmajı

3.3.4. Kurum İçi Eğitim Çalışmaları

Yerel medya mensuplarının medya eğitim faaliyetlerine, profesyonel anlamda bir mesleki eğitime ihtiyacı olduğu ve kendisinin mesleğiyle ilgili profesyonel bir eğitime ihtiyacı olduğu yargılarına kararsız olduğu görülmektedir.

Afyonkarahisar’da medya çalışanı olarak mesleki eğitim faaliyetlerini tam olarak reddetmemekle beraber, yapılan sözlü mülakatlarda usta- çırak ilişkisine büyük önem verdikleri anlaşılmaktadır. Medya kuruluşlarında çalışan pek çok personel mesleği eğitimler değil, çalışarak öğrenmiştir. Örneğin kentteki Kocatepe Gazetesi sektörün okulu olarak görülmektedir.

Medya çalışanları hizmet içi eğitimlerin yok denecek kadar az olmasını mesleki donanımları açısından bir sorun olarak değerlendirmemekte ve çalışanların profesyonel eğitim almaları konusunda buna açık ve hazır oldukları görülmektedir.

Tablo 23’te yerel medya çalışanlarının kurum içi eğitim çalışmalarına yönelik yaklaşımları görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
7	Medya çalışanı olarak medya eğitim faaliyetlerine katılıyorum.	148	3.15	1.276	Emin Değilim
8	Bence yerel medya mensuplarının profesyonel anlamda mesleki eğitime ihtiyacı var.	148	3.25	1.335	Emin Değilim
9	Mesleğimle ilgili profesyonel eğitim almalıyım.	148	2.87	1.282	Emin Değilim

Tablo 23. Kurum İçi Eğitim Çalışmaları

3.3.5. Meslek Seçme Süreçleri

Bir toplumda bir bireyin hayatındaki önemli dönüm noktalarından birisi de meslek seçme sürecidir. Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanların büyük çoğunluğu medya sektörünü bilerek seçmiştir. Bu bağlamda bireyin meslek seçme işlemini kendisi yaptığı için yerel basın çalışanları gerekli bilgi ve beceriye sahiptir. Ankete katılan çalışanlar da açıkça gazetecilik mesleğini tesadüfen seçmediklerini ifade etmiştir. Yine sektörde çalışanlar meslek seçme süreçlerinde ailelerinden ve çevresinden yönlendirme yapılmadığını belirtmiştir.

Gazetecilik mesleğini seçme süreçlerindeki etkileri hakkında tam net bir görüş sergilemeyen Afyonkarahisar'daki yerel medya çalışanları, sektörün heyecan ve hareketiyle, mesleğin saygınlığı gibi faktörlerde kararsız oldukları görülmüştür.

Tablo 24'te yerel medya çalışanlarının meslek seçme süreçlerine nasıl yaklaştıkları görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
13	Medya sektöründeki heyecan ve hareket bu mesleği seçmemde etkili oldu.	148	2.79	1.293	Emin Değilim
12	Medya sektörünü seçmemde mesleğin saygınlığı etkili oldu.	148	2.75	1.312	Emin Değilim
10	Medya sektörünü tesadüfen seçtim.	148	2.58	1.298	Katılmıyorum
11	Medya sektörünü seçmemde ailemin ve çevremın yönlendirmesi oldu.	148	2.21	1.220	Katılmıyorum

Tablo 24. Meslek Seçme Süreçleri

3.3.6. İş Güvencesine Yönelik Uygulamalar

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanların iş güvencesine yönelik uygulamalar konusunda sorunları olduğu görülmektedir. İşe başlarken iş sözleşmesinin yapılmaması, haklarını koruyup savunacak örgütlü bir sendikal hareketin olmaması, sigortalarının yapılmaması çalışanlara göre önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yapılan mülakatlarda, sektörde çalışan medya mensuplarının %70,3'ü asgari ücret, %29,7'si de yaklaşık 2 bin lira ücret aldığı görülmektedir. Diğer özel sektör ve kamu kuruluşlarına oranla düşük maaş alan çalışanlar, iş ortamlarında motivasyonlarının da olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Afyonkarahisar'daki yerel medya çalışanlarının tamamının sendika üyeliği bulunmadığı gibi meslek örgütlerinin de haklarını savunamadıklarından yakınmaktadır.

Çoğu yerel medya çalışanının, gazetecilik mesleği dışında ek gelir getiren iş yaptıkları konusunda da çekinceli davrandıkları gözlenmiştir. Aldığı ücreti düşük bulan ve geçimini sağlayabilmek için ek iş yapmak zorunda kalan medya çalışanları bu konuyu “gurur meselesi” yaptıklarını ifade etmiştir. Bazıları da çalıştıkları yerel medyanın yanı sıra, ulusal medya organlarına bilgi aktardığı ve kısmi ölçüde ek gelir elde ettiklerini belirtmiştir.

Tablo 25'te iş güvencesi ve bunun motivasyona yönelik etkisine yerel medya çalışanlarının nasıl bir yaklaşım sergiledikleri görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
14	İş güvenceme yönelik (iş sözleşmesi, sendika, sigorta) uygulamalar mevcuttur	148	2.53	1.468	Katılmıyorum
15	Gazetecilik mesleğimin dışında gelir getiren ek iş yapıyorum.	148	2.44	1.386	Katılmıyorum

Tablo 25. İş Güvencesine Yönelik Uygulamalar

3.3.7. Yerel Medyanın Saygınlığı

Afyonkarahisar yerel medyası çalışanları, gazetecilik mesleğinin toplumsal saygınlığı ile yöre halkının yerel basın çalışanlarına bakış açılarını olumlu bulmakta kararsız olduğu görülmektedir. Bu durum yerel medyadaki haberciliğin işlevsel olmadığı şeklinde de yorumlanabilir. Aynı zamanda bu, yöre halkının yerel medyadaki yayın organlarını izlemediğinin, takip etmediğinin ve önem vermediğinin de bir göstergesi olarak da değerlendirilebilir.

Yapılan mülakatlarda yerel medya çalışanları, ‘Bizim gazeteyi ben sadece bazı kamu kurumlarında görüyorum, çoğu yerde bulmak imkânsız’, ‘Bizim televizyon uyduda olmadığı için montajı yaparken haberi sadece ben izliyorum’ ve ‘Şimdi millet radyo mu dinliyor’ gibi yorumlarda bulunmuştur. Bu bağlamda yorumlardan da anlaşıldığı üzere Afyonkarahisar halkı yerel gazete, televizyon ve radyonun saygınlığını ve işlevselliğini olumlu bulmada tereddütlüdür. Bir başka deyişle haberin ve haberciliğin işlevselliği beraberinde yöre halkının yerel gazeteciliğe bakışını olumsuz kılmakta bu da yerel medya çalışanlarının mesleğin toplumsal saygınlığına duydukları inancı pekiştirmemektedir.

Tablo 26’da yerel medyanın saygınlığına yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
18	Mesleğimin toplumsal saygınlığına inanıyorum.	148	3.311	1.168	Emin Değilim
17	Afyonkarahisar halkının yerel medya mensuplarına bakışını olumlu buluyorum.	148	3.155	1.186	Emin Değilim

Tablo 26. Yerel Medyanın Saygınlığı

3.3.8. İşyeri ve Haber Üretimini Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar

Medya çalışanlarının gerek iş yerinde gerekse de görevlerini yaptıkları sahada zaman zaman bazı sorunlarla karşılaştıkları görülmektedir. Medyanın toplum üzerindeki etkileri düşünüldüğünde ister istemez bu gücün ele geçirilmesi veya kontrol altında tutulması belirli çıkar odaklarının işine gelmektedir.

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanlar, iş yerlerinde mesai sorunuyla karşılaştıklarını ifade etmiştir. Yapılan mülakatlarda, habercilik esaslı yerel yayın organları, kısıtlı personelle gün içerisinde dışında haber takibi yaptıklarını, bu haberleri yayın organına yetiştirmek için uzun zamanlar harcadıklarını belirtmiştir. Özellikle BİK'ten resmi ilan alan kentteki yerel gazeteler, sadece pazar günü yayınlanmamaktadır. Yerel televizyon, radyo, internet medyası sürekli yayın halindedir. Çalışanlar hafta sonu tatili yerine, gündemin az olduğu günlerde dinlenmeye fırsat bulabilmektedir. Bu durum yerel medya çalışanlarında önemli bir sorun olarak görülmektedir.

Afyonkarahisar'daki yerel medya çalışanlarının büyük çoğunluğu çalıştıkları kurumlarda düşüncelerini rahatlıkla ifade ettiklerini beyan etmiştir. Bu soru hakkında yapılan mülakatlarda çalışan basın mensupları, istediği konuyu ve düşünceleri gün içerisinde yaptıkları haberlerle ilişkilendirmişlerdir.

Yerel medya çalışanlarının büyük çoğunluğu, gün içerisinde hazırladıkları haberlerin işyeri patronu ve yazı işleri tarafından değişikliğe uğrayıp uğramadığı konusunda kararsızdırlar. Afyonkarahisar'daki basın sektörü içerisinde kesinlikle medya patronları tarafından yapılan haberlere müdahale edilmemekte söylemini desteklememektedir. Yapılan mülakatlarda özellikle sıkıntılı ve problemliler haberlerin medya patronları tarafından ilgili yayın organlarına yer vermediği ifade edilmiştir. Suya sabuna dokunmayan, olumlu haberlerin de yapılmasından yana hiçbir problem olmadığı dile getirilmiştir. Bunun sebebi olarak da medya patronlarının başka sektörlerde de iş yaptığı olarak nitelendirilmiştir.

Medya çalışanları işlerini yaparken, bünyesinde çalıştıkları medya kuruluşunun maddi yetersizliği konusunda kararsız kalmışlardır. Bununla ilgili yapılan mülakatlarda yerel basın çalışanları, haber üretim süreçlerinde ve işlerin sağlıklı yapılabilmesi noktasında sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Bazı konularda işyeri patronunun kısmi

olarak sorunları çözdüğü, fakat maddi açıdan karşılaşılan sorunlarda yeteri kadar çözüm üretilmediğini ifade etmişlerdir.

Yerel medya çalışanları haber üretim süreçlerinde, kurum içi mücadele ve engellemeler yaşandığını ifade etmekte ve bunu da meslekleri açısından önemli bir sorun olarak görmekte kararsız olduklarını ifade etmiştir. Birey bu mücadele ve engellemeler sonucu gerginlik ve uyumsuzluk sorunları yaşayabilecek bu da sağlık sorunlarının yanı sıra, kurum içinde düşmanlıklara, kaosa, kavgaya, başarının düşmesine, kuşku ve güvensizliğe ve strese yol açacak dolayısıyla bu durum haber üretim süreçlerine olumsuz yansımaktadır.

Yerel medya çalışanları haber kaynaklarına ulaşmakta ve bilgi almakta zaman zaman zorlandıklarına işaret ederek bu durumu, işlerini yaparken önemli bir sorun olarak görmekte kararsızlardır. Medya çalışanlarıyla yapılan mülakatlarda Afyonkarahisar'da özellikle resmi kurumların üst düzey yöneticilerine ulaşamadıklarını, kendilerinin basın halkla ilişkiler birimlerine yönlendirildiğini, ancak oradan da yeterli ve sağlıklı bilgi alamadıklarını yapılan mülakatta ifade etmişlerdir.

Afyonkarahisar'daki medya mensupları mesleklerini icra etmekte hiçbir problem yaşamadıklarını beyan etmişlerdir. Ancak, yapılan mülakatlarda basın mensuplarının şikayet ettiği birtakım önemli konu bulunmaktadır. Az personel ile çok iş yaparak masrafları düşürme gayretindeki medya sahipleri, çalışanlarını farklı alanlarda da çalıştırmaktadır. Yerel medya çalışanları iş yerinde çalışırken görev alanı dışında işlere "maruz" kaldıklarını ifade etmiştir. Mülakatlar esnasında bir muhabir medya sahibi tarafından belli bir prim karşılığında gazeteye abone sağlama, reklam alma gibi konulara da zorlandığını kaydetmiştir. Bir başka çalışan da, asıl işinin muhabirlik olmasına rağmen, medya sahibi tarafından "maaşını tam ve zamanında almak istiyorsa gazeteye abone ve reklam sağlama gerektiği" tehdidini aldığını beyan etmiştir. İşlerini yaparken genellikle birtakım zorluklar yaşadıklarını kaydeden yerel medya çalışanları bunların çözümü konusunda gerekli ve yeterli adımların atılmadığını ifade etmiştir.

Tablo 27'de yerel medyanın iş yeri üretimi süreçlerinde yaşanan sorunlara yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
24	İşimde mesai ve tatil sorunu vardır.	148	4.13	1.127	Katılıyorum
27	Çalıştığım kurumda düşüncelerimi rahatlıkla ifade edebiliyorum.	148	3.41	1.282	Katılıyorum
23	Haberlerim bazen medya yöneticileri tarafından değişikliğe uğrar.	148	3.40	1.389	Emin Değilim
20	İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurumumun maddi yetersizlikleridir.	148	3.31	1.266	Emin Değilim
19	İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurum içi mücadele ve engellemelerdir	148	3.14	1.279	Emin Değilim
22	Haber kaynaklarına ulaşmakta ve bilgi almakta zaman zaman sorun yaşıyorum.	148	2.72	1.437	Emin Değilim
21	İşimi yaparken genelde zorluklar yaşıyorum.	148	2.56	1.320	Katılmıyorum

Tablo 27. İşyeri ve Haber Üretimini Süreçlerinde Yaşanan Sorunlar

3.3.9. Meslek Örgütünün İşlevselliği

Afyonkarahisar yerel medya çalışanlarının, işlerini yaparken iş güvencelerinin olmamasından kaynaklanan bir motivasyon eksikliği yaşadıkları görülmektedir. Medya kuruluşunun ve çalışanın prestijini artıracak, zaman, emek ve özveri isteyen özel haber, özel tasarım ya da özel çalışma yapmak yerine medya çalışanları rutin işleyişi tercih etmektedir. Yerel medya çalışanları bu “zorunlu” tercihe bir sorun olarak yaklaşmaktadır.

Tablo 28’de yerel medyanın meslek örgütünün işlevselliğine yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
25	Üyesi bulunduğum meslek örgütü benim haklarımı savunuyor.	148	1.193	1.341	Katılmıyorum

Tablo 28. Meslek Örgütünün İşlevselliği

3.3.10. Yerel medyadaki rekabet

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışan personeller arasında rekabet olduğu konusunda bir kararsızlık söz konusudur. Bu konu hakkında yapılan mülakatlarda kısmi de olsa muhabirler arasında özel haber yapma arasında bir yarış bulunduğu öğrenilmiştir. Ancak gelişen teknolojiyle birlikte, bazı kurumlardaki basın ve halkla ilişkiler birimleri, yaptığı faaliyetleri mail ortamında medya kuruluşlarına bülten olarak iletmektedir. Özel haber konusunda da muhabirin kendi maharetini ve haber kaynaklarıyla diyalogları ön plana gelmektedir. Ama kurumlar arası rekabet yok denecek kadar azdır.

Tablo 29’da Afyonkarahisar yerel medyasındaki rekabete yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
26	Afyonkarahisar Yerel Medyasında çalışanlar arasında rekabet vardır.	148	3.12	1.235	Emin Değilim

Tablo 29. Yerel Medyada Rekabet

3.3.11. Yerel medyanın ekonomik sorunları

Afyonkarahisar yerel medyasında özel reklam sıkıntısı söz konusudur. Medya mensupları ankete verdikleri cevaplardan bu net bir şekilde anlaşılmaktadır. Yine yerel medyaya devlet desteği yeterli ölçüde yoktur. Büyük oranda anket üzerinde verilen cevaplar da konuyu desteklemektedir. Kentte sadece yerel gazeteler BİK’ten kamu ilanları alıp yayınlamaktadır. Yerel televizyonlar, radyolar ve internet medyasına devletin ilan desteği söz konusu değildir. Bu medya organlarının da tek desteği özel reklamlardır. Çünkü bu iş hobi olarak yapılacak bir meslek değildir. Sektörde çalışan medya mensupları geçimlerini bu işten yapmaktadır. Bu bağlamda yerel gazetelerde çalışan personeller, devlet desteği aldıkları ve ilgili kurum denetimi sayesinde maaşlarını düzenli bir şekilde almaktadır. Yerel televizyonlar, radyolar ve internet medyasında çalışan personelin hali hiç o kadar iç açıcı görünmemektedir. Kentte özel reklamların yetersizliği ve devlet desteğinin olmamasından dolayı maaşlarını düzenli alamamaktadır. Hal böyle olunca, yerel gazeteler dışında diğer medya kuruluşlarında

çok sayıda personel sirkülasyonu yaşanmaktadır. Hatta buralarda çalışan basın mensupları yerel medya organlarını düzenli bir işe girmek için bir basamak olarak görmektedir.

Tablo 30'da yerel medyanın ekonomik sorunlarına yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
28	Afyonkarahisar yerel medyasında reklam sıkıntısı vardır.	148	4.13	1.168	Kesinlikle Katılıyorum
29	Afyonkarahisar yerel medyasının devletten aldığı maddi destek yeterlidir.	148	2.06	1.436	Katılmıyorum

Tablo 30. Yerel medyanın ekonomik sorunları

3.3.12. Yerel Medyadaki Siyaset Sorunu

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışan basın mensupları anket sorularına verdikleri cevaplara istinaden medya-siyaset-sermaye arasında ilişki olduğuna katılmaktadır. Özellikle kentteki siyaset kurumlarının gazete, televizyon, radyo ve internet medyası kuruluşlarına doğrudan temas sağlayarak, baskı yaptıkları ankete katılan basın çalışanları tarafından ifade edilmiştir. Yerel medya, siyasetin en büyük destekçisidir. Genellikle seçim dönemlerinde medya ve siyaset daha çok birbirine yaklaşır. Yerel gazeteler, reklam karşılığında sayfa sayılarını propaganda yeri olarak kiralar. Televizyonlar ve reklam karşılığında belli saatlerce kiralanır. İnternet medyası reklam karşılığında kiralanır. Bütün siyasi partiler bütün yerel yayın organlarını propaganda aracı olarak görmektedir. Bu bağlamda medya organları, seçim dönemlerinde kendilerine reklam veren siyasi partilerin sürekli haberlerine yer verir. Yerel medya organlarına reklam vermeyen diğer siyasi partiler, basın organlarında kendilerine hiç yer bulamaz. Yine yılın belirli gün ve haftalarında bütün yerel medya organları siyaset kurumları tarafından reklam ve tanıtım mecraları olarak kullanılırlar. Bunun dışında siyasi partiler arasında karşılıklı söylemler ve atışmalar, yerel medya üzerinden yapılmaktadır. Basın organlarına maddi anlamda daha çok destek olan siyasi partinin haberleri ve görseli daha güzel olmaktadır. Maddi olarak desteği az olan siyasi partiler, çok küçük haberlerle basın organlarında yer bulur.

Tablo 31'da Afyonkarahisar yerel medyasında siyaset sorununa yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
16	Afyonkarahisar'da medya-siyaset-sermaye ilişkisi rahatsız edicidir.	148	3.75	1.259	Katılıyorum
30	Afyonkarahisar'da bulunan siyasi partiler iş yerime baskı yapıyor.	148	3.79	1.314	Katılıyorum

Tablo 31. Yerel Medyadaki Siyaset Sorunu

3.3.13. Yerel Medyadaki Teknolojik Gelişmeler

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışan basın mensupları, işleri süreklilik gerektirdiği için teknolojik gelişmelerden her zaman faydalanmaktadır. Yapılan ankette bu görüşe büyük oranda katıldıkları görülmüştür. Artan teknolojik gelişmeler, yerel medyayı devamlı ihya etmektedir. Özellikle bilgisayar ve internet, yerel medyanın yükünü % 90 azaltmıştır. Teknolojik gelişmelerin olumsuz tarafı yazılı medyaya olan ilgiyi azaltarak, televizyon ve internet medyasına artırmıştır. Afyonkarahisar'da bir yerel gazete en fazla 1000 tirajla basılırken, internet medyasını sosyal medyada takip eden tekil tıklanma sayısı on binleri bulabilmektedir.

Tablo 32'de yerel medyadaki teknolojik gelişmelere yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
31	Yerel medyayı etkileyen teknolojik gelişmeleri olumlu buluyorum.	148	4.41	0.833	Kesinlikle Katılıyorum

Tablo 32. Yerel Medyadaki Teknolojik Gelişmeler

3.3.14. Yerel Medyadaki İçerik Sorunu

Afyonkarahisar yerel medyasında çalışan basın mensupları katıldıkları ankette yerel basın organlarında sürekli aynı kişilerin haberlerin yapıldığını ifade etmişlerdir. Yine yerel medya organlarında, özel haber sıkıntısı olduğu ve yapılan haberlerin birbirine benzediğini beyan etmişlerdir. Ankette de bu görüşlere kesinlikle katıldıklarını aktarmışlardır. Anket sırasında basın çalışanlarıyla yapılan diyaloglarda yerel medya organlarında yeterli sayıda personel olmadığı belirtilmiştir. BİK'ten resmi ilan yerel gazetelerde çok sayıda fason kadro olduğu iddia edilmiştir. Özellikle yerel gazetelerin bir iki çalışanla yürütülmeye çalışıldığı aktarılmıştır. Kentteki tüm yayın organlarından aktif sahada habercilik yapan personel sayısı 20 kişiyi geçmediğini belirtmişlerdir. Bunun dışında artık kurumsal alt yapıya sahip sivil toplum kuruluşları ve resmi kurumlar, yerel medya organlarına sürekli basın bülteni geçmektedir. Yine bu

kuruluşların internet portalları takip edilmektedir. Yine kentteki tanınmış siyasetçilerin ve iş adamlarının sosyal medya hesapları basın mensuplarınca sıkı bir şekilde takip edilmekte ve yaptıkları bütün etkinlikler haberleştirilmektedir. Bu tür hazır olarak basın mensuplarına sunulan materyaller, yerel medya organlarındaki habercilik anlayışını değiştirmiş ve birbirinin aynısı haline getirmiştir.

Afyonkarahisar yerel medyasının en büyük sorunlarından bir tanesi de tehdit, iftira ve şantajdır. Ankete katılan yerel medya çalışanların çoğu, kentte bulunan yerel medya organlarının tehdit, iftira ve şantaj yapıldığını ifade etmiştir. Bunların sektörde yaşanmadığına katılmadıklarını beyan etmiştir. Anket sırasında yapılan diyaloglarda basın çalışanları, yerel medya organı patronlarının maddi çıkarları çerçevesinde genellikle, yayın organlarının haberlerinde ve köşe yazılarında iftira, şantaj ve tehdit unsurlarını içeren yazılı ve görsel beyanların bulunduğunu aktarmışlardır.

Tablo 33'te yerel medyadaki içerik sorununa yönelik yerel medya çalışanlarının yaklaşımı görülmektedir.

Soru No	Soru Maddesi	N	X	Sx	Anlamı
32	Afyonkarahisar yerel medyasında hep aynı kişiler habere konu oluyor.	148	4.43	0.783	Kesinlikle Katılıyorum
34	Afyonkarahisar yerel medyasında özel haber sıkıntısı vardır.	148	4.40	0.781	Kesinlikle Katılıyorum
33	Afyonkarahisar yerel medyasında yer alan haberler bir birinin aynısıdır.	148	4.33	0.898	Kesinlikle Katılıyorum
35	Afyonkarahisar yerel medyası tehdit, iftira ve şantaja karşıdır.	148	1.90	1.191	Katılmıyorum

Tablo 33. Yerel Medyadaki İçerik Sorunu

3.3.15. Afyonkarahisar Yerel Medyasına Göre En Önemli Üç Sorun

Ağustos -Ekim 2016 tarihleri arasında ‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ anket çalışmasına katılan 148 basın mensubu çoktan seçmeli maddeler arasında sektörün en belirgin 3 sorunu hakkındaki düşüncelerini belirtmişlerdir. Çetele sistemiyle tutulan maddelerden ilk sorunu sırasıyla; Gelir/Finansman Sorunu 144 basın çalışanı, Nitelikli İş Gücü Sorununu 81 basın çalışanı ve Yasal Sorunları da 78 basın çalışanı işaretlemiştir. Bunun dışında 56’sı Halkın Okuma Alışkanlığı, 30’u Televizyon Kanallarındaki Artışı, 14’ü İçerik Sorununu, 13’ü Teknolojik Yetersizliği, 11’i Haber Kaynaklarına Ulaşma Zorluğunu, 8’i Zengin ve İlgi Çekici İçerik Sorununu, 5’ü Tiraj Sorununu, 4’ü de Dağıtım Sorunu işaretlemiştir.

Yerel Medyanın 3 Büyük Sorunu	Frekans	Yüzdeler
1. Gelir/Finansman Sorunu	144	-
2. Teknoloji Yetersizliği	13	-
3. Nitelikli İş Gücü Sorunu	81	-
4. Tiraj Sorunu	5	-
5. İçerik Sorunu	14	-
6. Dağıtım Sorunu	4	-
7. Haber Kaynaklarına Ulaşma Zorluğu	11	-
8. Halkın Okuma Alışkanlığı	56	-
9. Yaygın Basının Bölge Sayfaları	-	-
10. Zengin ve İlgi Çekici İçerik	8	-
11. Televizyon Kanallarındaki Artış	30	-
12. Yasal Sorunlar	78	-
Toplam	444	

Tablo 34. Afyonkarahisar Yerel Medyasındaki 3 Önemli Sorun

3.4. AFYONKARAHİSAR YEREL MEDYASININ SORUNLARI HAKKINDA AÇIK OTURUM PROGRAMI

‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ Yüksek Lisans araştırması kapsamında, çalışmanın konu başlığı kentte karasal yayın yapan Karahisar TV’de “Yerel Gündem” programında açık oturum şeklinde ele alınmıştır.

Programın moderatörlüğünü Kocatepe Gazetesi Muhabiri Murat Arısoy’un yaptığı açık oturuma Kocatepe Gazetesi İmtiyaz Sahibi Sezer Küçükkurt, Karahisar TV Genel Yayın Yönetmeni Murat Emre ve Anahaber Gazetesi Muhabiri Mustafa Kılınç katılarak, yerel medyanın sorunları tartışılmıştır.

3.4.1. Afyonkarahisar’daki Yerel Gazeteciliğin Sorunları

Afyonkarahisar medyasının sorunlarının tartışıldığı açık oturumda Kocatepe Gazetesi İmtiyaz sahibi Sezer Küçükkurt, gazetecilik mesleğinin sorunlarını şu şekilde aktardı:

“Yerel basının sorunları hemen hemen genel basının sorunlarıyla aynıdır diyebiliriz. Bunların en başında maalesef maddi yetersizlikler ve çalışan kesimle ilgili sıkıntılar geliyor. Sorunu bu iki konu başlığı altında ele almalıyız. Yerel gazetecilik bugünlerde devletin resmi ilanlar vasıtasıyla sağladığı katkılarla ayakta kalabilmektedir. Basın İlan Kurumu’nun (BİK) vasıtasıyla yapılan bu yardımlar tüm Türkiye’de yerel gazetelerin yaşaması için en büyük dayanaktır. Her ne kadar bu en büyük dayanak olsa da devlet, sağ eliyle verdiğini sol eliyle alıyor ibaresini kullanmamız yanlış olmaz diye düşünüyorum. Çünkü Afyonkarahisar’da herhangi bir yerel gazetenin 15 bin lira civarında sabit bir gideri vardır. Bu giderlerin içerisinde personel, sigorta harcamaları, vergi ve temel sarf malzemeleri var. Devletin bize sağladığı katkıda zaten bu rakamların daha da altında kalmaktadır.”

Devletin Afyonkarahisar’daki yerel gazetelere en az 7 personel çalıştıracaksın diye şart koştuğunu dile getiren Küçükkurt, gazetelere verdiği ilan destekleriyle şart koştuğu personelin maaşlarını ödediğini belirtti.

Gazetenin geriye kalan masraflarıyla ve iş yerinde çalışan diğer personellerle ilgili maliyetler iş yeri sahibinin kendi marifetine kaldığını aktaran Küçükkurt, şöyle devam etti:

“Afyonkarahisar sanayisi çok fazla gelişmiş değil. Turizm ona keza. Şu anda şehir olarak gelişme aşamasındayız. Reklam vermeye olumlu gözle bakmaya kentte köklü firmalarımız olduğu gibi, yeni yeni kurulan firmalarımız da var. Bu gibi nedenlere özel reklam piyasamız, oldukça dar. Hatta özel reklam piyasamız yok desek yeridir. Mevcut ortamdaki hal böyle olunca Afyonkarahisar’daki yerel gazetelerin mali konuda tek dayanakları resmi ilanlardır. Hâlbuki bu iş formülize edilirken özel ilanların ve resmi ilanların toplamıyla yürüyebileceği değerlendirilmiş, bu yüzden Afyonkarahisar’da bizim bir ayağımız topal kalıyor. Sıkıntıların başında bu yer almaktadır.”

Sarf malzemelerine de devletin teşvik vermediği vurgulayan Küçükkurt, “Eskiden varmış ama son dönemde 15-20 yıldır bizlere verilen böyle bir teşvik yoktur. Afyonkarahisar’da yerel gazetelerin kullandığı kağıtlar yurt dışından ithal ediliyor. Bu da bizlere ek maliyet getiriyor. Kağıtlar, Türkiye’ye distribütörler aracılığıyla geliyor. İllere de bayileri aracılığıyla bizlere ulaştırılıyor.

Yerel Gazetelerin hali hazırda öz sermayeden kullanarak yayın hayatında kaldığını ifade eden Küçükkurt, “Gazete sahiplerinin kendi yöneticilerinin öz varlıklarından sağladıkları katkıyla bu gemiler yüzmeye çalışıyor. Biz bu sorunu bizimle beraber çalışan personelimize yansıtmamaya çalışıyoruz. Ama bu sorunu yansıtmamakta gerçekten çok zor mutlaka ilimizdeki diğer yerel gazetelerde yansımalar olmaktadır.

Yerel gazetecilikteki işleyişi anlatan Küçükkurt, kendilerinin büyük bir makine gibi düşünülmesi gerektiğini belirterek, “Birçok çarktan oluşan ve her bir çarkın diğer bir çarkı çevirdiği bir büyük makineyiz. Bu makine sabahın erken saatlerinde haber telaşıyla dönmeye başlar. Muhabir arkadaşlarımız, gündemi takip ederek sahaya çıkarlar. Sahada elde ettikleri fotoğraflar ve haberleri yazı işlerine aktarırlar. Yazı işlerinden süzgeçten geçen haberler, bilgiler ve fotoğraflar sayfa editörlerinin eline geçer. Akabinde onların elinde mizanpaj aşamasına geçilir. Sayfa düzenleri ve şekilleri oluşturulur. Sonrasında tashih yapılır. Bilgisayar vasıtasıyla çıktılar alınır. Bu işlemin ardından iş matbaaya geçer. Matbaadaki işleyiş sonucunda da gazete hazır hale gelir. Biz bu işleyişi hızlı bir şekilde anlattık ama bu günün 24 saatini kapsayan bir iştir. Yerel gazetelerin günlük zaman mefhumu 24 saate karşılık gelmektedir. Sabah 8’de başlayan haber kovalamacası okuyucunun eline ulaşması ertesi gün ki sabah saat 8’e kadar son bulmaz. Dinlenmeye başlar. Büyüklerimiz bu işi, ‘Biz her gün büyük bir bina

yapıyoruz. Akşam olduğunda o binayı yıkıyoruz. Sabah olunca yeniden yapmaya başlıyoruz' diye tarif ederlerdi. Bu yüzden bizim sektörümüzde emek yoğundur. Ve de kişilerin kendi becerisine, kabiliyetine ve zevkine kalmıştır. Ama 24 saat devir eden bir sistemdir.”

Sabah ilk işlerinin hazırladıkları gazeteleri gözden geçirmek olduğunu dile getiren Küçük Kurt, o hazdan büyük bir keyif aldıklarını kaydetti. Akabinde Afyonkarahisar'daki diğer refiklerin gazetelerini de gözden geçirdiklerine değinen Küçük Kurt, “Acaba biz hangi haberi kaçırmışız? Diğer arkadaşlarımız bizden farklı ne yapmışlar? Hangi haberi atlamışız? Şeklinde istişare yaparız. Bizim sabahları ilk işimiz bu olur. Buda bizim mesleğimizin hem bir cilvesi hem de tadı tuzudur. Mutlaka personellerimizin aynı habere gittikleri oluyor. Haber de konu olan kişiler aynı ama burada yaklaşım ve bakış tarzları öne çıkıyor. Bu farkı her gazete ortaya koymaya çalışıyor.

Teknolojinin hızla gelişmesinin gazeteciliğin son günlerini getirmediğini savunan Küçük Kurt, “Gazetecilikte bir tiraj kaybı, bir yıpranma ve aşınma olduğu doğrudur. Ama internet üzerinden ve sosyal medya üzerinden bakıldığı zaman, buradaki bilgilerin ve haberlerin yerel medya ve gazete kaynaklı olduğu görülmektedir. Teknolojinin gelişmesi basılı medyayı zayıflatacaktır. Ben şahsen yok olacağına inanmıyorum. Ama gazetecilik mesleği zayıflamayacaktır. Çünkü bu meslek, ortaya fark koyma mesleğidir. Bu farkı yaratabilen, ortaya koyabilen meslektaşlarımız her zaman bu sektörün içerisinde belki dijital ekranda, belki yazılı sayfada, belki de kâğıt üzerinde kendilerine yer bulacaklardır.”

Personel sorunlarını detaylandıran Küçük Kurt, “Afyonkarahisar'daki yerel gazetelerin kadrolarında zorunlu bulunan personelin hali hazırda mesleğin hakkını veriyor mu? Bu gerçekten sorgulanmalıdır? Bundan gazeteciliğe kendini vermiş, kalifiye statüde ve ortaya fark koyabilen arkadaşlarımızın sektörde iyi yerde oldukların hep beraber görmekteyiz. Bu arkadaşlar geçimini de meslekten sağlamaktadır. Ve de bu işi her yerde yapabilmektedir. Personel yeter ki mesleğin hakkını versin. İşleyişe kendinden bir şeyler katabilsin. Burada gazeteci arkadaşlarımızın, genç kardeşlerimizin üzerlerine düşen asıl görev fark yaratabilmeleridir. Bunun dışında mesleğin ana kurallarını ve temellerini hakkıyla yerine getirebilmektir.

İnternet çağı mesleğimiz köreltti diyen Küçükkurt, çünkü insanların bilgiye çok rahat ulaşabildiğini aktardı. Genelde kopyala yapıştır mantığının öne çıktığını vurgulayan Küçükkurt, “Emeği yansıtmak biraz daha zorlaşıyor. Bu da yine insanın yapısıyla ilgilidir. Kolay bir şeyi tercih etmekle zor bir şeyi tercih etmek arasındaki farktır aslında bu. Bende zoru tercih etmek aslında meslekte kişisel gelişim açısından da daha faydalıdır.”

3.4.2. Afyonkarahisar Yerel Gazeteciliğine Çözüm Önerileri

Afyonkarahisar’daki yerel gazetelere çözüm önerilerini anlatan Kocatepe Gazetesi İmtiyaz Sahibi Sezer Küçükkurt, “Afyonkarahisar’da yayın hayatında olan 9 yerel gazete sektöre fazla geliyor. Meslek içerisinde ya da meslek dışarısından pek arkadaşımız bu görüşte hem fikirdir. Öncelikle ilimizde yayın hayatında olan gazete sayısında azalma olması gerektiğini ana fikir olabilir. Sektörde sabit bir pasta var. Bu pastayı 9 kişiye böldüğümüzde kimse doymamaktadır. Bu durum iş sahiplerinden tutun en altta çalışan kardeşlerimize kadar olumsuz bir şekilde yansımaktadır. Eğer bu mevcut pastayı 9 dilime değil de 5-6 dilime bölebilirsek, büyüyen parçalar personelin ve gazetelerin istifade oranı daha da artacaktır. Bu anlattıklarım kalıcı bir çözüm değildir. Günümüzde en elzem gördüğümüz konudur. Asıl kalıcı çözüm, yerel medyanın reklam payını artırmaktan geçmektedir. Maalesef Afyonkarahisar şartlarında bu konu çok mümkün görülmemektedir. Konu direkt olarak ekonomiyle ilgilidir. Günümüzde pek çok işletme sıkıntılı durumdadır. Herkes nereden tasarruf edeceğim diye şaşırmış durumdadır. Tasarruf işin içinde olunca tasarrufta reklam başı çekiyor. İlimizde pek çok meslektaşımız bu özel reklam konusunda çok yanlış politikalar izledi. Durum böyle olunca, reklam veren firmaların istismar edilmeleri, hatta haddinden fazla rahatsız edilmeleri, haberli habersiz ilan girilmesi, yine sürpriz faturalar gönderilmesi kuruluşları reklam konusunda soğutmuştur. Bunun ayrımını da kurumlar varmaktadır. Sonuç olarak, yerelde karşılaşılan bu olumsuzluklar Afyonkarahisar medyasına yansımıştır. Bundan dolayı da kendi suçumuzu da kabul etmemiz doğrudur. Bunların telafisi için şehrimizde adım atılması gerekiyor.”

Yerel Gazeteleri denetleyen Basın İlan Kurumu hakkında düşüncelerini aktaran Küçükkurt, “Denetleyen kurumlar görevini yapıyor da mevzuat içerisinde oynamak çok kolay. Buradaki niyet yön belirliyor. Doğru da olabilir. İstismar etmek de. Yerel gazete sahipleri açıkça niyetlerine göre yol almaktadır. Var olan mevzuata göre kitabına

uydurayım şeklinde gazetecilik yapılırsa o da hali hazırda mümkün. Ama gazetecilik açısından fark ortaya koyayım, işimin hakkını vereyim, mesleğimin gereğini yapayım ve memleketime, insanlarıma faydalı olayım çabasında olursanız o da mümkün. Tercih gazete sahibine kalmış bir şey aslında.”

Afyonkarahisar’da bazı yerel gazetelerin haksızlık yaptığını ve mesleğin hakkını verip vermediğini belirten Küçük Kurt, “Yerel gazeteler arasında haksızlık yapanlar var. Bunun çözümü için çok adım atıldı ve müracaatlar edildi. Ama maalesef bugüne kadar büyük oranda bir gelişme sağlanmadı. BİK’den Afyonkarahisar’daki sorunlar hakkında tuttuğu raporlar var. Görevleri gereği onlarda yerel gazeteleri takip ediyor. Onlarda birtakım adımlar attılar. Özellikle birlikteliğin sağlanması noktasında Onlardan da herhangi bir sonuç çıkmadı. Burada kurumları suçlamaktan ziyade zihniyetin değerlendirilmesi gerekiyor. O yüzden sahibi olduğum Kocatepe Gazetesi’nde işimizi doğru yapmaya çalışıyoruz. Bu bağlamda biz kendimizden sorumluyuz.”

3.4.3. Afyonkarahisar’daki Televizyon Kanallarının Sorunları

Afyonkarahisar’da hali hazırda karasal yayında faaliyet gösteren Karahisar TV Genel Yayın Yönetmeni Murat Emre’de yerel gazetelerdeki sorunların fazlasının televizyonlarda da olduğunu söyledi. Yerel gazetelerinin yine resmi ilan bazında ufakta olsa devletten bir gelir kaynağının olduğunu belirten Emre, Afyonkarahisar’daki televizyonculuğun sorunlarını şu şekilde anlattı:

“Televizyon kanallarına devletten direkt olarak gelen bir gelir ve destek yok. Biz sadece özel reklamlar vasıtasıyla ayakta kalmaya çalışıyoruz. Afyonkarahisar’ın nüfusu az olduğu gibi, sanayileşmede yok denecek kadar az. Örneğin Denizli ve Bursa gibi değiliz. Bir de ilimizde reklam verme kültürü yok. Yaklaşık 20 yıldır Afyonkarahisar’da Televizyonculuk sektöründe çalışıyorum. Bu 20 yılda beni çalıştığım televizyonda, ulusal televizyonlar gibi dolu dolu reklam göremedim. Biz burada hangi işletmeye gitsek, ‘bizim reklama ihtiyacımız yok’ şeklinde karşılanıyoruz. Yine şehrimizde marka oteller var. Yine bazı sağlam markalar var. O firmalarda Afyonkarahisar televizyonlarına reklam vermedikleri gibi, yerel gazetelere de vermiyorlar. Ne yapıyor o markalar? Ulusal ajanslar ve ulusal televizyonlarla reklam anlaşması yapıyor. Bu da ilimizdeki reklam pastasının İstanbul ve Ankara’ya gitmesini sağlıyor. Özellikle bu konuda çok sıkıntılıyız.”

Yine Karahisar TV'nin uyduda yayın yapamadığını vurgulayan Emre, “ Uyduya geçip yayın yapsak bir dert, çünkü masraflar fazla olacak. Eğer uydudan yayın yaparsanız aylık en az 150 bin lira gelir elde etmeniz gerekiyor ki, giderler tamamlanabilsin. Kar elde etmekten bahsetmiyorum. Sadece kanalın kendi kendini döndürmesinden bahsediyorum. Bu yüzden kanal sahibimiz hala daha uyduya geçip, geçmemeye karar vermiş değil.”

Bunların dışında Afyonkarahisar'da televizyonculuk alanında kalifiye eleman bulamadıklarının altını çizen Emre, “Bizim kameraman olarak işe aldığımız elemanı işi en erken öğretilene kadar üç ay geçiyor. İş öğrendikten sonra da daha iyi iş bulup, oraya gidiyor. Yine kanalda haber sunacak hala kalifiye spikerlerimiz yok. Biz bu sorunu Afyon Kocatepe Üniversitesi'yle (AKÜ) aramızdaki ikili ilişkilerle çözmeye çalışıyoruz. Yine program sunucularını üniversiteden alıyoruz. Afyonkarahisar'daki bayanlar ve genç kızlar televizyon ekranına çıkmak istemiyor, utanıyorlar. Bu da onların kendi aşamadıklarının ve kendilerine olan güvenlerinin olmadığını gösteriyor. Biz bu sorunumuzu şuana kadar hep üniversitemizden tamamladık. Uygun gördüklerimizle bir iki denem çekiminin ardından onların kendilerine güveni geldiğinde ve ben bu işi yaparım dediklerinde ekran karşısına çıkartıyoruz. İlk önce problem olmaması için kayıttan çekim yapıyoruz. İleriki zamanlarda belli bir mesafe kat edildikten sonra canlı olarak haber sunumu yaptırıyoruz.”

Televizyonluğun her kademesinde aktif olarak çalışarak Genel Yayın Yönetmeni konumuna kadar yükseldiğini ifade eden Emre, “Televizyonculuğun her noktasının işleyişini ve problemlerini iyi bildiğimi düşünüyorum. Yani muhabirin, kameramanın ve yayıncının ne tür sıkıntıları yaşadığı biliyorum. Çünkü aynı sıkıntıları ben de daha önce yaşadım. Televizyon ekiplerinin sadece habercilik düşüncesiyle çalışmalarının da yanlış olduğunu düşünüyorum. Afyonkarahisar'da bulunan iki televizyonuz hali hazırda bütün personellerimiz habercilik için çalışıyor. Başka yaptığımız bir program yok.”

Televizyon haber merkezi olarak çalışma durumunu değerlendiren Emre, “Arkadaşlarımız saat 8-9 arası işyerine gelir. Bir haber toplantısı yaparız. Gündemdeki rutin işleyle beraber, özel haber görev paylaşımı yapılır. Ondan sonra sahaya çıkılır. Kameraman arkadaşlar, çektikleri görüntüleri haber formatında bilgisayar ortamında montajını yaparlar. Spiker, arkadaşımızda habere dublajla işler. Ardından komple bir

montajla haber tamamlanır. Ondan sonra o haber yayın odasına gönderilir. Yayın odası da o haberi sıralamaya koyar. Akabinde spiker haber formatıyla sunar.”

Haberciliğin dışında çeşitli günlerde spor, müzik, eğlence ve yarışma programlarının da yapıldığını aktaran Emre, televizyonculuğun yayın akışının da süreklilik arz ettiğini vurguladı.

3.4.4. Afyonkarahisar'daki Yerel Televizyonculuğa Çözüm Önerileri

Teknolojinin gazetecilikle uğraşan kişilerin gelişmesini olumsuz etkilediğini belirten Emre, “Şehrimizde bulunan gazetelerin muhabir habere gidip geliyor. Teknoloji olmasaydı mecbur o haberi yazmak durumunda kalıyordu. Şimdi öyle değil. Mesela şimdi Valimizin bir basın toplantısı var. Gidip geleceğiz, fakat arkasında Valilik bir basın bülteni geçecek bizde onu kullanacağız. Yani gazete muhabirinin haber yazmaya gerek yok. Muhabir haber yazmadığı içinde kendini geliştiremiyor. Eskiden muhabirler arasında haber yazma ve yetiştirme derdi vardı. Şimdi yavaş yavaş o da kalkıyor. Teknoloji işi bu noktaya getirdi.

Afyonkarahisar'daki televizyonların temel sorununda da reklam olduğunu aktaran Emre, özellikle billboard ve otobüslerin üzerine yazılan reklamlardan çok etkileniyoruz. Her iki olumsuzluk nedeniyle ciddi bir reklam sorunu vardır. Bu şekilde ne zamana kadar çalışırız kesinlikle bilinmiyor. Biz televizyonumuz hali hazırda patronumuzun öz kaynaklarıyla ayakta kalıyoruz.

3.4.5. Afyonkarahisar Yerel Medyasında Çalışan Personelin Sorunları

Afyonkarahisar'ın kapalı bir şehir olduğunun altını çizen Mustafa Kılınç da insan ilişkileri arasındaki iletişimin zayıf işlediğini kaydetti. Afyonkarahisar'da yerel basında çalışan personelin sahada çok sayıda olumsuzluklarla karşılaştığını vurgulayan Kılınç, arazide çalışan muhabirlerin sıkıntılarını şu şekilde anlattı:

“Haber değeri taşıyan bir fotoğraf ve görüntü çekmeye çalıştığımızda mutlaka dışarıdan müdahale eden insanlar oluyor. Ya da bize fikir vermeye çalışırken farklı noktalara çekilen olaylarla karşılaşıyoruz. Yıllarca sektörün içerisinde darp ve şiddete maruz kalan arkadaşlarımızı gördük. Adliye salonlarında ve sahada bir trafik kazasında bile görüntü çekmeye çalışan arkadaşlarımız saldırıya uğradılar. Biz bunları çok uzak tarihlerde değil, yakın zamanlarda yaşadık. Hal böyle olunca da bizlerde zaman zaman

tedirgin oluyoruz. Çünkü sektörde çalışan arkadaşlarımız aile geçindiren insanlar. Dolayısıyla gerideki ailemizi ve çalıştığımız kurumu düşünmemiz gerekiyor. Bu noktada çok zorlandığımız doğrudur.

Gazetecilikle uğraşan kişilerin zaman kavramını değerlendiren Kılınç, basın mensupları arasında 10 dakika öncesi ile 10 dakika sonrası arasında büyük fark olduğunu altını çizdi. Basın camiasına işe başlayanların kolay kolay meslekten kopmadığını belirten Kılınç, “Bu işin enerjisi bir hayli fazla. Eğer enerji sahaya yansıdığına ve mesleğin ikili iletişimlerin doğru kurulduğunda meslek yaşamı eğlenceli ve keyifli oluyor. Muhabirin kendi donanımı tercih ettiği habere yansıyor. Siyasete merak duyan arkadaşlarımız genelde siyasi haberler yaparlar. Geçmişte ilimizdeki gazetecilerin branşlaşma durumları vardı. Herkes kendi branşında haberler yapıyordu. Örneğin asayiş branşı, spor vs. Asayişçiler, polis telsizi dinleyerek, kaza, cinayet ve hırsızlık gibi olayları takip ederek haberler üretirler. Kendi sevdiği branşta haber üreten arkadaşlarımız, güzel işler çıkarıyorlardı. Zaman içerisinde yerel medyada sirkülasyon hızlı olunca kalifiye elemanla ilgili sorunlar yaşanmaya başladı. İş böyle olunca gazeteler muhabirleri her branşta haber üretmeye itekledi. İster istemez arada haber seçme gibi tercih etme hakkı olabiliyor. Bence burada en önemli faktör gündemi doğru takip edebilmektir. Süreç iyi okunursa, rakip olarak görünen bir başka gazetenin önüne ancak farklı bir haber yaparak geçme şansı olur. Bunun dışında yine özel haber yapmak zorundasınız. Bunu yaparken de gündem unutulmamalıdır.”

‘Biz aslında toplumun kendini geliştirmeyen tarafları gibi görünüyoruz’ diyen Kılınç, “Gazetecilerin en büyük sorunu mevcut bilgi birikimimizin yeterli olacağını düşünmemizdir. Bu noktada dernekler, kurumlar bazında eğitimsel faaliyetler uygulayabilirsek, pratiğimiz daha da gelişecektir. Okullu olmayıp, sektörün içerisinde kendini gazeteci olmak için giren insanlar, belli noktadan sonra üst kademeye çıkmak için kendini muhakkak geliştirmelidir. Biz Afyonkarahisar’da bu tip ortamları maalesef oluşturamıyoruz. Bence meslektaşlarımız zaman içerisinde düzenlenen eğitim programlarına muhakkak katılmalıdır. Arkadaşlarımızın fotoğraf çekmek ve metin yazmakla sıkıntısı olmayabilir ama zaman içerisinde kıdem atlama ve mevki için diğer alanları öğrenmek zorundadır.

3.4.6. Afyonkarahisar Yerel Medyasında Çalışan Personele Çözüm Önerileri

Yerel gazete çalışanları arasında yapılacak eğitimlerin kısmi olarak işe yarayabileceğini ifade eden Kılınç, gazeteciliğin mutfağında çalışan arkadaşların veballi bir iş yaptığını kaydetti.

Haber'de yazılacak en ufak bir cümle bir insanı yere de sokabilir, göğe de çıkarabilir. Biz yazdığımız metinler toplum hafızasında bir algı oluşturuyor. Hatta insan fikirlerini değiştirebilen haberler yazıyoruz. Bu nokta da biz çalışanlar doğruları yazdığımız zaman bize ilgi gösteren insanlar, yanlış yaptıklarını yazdığımızda tepki gösteriyorlar. Biz bunu anlamıyoruz. Eğer biz gazeteci olarak, habere konu olan insana yaptığı yanlış gösterilebiliyorsa, yaptığı hizmetle alakalı ona düzeltmesi için bir olanak sağlıyoruz demektir. Bunun dışında sahada çalıştığımız arkadaşlarımızla sorunlar yaşıyoruz. İletişim hizmeti veren bir sektörde çalıştığımız için ama kendi meslektaşlarımız içerisinde de doğru iletişim kuramayan insanları da görüyoruz. Bizler toplumun her kesiminden insanlarla bir araya gelen, herkesten bir şeyler öğrenmeye çalışan ve herkese bir şeyler anlatmaya çalışan insanlarız. Bu noktada düzgün hal ve hareket etmeliyiz. Konuşmalarımıza da dikkat ederek, girdiğimiz ortamlara ayak uydurmamız şarttır.

3.5. ANKET SORULARININ FAKTÖR ANALİZİ GRUPLANDIRMASI

‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ Yüksek Lisans Tezi kapsamında kentte çalışan basın mensuplarına yönelik uygulanan 35 sorudan oluşan 5’li Likert ölçeği, SPSS paket programında faktör analizi yapılmış, elde edilen veri sonuçları çerçevesinde 5 faktör tespit edilmiştir. Her bir faktör grubunun içerdiği anket soruları alt problem başlıklarıyla aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Component Matrix Grup (Faktör Grupları)	F1	F2	F3	F4	F5
	A-5	A-19	A-1	A-11	A-15
	A-7	A-20	A-2	A-12	A-16
	A-8	A-23	A-3	A-13	A-28
	A-9	A-24	A-4	A-14	A-29
	A-14	A-26	A-17		A-35
	A-21	A-27	A-18		
	A-22	A-30			
	A-25	A-31			
		A-32			
		A-33			
		A-34			

Tablo 35. Faktör Analiz Grupları

3.5.1. TEK YÖNLÜ VARYANS ANALİZİ (ONE WAY ANOVA TESTİ)

SPSS 20 paket programı içerisinde yer alan Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) Testinin ‘Dependent List’ kısmına önceden hazırlanan çoktan seçmeli anketin 14’ü bağımlı sorusu değişken olarak eklenmiştir. ‘Faktor’ kısmına da 35 sorudan oluşan 5’li likert anketin soruları gruplanarak analizleri yapılmış ve “F” şeklinde tanımlanan, sıralı devam eden faktörler eklenmiştir.

Yapılan One Way Anova Testiyle F, faktör grubu içerisinde yer alan sorularla, deneklere sorulan 14 bağımlı değişken anket soruları arasında anlamlı bir farkın olup olmadığı tespit edilmek istenmiştir. Elde edilen Anova istatistiği çıktısında yer alan Sigma adlı bölgedeki 0 ile 1 arasında p değeri bulunarak, 0,05’le karşılaştırılmıştır.

Anova testi sonuçlarıyla Likert anket sorularından oluşan 5 faktör sektörün alt problemlerini içeren önemli başlıklarıyla birleştirilerek, Afyonkarahisar yerel medyası çalışanların hali hazırdaki demografik, eğitim ve mesleki durumlarıyla ilişkilendirilmeye çalışılmıştır.

Bu bağlamda, Anova testinin sigma değeri; “ $p < ,005$ ” ise bağımlı değişken ile faktör grupları arasında anlamlı ilişki vardır. Eğer, Anova testinin sigma değeri; “ $p > ,005$ ” ise bağımlı değişken ile faktör grupları arasında anlamlı ilişki yoktur değerlendirmesinde bulunulmuştur.

Elde edilen faktörler sırasıyla şöyledir:

1. Yerel Medya Sektörünün Eğitim ve İş Yeri Problemi: Bu faktörde; İletişim fakültesi mezunlarının yerel medyada işe alınma süreçlerinde sorunlar vardır, Yerel medyada habercilik yapabilmek için (akademik) eğitim gereklidir, Medya çalışanı olarak medya eğitim faaliyetlerine katılıyorum, Bence yerel medya mensuplarının profesyonel anlamda mesleki eğitime ihtiyacı var, Mesleğimle ilgili profesyonel eğitim almalıyım, İş güvenceme yönelik (iş sözleşmesi, sendika, sigorta) uygulamalar mevcuttur, İşimi yaparken genelde zorluklar yaşarım, Haber kaynaklarına ulaşmakta ve bilgi almakta zaman zaman sorun yaşıyorum, Üyesi bulunduğum meslek örgütü benim haklarımı savunuyor değişkenleri yer almıştır.
2. Yerel Medya Sektörünün Haber Üretimde Yaşadığı Problemler: Bu faktörde; İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurum içi mücadele ve engellemelerdir, İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurumumun maddi yetersizlikleridir, Haberlerim bazen medya yöneticileri tarafından değişikliğe uğrar, İşimde mesai ve tatil sorunu vardır, Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanlar arasında rekabet vardır, Çalıştığım kurumda düşüncelerimi rahatlıkla ifade edebiliyorum, Afyonkarahisar’da bulunan siyasi partiler iş yerime baskı yapıyor, Yerel medyayı etkileyen teknolojik gelişmeleri olumlu buluyorum, Afyonkarahisar yerel medyasında hep aynı kişiler habere konu oluyor, Afyonkarahisar yerel medyasında yer alan haberler bir birinin aynısıdır, Afyonkarahisar yerel medyasında özel haber sıkıntısı vardır değişkenleri yer almıştır.
3. Yerel Medyanın Sürdürülebilirlik ve İmaj Problemi: Bu faktörde; Yeniden bir meslek seçmem gerekse yine aynı mesleği seçerim, Yerel halkın yerel gazeteciliğe bakışını olumlu görüyorum, Yaptığım yerel gazetecilik karar verici organları etkilemede işlevseldir, Bu meslekten aldığım ücret beni tatmin ediyor,

Afyonkarahisar halkının yerel medya mensuplarına bakışını olumlu buluyorum, Mesleğimin toplumsal saygınlığına inanıyorum değişkenleri yer almıştır.

4. Yerel Medya Sektöründe Meslek Seçme Problemi: Bu faktörde; Medya sektörünü tesadüfen seçtim, Medya sektörünü seçmemde ailemin ve çevremın yönlendirmesi oldu, Medya sektörünü seçmemde mesleğin saygınlığı etkili oldu, Medya sektöründeki heyecan ve hareket bu mesleği seçmemde etkili oldu değişkenleri yer almıştır.
5. Yerel Medya Sektöründeki Ekonomik Problemler: Bu faktörde; Gazetecilik mesleğimin dışında gelir getiren ek iş yapıyorum, Afyonkarahisar’da medya-siyaset-sermaye ilişkisi rahatsız edicidir, Afyonkarahisar yerel medyasında reklam sıkıntısı vardır, Afyonkarahisar yerel medyasının devletten aldığı maddi destek yeterlidir, Afyonkarahisar yerel medyası tehdit, iftira ve şantaja karşıdır değişkenleri yer almıştır.

3.5.1.Faktör 1 İçerisinde Yer Alan Anket Soruları

35 sorudan oluşan 5’li Likert anket ölçeği, SPSS paket programında faktör analizi yapılarak, gruplandırılmıştır. Faktör 1 (F1) olarak gruplanan 9 anket sorusunun verileri “Afyonkarahisar yerel medya sektörünün eğitim ve iş yeri problemi” alt başlığını oluşturmuştur.

F1 Grup	Yerel Medya Sektörünün Eğitim ve İş Yeri Problemi
A-5	İletişim fakültesi mezunlarının yerel medyada işe alınma süreçlerinde sorunlar vardır.
A-6	Yerel medyada habercilik yapabilmek için (akademik) eğitim gereklidir.
A-7	Medya çalışanı olarak medya eğitim faaliyetlerine katılırım.
A-8	Bence yerel medya mensuplarının profesyonel anlamda mesleki eğitime ihtiyacı var.
A-9	Mesleğimle ilgili profesyonel eğitim almalyım.
A-14	İş güvenceme yönelik (iş sözleşmesi, sendika, sigorta) uygulamalar mevcuttur.
A-21	İşimi yaparken genelde zorluklar yaşarım.
A-22	Haber kaynaklarına ulaşmakta ve bilgi almakta zaman zaman sorun yaşıyorum.
A-25	Üyesi bulunduğum meslek örgütü benim haklarımı savunuyor.

Tablo 36. Faktör 1 (F1) Analiz Grupları

Demografik özellikleri içeren çoktan seçmeli 14 anket sorusu bağımlı değişken kabul edilerek, (F1) arasında anlamlı bir ilişki değerlendirmesi için Anova Way One testiyle analiz edilmiştir.

F1'in Anova Testi

Anova Testi	p	Sigma
F1-Cinsiyet	1,136	,305
F1-Medeni Hal	,854	,690
F1-Yaş Durumu	1,049	,412
F1-Eğitim Durumu	1,426	,089
F1-Maaş Durumu	1,205	,235
F1-İletişim Fakültesi	1,001	,478
F1-Mesleki Eğitim	1,249	,197
F1-Medya Sahibi	,508	,985
F1-Medya Sektörü	,908	,611
F1- Sendika	-	-
F1-Çalışma Yılı	1,257	,190
F1-Medya Takip	1,266	,184
F1-Son Görev	,688	,888
F1-Tatmin Durumu	1,133	,309

Tablo 37. F1'in Anova Testi

Tablo 37'de yer alan Faktör1 (F1) grubu ile 14 bağımlı değişkenin içerisinde yer alan anket sorularının Anova testindeki analizlerdeki bütün değerlendirmelerde $p > ,005$ 'ten büyüktür. F1 grubundaki anket sorularını oluşturan yerel medya sektörünün eğitim ve iş yeri alt problemiyle - Afyonkarahisar yerel medya çalışanlarının demografik özellikleriyle anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu bağlamda, F1 ve 14 bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

3.5.2. Faktör 2 İçerisinde Yer Alan Anket Soruları

35 sorudan oluşan 5’li Likert anket ölçeği, SPSS paket programında faktör analizi yapılarak, gruplandırılmıştır. Faktör 2 (F2) olarak gruplanan 11 anket sorusunun verileri “Afyonkarahisar yerel medya sektörünün haber üretiminde yaşanan problemler” alt başlığını oluşturmuştur.

F2 Grup	Yerel Medya Sektöründe Haber Üretiminde Yaşanan Problemler
A-19	İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurum içi mücadele ve engellemelerdir.
A-20	İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurumumun maddi yetersizlikleridir.
A-23	Haberlerim bazen medya yöneticileri tarafından değişikliğe uğrar.
A-24	İşimde mesai ve tatil sorunu vardır.
A-26	Afyonkarahisar yerel medyasında çalışanlar arasında rekabet vardır.
A-27	Çalıştığım kurumda düşüncelerimi rahatlıkla ifade edebiliyorum.
A-30	Afyonkarahisar’da bulunan siyasi partiler iş yerime baskı yapıyor.
A-31	Yerel medyayı etkileyen teknolojik gelişmeleri olumlu buluyorum.
A-32	Afyonkarahisar yerel medyasında hep aynı kişiler habere konu oluyor.
A-33	Afyonkarahisar yerel medyasında yer alan haberler bir birinin aynısıdır.
A-34	Afyonkarahisar yerel medyasında özel haber sıkıntısı vardır.

Tablo 38. Faktör 2 (F2) Analiz Grupları Testi

Demografik özellikleri içeren çoktan seçmeli 14 anket sorusu bağımlı değişken kabul edilerek, (F2) arasında anlamlı bir ilişki değerlendirmesi için Anova Way One testiyle analiz edilmiştir.

F2’nin Anova Testi

Anova Testi	p	Sigma
F2-Cinsiyet	1,052	,408
F2-Medeni Hal	1,323	,155
F2-Yaş Durumu	1,361	,132
F2-Eğitim Durumu	1,332	,149
F2-Maaş Durumu	1,197	,252
F2-İletişim Fakültesi	,467	,988
F2-Mesleki Eğitim	,878	,640
F2-Medya Sahibi	,883	,634
F2-Medya Sektörü	,804	,739
F2- Sendika	-	-
F2-Çalışma Yılı	1,383	,121
F2-Medya Takip	1,410	,107
F2-Son Görev	,996	,479
F2-Tatmin Durumu	1,182	,265

Tablo 39. F2’nin Anova Testi

Tablo 39’da yer alan Faktör2 (F2) grubu ile 14 bağımlı değişkenin Anova testindeki analizlerdeki bütün değerlendirmelerde $p>,005$ ’ten büyüktür. F2 grubundaki anket sorularını oluşturan yerel medya sektöründe haber üretiminde yaşanan alt problemlerle- Afyonkarahisar yerel medya çalışanlarının demografik özellikleriyle anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu bağlamda, F2 ve 14 bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

3.5.3. Faktör 3 İçerisinde Yer Alan Anket Soruları

35 sorudan oluşan 5’li Likert anket ölçeği, SPSS paket programında faktör analizi yapılarak, gruplandırılmıştır. Faktör 3 (F3) olarak gruplanan 6 anket sorusunun verileri “Afyonkarahisar yerel medya sektörünün sürdürülebilirlik ve imaj probleminin” alt başlığını oluşturmuştur.

F3 Grup	Yerel Medya Sektörünün Sürdürülebilirlik ve İmaj Problemi
A-1	Yeniden bir meslek seçmem gerekse yine aynı mesleği seçerim.
A-2	Yerel halkın yerel gazeteciliğe bakışını olumlu görüyorum.
A-3	Yaptığım yerel gazetecilik karar verici organları etkilemede işlevseldir.
A-4	Bu meslekten aldığım ücret beni tatmin ediyor.
A-17	Afyonkarahisar halkının yerel medya mensuplarına bakışını olumlu buluyorum.
A-18	Mesleğimin toplumsal saygınlığına inanıyorum.

Tablo 40. F3’nin Analiz Grupları Testi

Demografik özellikleri içeren çoktan seçmeli 14 anket sorusu bağımlı değişken kabul edilerek, (F3) arasında anlamlı bir ilişki değerlendirmesi için Anova Way One testiyle analiz edilmiştir.

F3’ün Anova Testi

Anova Testi	P	Sigma
F3-Cinsiyet	,822	,689
F3-Medeni Hal	,981	,491
F3-Yaş Durumu	,530	,953
F3-Eğitim Durumu	1,526	,080
F3-Maaş Durumu	,670	,856
F3-İletişim Fakültesi	,918	,568
F3-Mesleki Eğitim	,961	,516
F3-Medya Sahibi	1,318	,176
F3-Medya Sektörü	1,251	,222
F3- Sendika	-	-
F3-Çalışma Yılı	,885	,611
F3-Medya Takip	1,447	,109
F3-Son Görev	1,061	,398
F3-Tatmin Durumu	1,584	,063

Tablo 41. F3’nin Anova Testi

Tablo 41’de yer alan Faktör 3 (F3) grubu ile 14 bağımlı değişkenin Anova testindeki analizlerdeki bütün değerlendirmelerde $p>,005$ ’ten büyüktür. F3 grubundaki anket sorularını oluşturan yerel medya sektörünün sürdürülebilirlik ve imaj alt problemiyle - Afyonkarahisar yerel medya çalışanlarının demografik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu bağlamda, F3 ve 14 bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

3.5.4.Faktör 4 İçerisinde Yer Alan Anket Soruları

35 sorudan oluşan 5’li Likert anket ölçeği, SPSS paket programında faktör analizi yapılarak, gruplandırılmıştır. Faktör 4 (F4) olarak gruplanan 4 anket sorusunun verileri “Afyonkarahisar yerel medya sektöründeki meslek seçme süreci problemi” alt başlığını oluşturmuştur.

F4Grup	Yerel Medya Sektöründe Meslek Seçme Süreci Problemi
A-10	Medya sektörünü tesadüfen seçtim.
A-11	Medya sektörünü seçmemde ailemin ve çevremın yönlendirmesi oldu.
A-12	Medya sektörünü seçmemde mesleğin saygınlığı etkili oldu.
A-13	Medya sektöründeki heyecan ve hareket bu mesleği seçmemde etkili oldu.

Tablo 42. F4’nin Analiz Grupları Testi

Demografik özellikleri içeren çoktan seçmeli 14 anket sorusu bağımlı değişken kabul edilerek, (F4) arasında anlamlı bir ilişki değerlendirmesi için Anova Way One testiyle analiz edilmiştir.

F4’in Anova Testi

Anova Testi	P	Sigma
F5-Cinsiyet	1,315	,267
F5-Medeni Hal	3,393	,011
F5-Yaş Durumu	2,613	,038
F5-Eğitim Durumu	,907	,462
F5-Maaş Durumu	2,117	,082
F5-İletişim Fakültesi	,058	,994
F5-Mesleki Eğitim	2,083	,086
F5-Medya Sahibi	,990	,415
F5-Medya Sektörü	1,395	,239
F5- Sendika	-	-
F5-Çalışma Yılı	2,449	,049
F5-Medya Takip	1,600	,178
F5-Son Görev	3,110	,017
F5-Tatmin Durumu	,515	,725

Tablo 43. F5’nin Anova Testi

Tablo 43’de yer alan Faktör 4 (F4) grubu ile 14 bağımlı değişkenin Anova testindeki analizlerdeki bütün değerlendirmelerde $p>,005$ ’ten büyüktür. F4 grubundaki anket sorularını oluşturan yerel medya sektöründeki meslek seçme alt problemiyle - Afyonkarahisar yerel medya çalışanlarının demografik özellikleriyle anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu bağlamda, F4 ve 14 bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

3.5.5.Faktör 5 İçerisinde Yer Alan Anket Soruları

35 sorudan oluşan 5’li Likert anket ölçeği, SPSS paket programında faktör analizi yapılarak, gruplandırılmıştır. Faktör 5 (F5) olarak gruplanan 5 anket sorusunun verileri “Afyonkarahisar yerel medya sektöründeki ekonomik problemler” alt başlığını oluşturmuştur.

F5 Grup	Yerel Medya Sektöründeki Ekonomik Problemler
A-15	Gazetecilik mesleğimin dışında gelir getiren ek iş yapıyorum.
A-16	Afyonkarahisar’da medya-siyaset-sermaye ilişkisi rahatsız edicidir.
A-28	Afyonkarahisar yerel medyasında reklam sıkıntısı vardır.
A-29	Afyonkarahisar yerel medyasının devletten aldığı maddi destek yeterlidir.
A-35	Afyonkarahisar yerel medyası tehdit, iftira ve şantajla karşıdır.

Tablo 44. F6’nin Analiz Grupları Testi

Demokratik özellikleri içeren çoktan seçmeli 14 anket sorusu bağımlı değişken kabul edilerek, (F5) arasında anlamlı bir ilişki değerlendirmesi için Anova Way One testiyle analiz edilmiştir.

F5’nin Anova Testi

Anova Testi	P	Sigma
F6-Cinsiyet	,482	,749
F6-Medeni Hal	,511	,728
F6-Yaş Durumu	1,410	,234
F6-Eğitim Durumu	1,523	,198
F6-Maaş Durumu	,171	,953
F6-İletişim Fakültesi	,364	,834
F6-Mesleki Eğitim	,463	,763
F6-Medya Sahibi	,143	,966
F6-Medya Sektörü	,377	,825
F6- Sendika	-	-
F6-Çalışma Yılı	,329	,858
F6-Medya Takip	2,634	,037
F6-Son Görev	,229	,922
F6-Tatmin Durumu	,090	,985

Tablo 45. F5’nin Anova Testi

Tablo 45'te yer alan Faktör 5 (F5) grubu ile 14 bağımlı değişkenin Anova testindeki analizlerdeki bütün değerlendirmelerde $p > ,005$ 'ten büyüktür. F5 grubundaki anket sorularını oluşturan yerel medya sektöründeki ekonomik alt problemlerle - Afyonkarahisar yerel medya çalışanlarının demografik özellikleriyle anlamlı bir ilişki kurulamamıştır. Bu bağlamda, F5 ve 14 bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

'Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği' Yüksek Lisans Tezi kapsamında kentteki basın çalışanlarına yönelik uygulanan ve iki parçadan oluşan anket sorularına SPSS paket programında Faktör Analizi sonucunda 5 grupta yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Anova) testinin ölçüğünde anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de 1980’li yıllarda devletin özelleştirme politikalarıyla birlikte ekonomik dengeler değişip yeniden yapılanırken medya alanında da birtakım değişiklikler olmuştur. Medya ile uzaktan yakından ilgisi olmayan sermayenin basın kuruluşlarına yönelmesi, medyanın mülkiyet yapısının değişmesine yol açmıştır. Yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü kuvvet olarak anılan basına sahip olan sermaye basından sağladığı bu prestij ve güç ile farklı alanlardaki yatırımlarının pekişmesini sağlamıştır.

Demokratikleşmenin temel unsurlarından biri olarak görülen basın, özellikle yerel basın ne yazık ki ulusal basının bir mikro yansıması görünümündedir. Hem mülkiyet yapısıyla hem de içerik olarak ulusal medyaya benzemekte, benzemeye çalışmaktadır. Doğal olarak, yerel basının kendisinden beklenen işlevleri yerine getirecek kadar güçlü ve etkili olduğunu söylemek biraz abartı olacaktır.

Anket çalışmaları sırasında sahada yapılan araştırma esnasında, gazeteci kökenli medya sahiplerinin ekonomik yetersizliklerle baş edemeyip kuruluşlarını BİK nezdinde oluşturulan ve paydaş kurumların resmi ilan gelirlerine istinaden anlaşarak kapattıkları medyada uzun süre çalışanlarca dile getirilmiştir.

Son 15 yıl içerisinde Gazete 3, Anahaber Gazetesi, Kurtuluş Gazetesi, Lider Gazetesi, Karahisar TV gibi yerel medya organlarının el değiştirmesi, başta Yenigün Gazetesi, Öncü Gazetesi ve Denge Gazetesi gibi pek çok yerel gazetenin kapanması buna örnek gösterilebilir. Özellikle de yerel radyo istasyonlarının kuruldukları günden bugüne çok sık mülkiyet yapılarının değiştiği gözlenmiştir. Yine internet medyasında da belli bir konuma gelen haber sitelerinin de el değiştirdiği olmuştur.

Yerel medyanın varlığını makaslama, engelleme veya masabaşı haberlerle resmi ilan veya menfaat elde etmeye dayandıran anlayışı, basın çalışanlarının yayın yaptıkları yöreye sağladıkları katkıların ve hizmetlerin farkında olmaları onlara birçok sorunu unutturmaktadır.

Ancak yerel medya sektöründeki yapılanma şekli, basının kamu hizmeti görevini ne denli yerine getirdiği ya da getirmediği konusunu tartışmaya açmaktadır. Fakat her ne kadar bu yapılanma şekli tartışmalara açık olsa da medya sektöründe uzun süre çalışan gazetecilerin yaşadıkları sorunlara ve mesleki donanımlarına rağmen gazetecilik

yapma çabaları dikkate değerdir. Bu durum yerel medya sektöründe yaşanan sorunları yok saymayı gerektirmediği açıktır. Basın kuruluşlarının yaşadığı sorunların temelinde sadece medya sahibinin yaşadığı sıkıntılar olmadığı, halkla iç içe olan basın çalışanlarının da görüşlerinin bu kapsamda ele alınması gerektiği ortaya konmuştur.

Yerel medya sorunları çerçevesinde işgücü faktörü bütünün önemli bir parçasıdır. Halkın nabzını tutan, çok zor koşullarda haber üreterek ve paylaşarak bir kamu görevini yerine getiren medya çalışanlarının modern şartlar içinde çalışmaları yerel basının fonksiyonlarını yerine getirmesi açısından son derece önemlidir.

Bununla birlikte çalışmada, medya çalışanları içinde muhabirlerin, spikerlerin, yazı işleri müdürlerinin, grafikerlerin, yayıncıların, editörlerin, yayın yönetmenlerinin mesleklerini oldukça benimsedikleri görülmüş ancak var olan sorunların çözümü halinde daha etkin, daha kaliteli, daha işlevsel ve saygın bir medya olgusunun oluşturulabileceğini belirtmişlerdir. Sadece çalışma şartlarının iyileştirilmesi ve basın kuruluşlarının yaşadığı sorunların bir an önce çözüme kavuşturulması gerektiği şeklinde ortak fikir birliğine varılmıştır.

Yöre halkının okuma alışkanlığının düşük olması, yerel medyanın gelişen iletişim teknolojilerinden tam ve zamanında yararlanamaması, niteliksiz işgücünün istihdamı, kurum içi eğitim çalışmalarına önem verilmemesi, genel olarak tüm yerel medyanın sorunları olduğu gibi Afyonkarahisar medyasının da sorunudur. Ayrıca okurun, seyircinin, dinleyicinin kaliteli baskıya, kaliteli görüntü ve sese aynı zamanda içerik olarak daha zengin olan ve son günlerde yöresel çalışmalara ağırlık veren ulusal medyayı tercih edip yereli ötelemesi de önemli bir sorundur.

Medeni durum, özellikle evli çalışanlarda ağır çalışma şartları ve belirsiz mesai saatleri açısından sorun oluşturabilmektedir. Eğitim durumu ve meslekten elde edilen gelir, iş ve sosyal güvence sorunları, ek iş yapma veya işyerinde ayrı işlere maruz kalma, sendikal örgütlenmenin olmaması da yerel medya çalışanlarının yaşadıkları temel sorunların başında gelmektedir. Öte yandan medya çalışanlarının sorunları çerçevesinde onların sahip oldukları sosyo-demografik özellikler de yani medeni durum, eğitim durumu, meslekten sağladığı gelir, sendikasızlık sektöründe yaşanan önemli bir sorun olarak göze çarpmaktadır.

Nitelikli iş gücünü önemli bir sorun olarak değerlendiren medya çalışanları bunun medya içeriğine doğrudan yansıdığına da farkındadır. Yetersiz elemanın yanında mevcut çalışanların da önemli bir kısmının düşük ücretle çalıştırılması ve üstelik kalifiye olmayan kişilerden oluşması dikkate alındığında iletişim fakültelerinden mezun olan profesyonel elemanların istihdamı söz konusu medya kuruluşlarına kalite getireceği açıktır. Bu durum medyanın içeriğini, kalitesini, önemini, işlevselliğini, saygınlığını, okunurluğunu, seyredilirliğini, dinlenirliğini, tirajını ve daha pek çok olguyu etkileyecektir.

Öncelikle yapılması gereken; yerel medyanın, kendi içeriklerini yeniden sorgulaması ve kendisini 'yerele uygun' bir şekilde ve gerçekçi olarak yeniden yapılandırmasıdır. Yerel medya sahiplerinin yanı sıra çalışanlar da, yerel medyanın gelişmesini hep ekonomik yetersizliklere bağlamakta ve devletin kendilerini daha fazla desteklemesi gerektiğini söylemektedirler. Elbette, medyanın teknik açıdan gelişmesinin buna bağlı olduğu düşünülebilir. Ancak içerik ve biçimsel kalitesi açısından gelişmeleri de kendilerinin ne derece gerçek anlamda gazetecilik yapmak için var oldukları ve üretim sürecindeki her aşamada, medyadaki her birimde niteliklerini, kalitelerini bu yönde nasıl ayarladıkları ile ilgilidir.

Çalışmanın can alıcı noktalarından biri de yerel medya çalışanlarına göre yerel medyanın yaşadığı en önemli üç sorunun sıralanmasıdır.

Yerel medyadaki birinci sorunu gelir-finans olarak gören çalışanlar ikinci önemli sorun olarak nitelikli işgücünü ve üçüncü önemli sorun olarak da yasal sorunları göstermiştir. Nitelikli iş gücü sorunun temelinde de ekonomik gerekçeler yattığı aşikardır. Yasal sorunların temelinde de BİK, BYEGM, RTÜK'ün denetleme ve kontrol mekanizması yatmaktadır. BİK'ten önce kentte 23 yerel gazetede bulunmasına rağmen hali hazırda 9'a inmesi denetlemelerin sonucunda gerçekleşmiştir. En önemli ilk iki sorunun temelinde ekonomik sıkıntılar, Afyonkarahisar yerel medyasını çok etkilemektedir.

Kalitesini daha üst seviyeye taşıyan, teknolojik gelişmeleri bünyesine katan, bunları akılcı bir şekilde kullanan, çalışanına gerçek anlamda değer veren, medya aracını içerik ve biçim özellikleri açısından zenginleştiren medya toplumunda daha cazip bir duruma gelecek ve daha çok takip edilecektir. Daha çok takip edilen medyanın,

yaşamasında ve kendini geliştirmesinde ana faktörlerden olan ilan ve reklam gelirleri yükselecek ve ekonomik yeterliğe kavuşarak her açıdan kalite döngüsünü başlatacaktır.

Yerel medya ile ilgili sorunların birçoğunun temelinde ekonomik nedenler ve güçlü sermaye sisteminin bulunmayışı yatmaktadır. Herhangi bir baskı makinesi alınmak istense, radyo istasyonu veya televizyon istasyonuna cihaz alınmak istense yüksek meblağda para gerekmektedir. Bugün ulusal televizyonlar, kendi yayın programlarında hatta vericilerin olduğu bölgelerde çok ciddi bir şekilde koruma altındayken, yerel televizyonlar resmi koruma altında değildir, her türlü saldırıya açık bir şekilde yayın hayatlarını sürdürmektedir. Bilindiği üzere medyanın en önemli gelir kaynağı ilan ve reklam gelirleridir. Küçük sermayelerle kurulan yerel medya kuruluşlarının sermaye yapısı gelişmeye, ilerlemeye, günün gereklerine uygun gazetecilik yapmayı engellemektedir. Bu bağlamda, yerel medyanın gelir kalemini oluşturan özel ilan ve reklam gelirleri artmadıkça, mali yapısının güçlenmesi olanaksızdır. Düşünce hürriyetinin sağlanabilmesi için, devletin yerel basına yardımı gerekmektedir.

Yerel medya gelir kaynağı olarak sadece reklama dayanmak zorunda değildir. Yerel medya merkezi yönetimden, yerel yönetimden yapılan yardımlar, kamusal fonlar, destekler olarak farklı gelir kaynaklarına sahip olabilir. Bu konuda yerel medyanın yapabileceği, birleşerek bu konuda talep oluşturmaktır. Diğer yandan, gelir kaynaklarının piyasa veya kamu kuruluşları olması, yerel medyanın mutlaka onların çıkarlarını yansıtan bir yayıncılık yapması anlamına gelmez. Söz konusu maddi desteklere rağmen, yerel medyanın özerk bir yapılanma içinde olması mümkündür. Yerel medyanın sorunlarının çözümü için, yerel medya mensuplarının kendi aralarında genel bir uzlaşmaya varmaları gerekmektedir. Halen yerel medya mensupları arasında çok ciddi görüş ayrılıkları mevcuttur. Buradaki önemli konu, yerel medyanın sorunları ve çözüm yöntemleri hakkında belirli bir uzlaşmaya varmaları, bunun için de yeterli ölçüde örgütlenebilmeleridir.

Yerel basında çalışanların sayısı ve niteliği ile ilgili önemli sorunlar da yaşanmaktadır. Profesyonel kadro eksikliği içerik ve baskı kalitesi olarak kendini hissettirmektedir. Yetkililerce verilen bilgilere göre, çalışanların yarısından fazlası lise mezunudur. Eğitim eksik olunca teori de teknik de zorlaşmaktadır. Yerel gündemi etkilemeleri, halkı toplumsal ve demokratik görevleri konusunda bilinçlendirmeleri beklenen yerel medya çalışanlarının, eğitimleriyle toplumun önünde oldukları da

söylenememektedir. Yerel medya çalışanlarının çalışma koşulları ve çalışanlarının nitelikleri de işgücü sorunun bir başka boyutunu oluşturmaktadır. Afyonkarahisar'da iletişim mezunlarının birçoğu medya sektöründe yer almamaktadır. Yerel gazetelerde çalışmayı tercih etmemeleri veya yerel gazetelerin iletişim mezunlarını istihdam edecek anlayış ve imkânlara sahip olmadığı ortada olan bir gerçektir.

Afyonkarahisar yerel medyasındaki televizyon, radyo ve gazete sahiplerinin başka işlerle de uğraşması çok sesliliği sağlayamamaktadır. Yine medya sahiplerinin gazete ya da televizyon gibi yayın organlarını asıl amaç olarak bir ticari işletme olarak görmeleri yaygın medyanın olduğu gibi Afyonkarahisar yerel medyasının da ana sorunlarından biridir. Aksi iddia edilse de medya sahipleri reklam ve BİK'ten gelen ilan gelirlerini birinci öncelikleri olarak görmektedirler. Yine medya aracılığı sayesinde kazanılan toplum içerisindeki itibar ve saygınlık ise diğer hedeftir. Yani gazete ve yayın organı bir amaç değil bir araç konumundadır.

Yerel medyanın güçlendirilmesi ve teşvik edilmesi adına gerçekleştirilen çalışmaların olumlu olduğu günümüzde bu ve benzeri çalışmalara verilen desteğin artırılması son derece anlamlı ve yerinde olacaktır.

Sonuç olarak, yerel medyanın sorunlarının çözülmesi ve gelişip güçlenmesi için en önemli görev yine medya kuruluşlarına düşmektedir. Yerel medya sahibi ve çalışanları kuruluşlarını yeniden, günün gelişmelerine ve şartlarına göre yapılandıracak ve yeni stratejiler geliştirecektir. Devlet yerel basına sürekli maddi destek sağlamak yerine onun gelişmesini engelleyen her türlü mekanizmayı ortadan kaldırma yönünde adımlar atmalıdır. Çünkü yerel medyanın gelişip güçlenmesinin yerel iletişimi ve haberleşmeyi güçlendirdiği, yerel demokrasinin sağlıklı gelişimine katkıda bulunarak yerel kalkınmayı sağladığı artık yapılan bilimsel araştırmalarda da açıkça ortaya konmaktadır.

Belki yerel basını geliştirmek için bazı teşvik tedbirlerinin hazırlanıp, destek uygulamalarının da hayata geçirilmesi bir ülke politikası olarak yerel medyanın hayatında yer alabilir. İstenen kalite döngüsünün bir yerlerden başlaması için tüm tarafların kendilerinden beklenen adımları en kısa zamanda samimi olarak atmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

AKKOYUN, Turan: Milli Mücadele ve Türk İnkılabı, İnci Ofset, Konya 1994.

AKKOYUN, Turan: “Afyonkarahisar Basın Tarihi” Afyonkarahisar Belediyesi Kültür Yayınları No: 37, Afyonkarahisar 2015.

AKSOY, Songül; “Türkiye’de Yerel Basının Sorunları: Kayseri Örneği Üzerine Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, 2010.

ALANKUŞ, Sevda; “Demokratik Bir Medya Ortamı İçin Yerel/Sivil Medya ve Yeni İmkanlar” Medya ve Toplum, IPS İletişim Vakfı Yayınları, Der. Sevda Alankuş, İstanbul, 2003.

ALAV, Orhan; Kitle İletişim ve Medya (Isparta Örneği), Fakülte Kitabevi, Isparta, 2001.

ALKAN, A.T; “Şehirlerin Ruhu ve Mahalli Gazeteler”, Yerel Gazetecilik, Televizyonculuk ve Radyoculukta Meslek İçi Eğitim, 12-13 Kasım Sivas, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi 8, Erdini Basım ve Yayınevi, İstanbul, 1998.

ARSLAN, B; “Yerel Basın Örgütlerinde Örgütsel İletişimin Rolü ve Önemi”, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, 1999.

AYBARS, Ergün; Türkiye Cumhuriyeti Tarihi I, Ercan Kitabevi, 7. Baskı, İzmir, 2000.

AZİZ, Aysel; “3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluşları Hakkında Kanun’unun Uygulanmasına İlişkin Sorunlar ve Öneriler” Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı, Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Kasım-Aralık 1996, Yıl 2, sayı:12. İstanbul, 1996. 142

BAYAR, Muzaffer, Taşpınar Dergisi Bibliyografyası, E.Ü.E.F. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Basılmamış Bitirme Tezi, İzmir, 1993.

BODUR, Feyyaz; Yerel Basında Yönetim ve Örgüt Yapısı, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir, 1997.

ÇANKAYA, Özden; Dünden Bugüne Radyo-Televizyon, (Türkiye’de Radyo-TV’nin Gelişim Süreci) Beta Yayınları, İstanbul, 1997.

ÇANKAYA, Özden; “Kaybolan Bir Program Formatı: Radyo Tiyatrosu” Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, Cilt 6, Sayı 4, Ocak 2011.

DAĞTAŞ, Erdal; "Yerel Kültürün Biçimlendirilmesi ve Yerel Basın", RTÜK İletişim Dergisi, Sayı:16/ Mart-Nisan, s. 40. 2000.

DAĞDEVİREN, Emre; “Televizyonlar, Rating, RTÜK ve Toplum”, Yeni Türkiye, Yıl 2 Sayı:11 Ankara, Eylül- Ekim 1996.

DEMİR, Vedat; “Medya’da Otokontrol”, X Yerel Medya Eğitim Semineri- Kayseri, Özkan Matbaacılık, Ankara, 2004.

DEMİR, Vedat; “Türk Medyası ve Demokrasi”, Köprü Dergisi, Güz, 104. Sayı, s.65–73. 2008.

DOOB, W.Leonard; Public Opinion, Second Edition, USA, 1966.

DUMAN, Haluk Harun: “Osmanlı Döneminde Yerel Basın” Türkiye’de Yerel Basın, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, s. 78-79-80, 2007. 143

EKEN, Ümmiye Talay: “Afyon Basın Tarihi” Afyonkarahisar Belediyesi Kültür Yayınları 31, Afyonkarahisar 2015

ERDEM, Burcu Kaya; “Birbirinin Çözümü Olan İki Sorun: Yerel Basında Profesyonel Kadro Eksikliği ve İletişim Fakültesi Mezunlarının İstihdam Sorunu”, Türkiye’de Yerel Basın, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, 2007.

ERKMEN, A.M: Çeşitli Konular, Yıldız Matbaası, Afyon 1966.

FIRAT, O.; “Türkiye’de Yerel Basının Gelişmesi Üzerine Notlar”, Kebikeç, Yıl:1 sayı: 2, 1995.

GEZGİN, Suat; “Türkiye’de Yerel Basın”, Türkiye’de Yerel Basın, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, s.177, 2007.

GİRGİN, Atilla; “Cumhuriyet Döneminde Türkiye’deki Yerel Basının Gelişmesi”, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, s.22, 1997.

GİRGİN, Atilla; Türkiye’deki Yerel Basının Gelişmesi, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları:50, İstanbul, 1997.

GİRGİN, Atilla; Türk Basın Tarihi’nde Yerel Gazetecilik, İnkılap Kitabevi, İstanbul, 2001.

GİRGİN, Atilla; Gazeteciliğin Temel İlkeleri, Der Yayınları, İstanbul, 2008.

GÜNDÜZ, Uğur; “Kurtuluş Savaşında Yerel Basının Rolü”, Türkiye’de Yerel Basın, Türkiye’de Yerel Basın, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, s.91, 2007.

GÜRCAN, Halil İbrahim, “İnternet Gazeteciliğinde Etik Değerler”, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 22, s. 41, 2005.

GÜZ, Nurettin; Haberde Yönlendirme ve Kamuoyu Araştırmaları, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2005.

HAYTOĞLU, Ercan; Denizli Basın Tarihi (1909-2009) Pamukkale Üniversitesi Yayınları, Denizli, 2010.

HIZAL, İsmail: “Osmanlı Salnamelerinde Afyonkarahisar” Türkeli Yayınları, Afyon 1987.

- HUUB**, Evers; “Medya Etiği” <http://ilef.ankara.edu.tr/etik/medya-etigi/> erişim:4.11.2012. 144
- ILGAZ**, Ceyda; “Türkiye’de Yerel Gazetecilik”, İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı:16, İstanbul. 2003.
- IŞIK**, Metin; “Globalleşme-Yerelleşme ve Medya”, Selçuk İletişim, Sayı 4, Ocak 2001.
- İLGAR**, Yusuf, “Afyonkarahisar’da Milli mücadele Döneminde İki Eşkıya ve İki Asker” VII. Afyonkarahisar Araştırmalar Sempozyumu Bildirileri, 18-20 Nisan 2005, Ankara, 2007.
- İNUGÖR**, Mehmet Nuri; Basın ve Yayın Tarihi, İstanbul, Der Yayınları, 5. Basım, 2005.
- JEANNENEY**, Jean-Noel; Başlangıçtan Günümüze Medya Tarihi, Esra Atuk (Çev.),Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 1998.
- KANDEMİR**, Ceyhan; “Türkiye’de Yerel Televizyon Yayıncılığı”, İ.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt 14, İ.Ü. Yayınları, İstanbul, 2002.
- KANDEMİR**, Ceyhan; “Türkiye’de Yerel Televizyonlar Ve Sorunları”, Eskişehir, 2004.
- KARAHİSAR TV’DE** “Afyonkarahisar Yerel Medyasının Sorunları, Açık Oturum ve Tartışma Programı 2016.
- KARAIŞMAİLOĞLU**, Ekrem; “Basın ve Etik” Yeni Türkiye, Eylül- Ekim 1996 Yıl 2 Sayı:11 Ankara, 1996.
- KAVAKLI**, Oğuzhan; Türk Basınında Tiraj Çıkmazı, Tercüman Gazetecilik ve Matbaacılık, İzmir, s.5, 1989.
- KAYACAN**, İsa; Basınımızın Anadolu Cephesi, Ece Yayınları, Ankara, 1996.
- KOCABAŞOĞLU**, Uygur; “Tuna Vilayet Gazetesi”, s.143., İstanbul, 1984.
- KOLAYLI**, Nuri; “Bursa Basını ve Medyaya Genel Bakış”, Yerel Medya Eğitim Seminerleri, Ankara, Ümit Yayıncılık,1998. 145
- KOLOĞLU**, Orhan; Osmanlı’dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi, Pozitif Yayınları, İstanbul, 2006.
- KOYUKAN**, Bilge R; “Anadolu Basını Hakkında İstatistiki Gözlemler”, Kebikeç, 2. Sayı, 1995.
- KURT**, Aydemir, Afyonkarahisar’ın İlk Radyo Spikerlerinden Aydemir Kurt’la ‘Afyonkarahisar’da Yerel Radyoculuk’ Hakkında Röportaj 2016.
- LAROUSSE**, Meydan; Meydan Larousse Büyük Lügat ve Ansiklopedisi, Meydan Yayınevi, İstanbul, 1981.
- LULL**, James; Medya, İletişim, Kültür, çev. N.Güngör, Ankara, Vadi Yayınları, 2001.
- MEGEP** Projesi, “Basının Doğuşu ve Gelişimi” Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi, Ankara, 2008.

MÜFTÜOĞLU, Güneş; “RTÜK Kuruluşu ve Kurumlaşma Süreci” Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı, Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Kasım-Aralık 1996, Yıl 2, sayı:12. İstanbul 1996.

NALCIOĞLU, Belkıs Ulusoy; “Türkiye’de Yerel Medya Çalışanları, Yerel Medyanın Sorunları ve Çözüm Önerileri”, Türkiye’de Yerel Basın, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, İstanbul, s. 203, 2007.

ORAL, Fuat Süreyya; Türk Basın Tarihi (1728-1922,1831-1922), Birinci Kitap Osmanlı İmparatorluğu Dönemi, Yeni Adım Matbaası, Ankara, 1968.

ORTAYLI, İlber; İmparatorluğun En Uzun Yüzyılı, Timaş Yayınları, İstanbul, 2010.

OSKAY, Ünsal; İletişimin ABC’si, Simav Yayınları, İstanbul,1992.

OZAN, Rengin; “Yerel Televizyon Derken..”, İ.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt 16, İ.Ü. Yayınları, İstanbul, 2003.

ÖNGÖREN, Mahmut Tali; “Türkiye’de Televizyonla İlgili Çeşitli Tarihler”, AİTİA, İletişim Dergisi, Ankara, 1982. 146

ÖZGEN, Murat; “Türkiye’de Televizyon Yayıncılığı Olgusu ve Toplumsal Etkileri” Tüm Yönleriyle Medya ve İletişim, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya, 2008.

ÖZKAYA, Yücel; Milli Mücadele’de Atatürk ve Basın (1919-1921), Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara,1989.

SANCAK, Mejnun Afyonkarahisar Gazetecileri Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı Yerel Gazetelerin Birleşmesi Hakkında röportaj 2016.

SENCER, Muzaffer-SENCER; Yakut, Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim, Doğan Basımevi-Ankara, 1978.

SERARSLAN, Meral; “Radyo Televizyon Düzeninde Değişimler Arayışlar ve Türkiye” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, 1993.

SEZEN, Saim; Seçim ve Demokrasi, Gündoğan Yayınları, Ankara, 1994.

SONAY, Ziya; “Medya Çalışanlarının Sorunları” Yeni Türkiye 11, Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Ankara, 1996.

SÖZEN, Edibe; “Yerel Medya Ne Kadar Yerel?” X. Yerel Medya Eğitim Seminerleri (20-21 Şubat 2004), Kayseri, 2004.

ŞAHİN, Enis; Sakarya Basın Tarihi, 1919-2004, Sakarya Gazeteciler Cemiyeti:6, İstanbul, 2005.

ŞAPOLYO, Enver Behran; Türk Gazetecilik Tarihi ve Her Yönüyle Basın, Güven Matbaası, Ankara, 1969.

ŞEKER, Mustafa; Tekniği, İçeriği, Çalışan Profili, Haber Kaynakları, Ekonomi Politikası, Gücü ve Sorunlarıyla Yerel Gazeteler, Tablet Yayınları, Konya, 2007. 147

TEK, Hayati; Darbeler ve Türk Basını Cilt:1, Atılım Yayınları No:2, Ankara, 2003.

TOKGÖZ, Oya; Temel Gazetecilik, İmge Kitabevi Yayınları, 8. Baskı, Ankara, 2010.

TOPUZ, Hıfzı; 100 Soruda Türk Basın Tarihi, Gerçek Yayınevi, İstanbul, 1973.

TOPUZ, Hıfzı; II Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 2003.

TÜRKER, Hasan; Türk Devrimi ve Basın 1922-1925, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir, 2000.

TÜRKOĞLU, Nurçay; Toplumsal İletişim, Urban Kitap, İstanbul, 2010.

UÇAR, Oğuz; "Yerel Basında Gazetecinin Tanımı, İşlevi, Çalışma Koşulları ve Sorunları" Yerel Medya Eğitim Seminerleri (2-3 Ekim 1997, İstanbul), İstanbul Konrad Adenauer Vakfı Yayınları, s.36, 1997.

UTKAN, Osman; "Kayseri Medyası ve Sorunları", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri, 2007. 148

ÜNAL, Şinasi; "Yerel Basın ve Sorunları", Yeni Türkiye Dergisi, Medya Özel Sayısı, Cilt: 2, Sayı: 12, s. 1068-1072, 1996.

ÜNSAL, Süha; "İkazcı Mehmet Şükrü Milli Mücadele'den Cumhuriyet'e" Dipnot Yay., Ankara, 2007.

VURAL, Ali Murat; Yerel Basın ve Kamuoyu, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 1999.

VURAL, Ali Murat; "İşlev, Önem ve Misyonlarıyla Yerel Basın ve Eskişehir Örnekleminde Edilen Bulgular" İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, s.339, İstanbul, 2007.

YAĞBASAN, Mustafa; "Yerel Medyanın Etkinliği" (Elazığ İli Örneği), Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 1, Sayfa: 291-308, Elazığ, 2003.

YAĞIZ, Süleyman; "Medya -Tiraj Promosyon ve Gazete Halk Diyalogu" Yeni Türkiye, Medya Özel Sayısı, Yeni Türkiye Medya Hizmetleri, Yıl 2, sayı:12. Kasım-Aralık 1996, İstanbul, 1996.

YAŞAR, Muammer; Anadolu'da İlk Türk Gazetesi; Envar-ı Şarkıyye, Ankara Gazeteciler Cemiyeti, 1971.

YENGİN, Hülya; Ekranın Büyüsü, Der Yayınları, İstanbul, 1994.

YÜKSEL, İ; Habercilikte Devlet Tekeli ve Anadolu Basını, Yerel Basın Kurultayı Bildiriler, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana: Çukurova, 1992. Gazeteciler Cemiyeti Yayınları. www.bik.gov.tr/web/kurumsal/tarihce/ erişim: 28.07.2016.

EKLER

EK 1. Anket Soru Yönergesi

Bu anket ‘Yerel Medyanın Özellikleri ve Sorunları: Afyonkarahisar Örneği’ başlıklı akademik çalışmada veri toplamak için geliştirilmiştir. Çalışmada elde edilen veriler akademik amaç dışında kullanılmayacaktır. Ad-Soyad yazmaya gerek yoktur. Katkılarınız için teşekkür ederim. Saygılarımla.

Arif YAVUZ
Uşak Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgiler

---

1) Cinsiyetiniz?

(1) Kadın (2) Erkek

2) Medeni Haliniz?

(1) Evli (2) Bekâr

3) Yaşınız? .....

4) Öğrenim Durumunuz?

(1) İlköğretim (2) Lise (3) Üniversite (4) Lisansüstü (5).....

5) Mesleğinizden elde ettiğiniz aylık geliriniz? (TL).....

6) İletişim Fakültesi mezunu musunuz?

(1) Evet (2) Hayır

7) Meslekle ilgili bir eğitim sürecinden geçtiniz mi?

(1) Evet (2) Hayır

8) Medya sahibi ile 1. veya 2. derece akrabalık ilişkiniz var mı?

(1) Evet (2) Hayır

9) Hangi yerel medya sektöründe çalışıyorsunuz?

(1) Televizyon (2) Radyo (3) Gazete (4) Dergi (5) .....

10) Sendikaya üye misiniz?

(1) Evet (2) Hayır

11) Kaç yıldır medya sektöründe çalışmaktasınız? .....

12) En çok hangi Kitle İletişim Aracını takip ediyorsunuz?

(1) Televizyon (2) Radyo (3) Gazete (4) İnternet (5) .....

13) Medya kuruluşunda hangi birimde görev yapıyorsunuz? .....

14) Mesleğinizde sizi en çok ne tatmin etmektedir?

(1) Haber atlatmak (2) Özel haberimin yayımlanması (3) Haberimin işlevselliği

(4) Tarihe ve gündeme tanıklık etmek (5) Mesleğin prestiji (6) Diğer.....

15) Sizce yerel basının en önemli üç sorunu nedir?

1)Gelir/Finansman Sorunu, 2)Teknoloji Yetersizliği, 3)Nitelikli İşgücü Sorunu,

4)Tiraj Sorunu, 5)İçerik Sorunu, 6)Dağıtım Sorunu, 7)Haber Kaynaklarına

Ulaşma Zorluğu, 8)Halkın Okuma Alışkanlığı, 9)Yaygın Basının Bölge

Sayfaları, 10)Zengin ve ilgi Çekici İçerik, 11)Televizyon Kanallarındaki Artış,

12)Yasal Sorunlar.

(1) .....

(2) .....

(3) .....

ANKET SORULARI

	Lütfen aşağıdaki önermelere ne oranda katıldığınızı belirtiniz.	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Emin değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.	Yeniden bir meslek seçmem gerekse yine aynı mesleği seçerim.	5	4	3	2	1
2.	Yerel halkın yerel gazeteciliğe bakışını olumlu görüyorum.	5	4	3	2	1
3.	Yaptığım yerel gazetecilik karar verici organları etkilemede işlevseldir.	5	4	3	2	1
4.	Bu meslekten aldığım ücret beni tatmin ediyor.	5	4	3	2	1
5.	İletişim fakültesi mezunlarının yerel medyada işe alınma süreçlerinde sorunlar vardır.	5	4	3	2	1
6.	Yerel medyada habercilik yapabilmek için (akademik) eğitim gereklidir.	5	4	3	2	1
7.	Medya çalışanı olarak medya eğitim faaliyetlerine katılırım.	5	4	3	2	1
8.	Bence yerel medya mensuplarının profesyonel anlamda mesleki eğitime ihtiyacı var.	5	4	3	2	1
9.	Mesleğimle ilgili profesyonel eğitim almalıyım.	5	4	3	2	1
10.	Medya sektörünü tesadüfen seçtim.	5	4	3	2	1
11.	Medya sektörünü seçmemde ailemin ve çevremın yönlendirmesi oldu.	5	4	3	2	1
12.	Medya sektörünü seçmemde mesleğin saygınlığı etkili oldu.	5	4	3	2	1
13.	Medya sektöründeki heyecan ve hareket bu mesleği seçmemde etkili oldu.	5	4	3	2	1
14.	İş güvenceme yönelik (iş sözleşmesi, sendika, sigorta) uygulamalar mevcuttur.	5	4	3	2	1
15.	Gazetecilik mesleğimin dışında gelir getiren ek iş yapıyorum.	5	4	3	2	1
16.	Afyonkarahisar'da medya-siyaset-sermaye ilişkisi rahatsız edicidir.	5	4	3	2	1
17.	Afyonkarahisar halkının yerel medya mensuplarına bakışını olumlu buluyorum.	5	4	3	2	1
18.	Mesleğimin toplumsal saygınlığına inanıyorum.	5	4	3	2	1
19.	İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurum içi mücadele ve engellemelerdir.	5	4	3	2	1
20.	İşimi yaparken karşılaştığım en önemli sorunlardan biri kurumumun maddi yetersizlikleridir.	5	4	3	2	1
21.	İşimi yaparken genelde zorluklar yaşarım.	5	4	3	2	1
22.	Haber kaynaklarına ulaşmakta ve bilgi almakta zaman zaman sorun yaşıyorum.	5	4	3	2	1
23.	Haberlerim bazen medya yöneticileri tarafından değişikliğe	5	4	3	2	1

	uğrar.					
24.	İşimde mesai ve tatil sorunu vardır.	5	4	3	2	1
25.	Üyesi bulunduğum meslek örgütü benim haklarımı savunuyor.	5	4	3	2	1
26.	Afyonkarahisar'da yerel medyasında çalışanlar arasında rekabet vardır.	5	4	3	2	1
27.	Çalıştığım kurumda düşüncelerimi rahatlıkla ifa edebiliyorum.	5	4	3	2	1
28.	Afyonkarahisar yerel medyasında reklam sıkıntısı vardır.	5	4	3	2	1
29.	Afyonkarahisar yerel medyasının devletten aldığı maddi destek yeterlidir	5	4	3	2	1
30.	Afyonkarahisar'da bulunan siyasi partiler iş yerime baskı yapıyor.	5	4	3	2	1
31.	Yerel medyayı etkileyen teknolojik gelişmeleri olumlu buluyorum.	5	4	3	2	1
32.	Afyonkarahisar yerel medyasında hep aynı kişiler habere konu oluyor.	5	4	3	2	1
33.	Afyonkarahisar yerel medyasında yer alan haberler bir birinin aynısıdır.	5	4	3	2	1
34.	Afyonkarahisar yerel medyasında özel haber sıkıntısı vardır.	5	4	3	2	1
35.	Afyonkarahisar yerel medyası tehdit, iftira ve şantaja karşıdır.	5	4	3	2	1